

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

Statens
offentliga
utredningar

1971:82

Finans-
departementet

Förvaltning av fonder i staten

SOU

Betänkande avgivet av fondbyråutredningen
Stockholm 1971

Statens offentliga utredningar 1971

Kronologisk förteckning

1. SOU 71. Handbok för det officiella utrednings-trycket. Beckman. Fi.
2. Post- och Inrikes Tidningar. Norstedt & Söner. Ju.
3. Veterinärdistriktsindelningen, m m. Svenska Reproduktions AB. Jo.
4. Kommunala val. Esselte. C.
5. Svensk industri under 70-talet med utblick mot 80-talet. Bilaga 2. Esselte. Fi.
6. Ny sjömanslag. Esselte. K.
7. Finansiella tillväxtaspekter 1960-1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 4. Esselte. Fi.
8. Arbetskraftsresurserna 1965-1990. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 1. Esselte. Fi.
9. Större företags offentliga redovisning. Esselte. Fi.
10. Snatteri. Berlingska Boktryckeriet. Lund. Ju.
11. Ett nytt bilregister. Göteborgs Offsettryckeri AB. K.
12. Miljövården i Sverige under 70-talet. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 8. Esselte. Fi.
13. Utvecklingstendenser inom offentlig sektor. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 6. Esselte. Fi.
14. Varuhandeln fram till 1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 3. Esselte. Fi.
15. Förslag till aktiebolagslag m.m. Tryckeribolaget. Ju.
16. Regional utveckling och planering. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 7. Esselte. Fi.
17. Malm - Jord - Vatten. Svenska Reproduktions AB. I.
18. Mått och vikt. Norstedt & Söner. Fi.
19. Familjepensionsfrågor m.m. Berlingska Boktryckeriet. Lund. S.
20. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Betänkande I. Norstedt & Söner. K.
21. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga A. Norstedt & Söner. K.
22. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Bilaga B. Norstedt & Söner. K.
23. Europeisk överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR) Register m m. Norstedt & Söner. K.
24. Vuxenpedagogisk forskning och utbildning. Berlingska Boktryckeriet. Lund. U.
25. Boendeservice 3. Kommunstudien. Esselte. In.
26. Boendeservice 4. Projektstudien. Esselte. In.
27. Boendeservice 5. Totalkostnadsstudien. Esselte. In.
28. Boendeservice 6. Strukturstudien. Esselte. In.
29. Kyrkan kostar. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
30. Sjömanspension. Göteborgs Offsettryckeri AB. K.
31. Den svenska betalningsbalansstatistiken. Esselte. Fi.
32. Valutareserven och utrikeshandels finansiella struktur. Bilaga till Den svenska betalningsbalansstatistiken. Esselte. Fi.
33. Fri affärstid. Göteborgs Offsettryckeri AB. H.
34. Lastbil och Taxi. Beckman. K.
35. Den fria rörligheten för personer inom EEC. Esselte. In.
36. Produktionsresurser för tv och radio i utbildningen. Esselte. U.
37. Konsumentpolitik-riktlinjer och organisation. Tryckeribolaget. H.
38. Särskilda tandvårdsanordningar för vissa patientgrupper. Göteborgs Offsettryckeri AB. S.
39. Den svenska köpkraftsfördelningen 1967. Berlingska Boktryckeriet. Lund. In.
40. Export och import 1971-1975. 1970 års långtidsutredning. Bilaga 5. Esselte. Fi.
41. Ny domstolsadministration. Göteborgs Offsettryckeri AB. Ju.
42. Försäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet. Esselte. In.
43. Arbetskraftens struktur och dimensioner. Esselte. In.
44. Bilagor till KSA-utredningens betänkande. Esselte. In.
45. Utsökningsrätt XI. Norstedt & Söner. Ju.
46. Teknisk översyn av kapitalbeskattningen. Norstedt & Söner. Fi.
47. Psykologiska urvalsmetoder inom statsförvaltningen. Göteborgs Offsettryckeri AB. Fi.
48. Personurval med hjälp av psykologiska undersökningar. Göteborgs Offsettryckeri AB. Fi.
49. Unga lagöverträdare I. Esselte. Ju.
50. Räddningstjänst. Göteborgs Offsettryckeri AB. C.
51. Invandrarutredningen I. Göteborgs Offsettryckeri AB. In.
52. Byggandets industrialisering. Beckman. In.
53. Lärarnas arbete. En statistisk arbetsstudie. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
54. Lärarnas arbete. Bilaga I. Tekniska rapporter. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
55. Lärarnas arbete. Bilaga II. Tabeller. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
56. Handräddning inom försvaret. Esselte. Fö.
57. Utbildning av vissa värnpliktiga i stabstjänst. Esselte. Fö.
58. Rätten till abort. Göteborgs Offsettryckeri AB. Ju.
59. Högsta domstolens kansli. Göteborgs Offsettryckeri AB. Ju.
60. Universitetsstudier utan examen. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
61. Val av utbildning och yrke. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
62. Högre utbildning och arbetsmarknad. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
63. Vintersjöfart. Beckman. K.
64. Sanering I. Esselte. In.
65. Sanering II. Bilagor. Esselte. In.
66. Mellanölsfrågan. Göteborgs Offsettryckeri AB. Fi.
67. Ranteomfördelning och vinstutdelning. Göteborgs Offsettryckeri AB. In.
68. Läkartjänster. Göteborgs Offsettryckeri AB. S.
69. Näringspolitiken - ny verksamhetsorganisation. Göteborgs Offsettryckeri AB. H.
70. Plan och prognos. 1970 års långtidsutredning Bilaga 9. Esselte. Fi.
71. Boksökens bevarande. Svenska Reproduktions AB. Jo.
72. Maskinell teknik vid de allmänna valen. Göteborgs Offsettryckeri AB. Ju.
73. Fonogrammen i musiklivet. Esselte. U.
74. Kriminalvård i anstalt. Esselte. Ju.
75. Hushållning med mark och vatten. Esselte. C.
76. Offentligt biträde och kostnadsersättning i förvaltningsärenden. Göteborgs Offsettryckeri AB. Ju.
77. Svenska folkets alkoholanor. Esselte. Fi.
78. Jordbruksbeskattningen. Beckman. Fi.
79. Byggnadsindex för bostäder. Esselte. Fi.
80. Vuxna Utbildning-Studiefinansiering. Göteborgs Offsettryckeri AB. U.
81. Den mänskliga faktorn i vägtrafiken. Ljungföretagen, Örebro. Ju.
82. Förvaltning av fonder i staten. Göteborgs offsettryckeri AB. Fi

Statens offentliga utredningar

1971:82

Finansdepartementet

Förvaltning av fonder i staten

Betänkande avgivet av fondbyråutredningen
Stockholm 1971

Till statsrådet och chefen för finansdepartementet

Enligt Kungl Maj:ts bemyndigande 29.6. 1964 tillkallades undertecknad Sven Ivar Ivarsson av chefen för finansdepartementet för att utreda frågan om den framtida förläggningen av de arbetsuppgifter som nu ankommer på statskontorets fondbyrå.

Som beteckning på utredningen har använts namnet Fondbyråutredningen. Sekreterare har varit revisionsdirektören hos riksrevisionsverket Karl Erik Duke. Såsom experter på olika berörda områden har utredningen biträtt av byråchefen hos statskontoret Börje Kull, revisionsdirektören hos riksrevisionsverket Stig Säfsström och organisationsdirektören hos statskontoret Lennart Nordström.

Några särskilda direktiv har inte utfärdats för utredningen. Jag har tolkat uppgiften så att det i första hand gällt att, mot bakgrunden av de förslag som lämnades av 1963 års organisationskommitté angående statskontorets fondbyrå samt remissyttrandena häröver, söka en sådan lösning av dessa frågor rörande den statliga fondförvaltningen att uppgifterna lösgjordes från statskontoret och i stället på lämpligaste sätt överfördes till annan eller andra myndigheter. I samband med denna genomgång har det emellertid också synts motiverat att anföra mera allmänna synpunkter på den centrala förvaltningen av statliga fonder i syfte att främja en effektiv administration och ett ekonomiskt tillfredsställande resultat av fondförvalt-

ningen. Ett särskilt yttrande har avgetts av Kull.

Efter fullgjort uppdrag ber jag härmed att få överlämna utredningens betänkande.

Stockholm den 2 november 1971

Sven Ivar Ivarsson

/Karl Erik Duke

effektiv abzusichern und zu realisieren.

nutzen zu realisieren, wobei die Kosten

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

mit diesen Kosten zu realisieren

minimiert werden müssen, um die

Kosten zu minimieren und die

Innehåll

Betänkandets disposition	7	4.4 Sammanställning av de myndig- heter som anslutits till redovis- ningscentralen vid statskonto- rets fondbyrå	27
Sammanfattning av utredningens för- slag	9		
Kapitel 1 <i>Inledning</i>	13	Kapitel 5 <i>Förvaltning av statliga fon- der</i>	28
1.1 Utredningens första fas, 1964— 1967	13	5.1 Statens kapitalfonder	29
1.2 Ändrade förutsättningar för ut- redningen	14	5.1.1 Statens utlåningsfonder	
1.3 Utredningens utgångspunkt i fråga om fondförvaltningen . .	15	5.1.2 Fonden för låneunder- stöd	29
		5.1.3 Statens pensionsfonder	30
Kapitel 2 <i>Fondbyråns bakgrund</i> . . .	16	5.1.4 Fonden för statens ak- tier	31
2.1 Några historiska notiser om fondbyrån — en rest av finans- verket	16	5.1.5 Arbetet med kapitalfon- derna	31
2.2 Exkurs om begreppen huvud- förvaltning/underförvaltning .	18	5.2 Övriga fonder och diverse me- del	31
2.3 Ny statlig redovisnings- och re- visionsorganisation	19	5.2.1 Statliga placeringsfonder	32
		5.2.2 Övriga för särskilda än- damål bildade statliga fonder	33
Kapitel 3 <i>Fondbyråns nuvarande uppgifter och organisation</i>	22	5.2.3 Diverse medel	33
3.1 Uppgifter	22	Kapitel 6 <i>Donationsfonder</i>	34
3.2 Organisation	24	6.1 Fondernas ändamål och storlek	34
Kapitel 4 <i>Fondbyråns befattning med anslag på driftbudgeten</i>	25	6.2 Nya regler för placering av donations- och fondmedel som förvaltas av statlig myndighet .	35
4.1 Fondbyrån som utbetalnings- myndighet	25	6.3 Storleken på det av fondbyrån förvaltade donationskapitalet .	36
4.2 Beslut om utbetalning av ersätt- ning i paratyfusfall	26	6.4 Arbetsuppgifter i samband med förvaltningen av donationsfon- der	37
4.3 Konstnårsbelöningar	26		

Kapitel 7 Ombudsmannasektionen	38	Särskilt yttrande	66
Kapitel 8 Särskilt om kyrkofonden	40	Bilaga A Förteckning över de anslag på driftbudgeten som utbetalas av statskontorets fondbyrå 1970/71	69
8.1 Kyrkofonden som skatteregleringsfond	40	Bilaga B:1 Flödesplan över rutin för redovisning och utbetalning av driftbudgetanslag	72
8.2 Fondbyråns förvaltning av kyrkofonden	41	Bilaga B:2 Flödesplan över rutin för redovisning av inkomster	74
Kapitel 9 Fondbyråns remissverksamhet	44	Bilaga B:3 Flödesplan över rutin för redovisning av anslag på kapitalbudgeten	76
Kapitel 10 Redogörelse för organisationskommitténs förslag och remissyttrandena däröver	45	Bilaga C Arbetsuppgifter i samband med förvaltning av detaljlån ur statliga lånefonder	78
Kapitel 11 Utredningens förslag	52	Bilaga D:1 Förteckning över av fondbyrån förvaltade statliga kapitalfonder – statliga utlåningsfonder	81
11.1 Motiveringar och ställningstagande i huvudfrågan	52	Bilaga D:2 Förteckning över av fondbyrån förvaltade statliga kapitalfonder – fonden för låneunderstöd	83
11.2 Utredningens förslag i huvudfrågan	54	Bilaga E:1 Statliga placeringsfonder	84
11.3 Målsättning för fondförvaltningen	55	Bilaga E:2 Övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder	87
11.4 Fondförvaltning och placeringsverksamhet	55	Bilaga E:3 Diverse medel	88
11.4.1 Allmänna synpunkter	56	Bilaga F Donationsfonder	89
11.4.2 Bankernas remissvar	56	Bilaga G Riksgäldskontorets fondförvaltande och utbetalande funktioner	92
11.4.3 Placeringsfunktionen	56	Bilaga H Kammarkollegiets organisation	95
11.5 Donationsfonder – allmänt	57		
11.6 Donationsfonder – alternativ	58		
11.6.1 Alternativet placeringsenhet hos kammarkollegiet	58		
11.6.2 Alternativet placeringsstiftelse	59		
11.6.3 Förslag ifråga om alternativen	59		
11.7 Detaljförslag beträffande olika typer av fonder	60		
11.7.1 Statliga kapitalfonder	60		
11.7.2 Diversemedelsfonder	62		
11.7.2.1 Diversemedelstitlar	62		
11.7.2.2 Placerade diversemedelsfonder	63		
11.7.3 Slopande av vissa fonder	63		
11.8 Övrigt	64		
11.9 Redovisningscentral och revisionskontor	64		
11.10 Genomförande	65		

Betänkandets disposition

Först ges en sammanfattning av utredningens förslag.

Kapitel 1 Inledning, innehåller en kort beskrivning av bakgrunden till utredningsuppdraget och de väsentliga förändringar i förutsättningarna för utredningen som inträffat.

Kapitel 2 Fondbyråns bakgrund. I tre avsnitt ges här

- några historiska notiser
- en kort orientering om begreppen huvudförvaltning/underförvaltning som är av betydelse för att förstå fondbyråns nuvarande funktioner
- en redogörelse för den nya statliga redovisnings- och revisionsorganisationen som på ett avgörande sätt påverkat verksamheten vid fondbyrån

Kapitel 3–9 innehåller en kartläggning av fondbyråns nuvarande verksamhet.

Kapitel 3 ger en översiktlig bild av de instruktionsenliga uppgifterna och organisationen.

Kapitel 4 behandlar fondbyråns befattning med utbetalning av anslagen på driftbudgeten. Det sker där en klassificering av anslagen i fyra grupper, avsedd att belysa den varierande grad av kontroll som fondbyrån har att utöva i fråga om de olika anslagen. Vidare ges här en redogörelse för den till fondbyrån knutna redovisningscentralen och vilka myndigheter som närmast planeras bli anslutna till den.

Kapitel 5 ger en översikt över de statliga fonder som förvaltas av fondbyrån. Det är dels statens kapitalfonder, som representerar statskapital i egentlig mening, dels alla de olika övriga typer av fonder som förekommer. Här ges uppgifter bl. a. om fondernas storlek och om vilka som är s. k. placeringsfonder där kapitalet är räntebärande placerat till skillnad från s. k. bokföringsfonder. Vidare redogörs för fondbyråns arbetsuppgifter i vad avser förvaltningen av fonderna.

Kapitel 6 redogör för omfattningen av de donationsfonder som överlämnats till fondbyrån för förvaltning och byråns arbetsuppgifter härmed. I kapitlet behandlas också de nya reglerna för placering av donations- och fondmedel som förvaltas av statlig myndighet. Fondbyrån förvaltar 114 fonder med ett sammanlagt kapital av 45 milj. kr. i bokfört värde. Det är huvudsakligen små fonder – hälften av dem har ett kapital understigande 50 000 kr.

Kapitel 7 behandlar ombudsmannasektionens funktioner, dvs. de olika juridiska uppgifter som hänger samman med fondförvaltningen.

Kapitel 8 redogör närmare för konstruktionen av kyrkofonden och fondbyråns förvaltning därav. Kyrkofonden, som också har anknytning till kammarkollegiet, ger fondbyrån relativt mycket arbete.

Kapitel 9 slutligen avslutar nulägeskartläggningen med några uppgifter om fondbyråns remissyttranden. De ansluter i huvud-

sak till de typer av ärenden som förekommer vid byrån.

Kapitel 10 innehåller en redogörelse för de förslag som avgavs 1963 av den organisationskommitté som bl. a. behandlade statskontorets fondbyrås uppgifter. Vidare redovisas de remissyttranden som avgivits däröver.

Kapitel 11 innehåller fondbyråutredningens förslag.

Figur 4 på sid. 23 ger en översiktlig bild av fondbyråns nuvarande funktioner.

En motsvarande bild som illustrerar utredningens förslag ges i figur 1 på sid. 10.

Bilagorna skall ses som komplement till kartläggningen av fondbyråns verksamhet.

Bilaga A innehåller en förteckning över samtliga de anslag som utbetalas av fondbyrån.

I bilaga B ges en relativt detaljerad beskrivning av de arbetsrutiner som tillämpas för att genomföra fondbyråns olika uppgifter. På väsentliga områden har rutinerna illustrerats genom flödesscheman. Det gäller rutiner för utbetalning och bokföring av anslag på driftbudgeten respektive kapitalbudgeten. En detaljerad beskrivning lämnas i bilaga C av de olika arbetsmoment som ingår i förvaltningen av detaljlån ur statliga lånefonder.

I bilaga D finns en förteckning över samtliga av fondbyrån förvaltade kapitalfonder under titlarna Statens utlåningsfonder och Fonder för låneunderstöd. För varje fond anges var de enskilda lånen ligger och vilken instans som är beslutande i lånefrågor.

I bilaga E ges en förteckning över samtliga fonder som är placeringsfonder, vidare över "övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder" jämte de s. k. diversemedelsfonderna. Vissa grunddata anges för varje fond.

Bilaga F innehåller en förteckning över samtliga av fondbyrån förvaltade donationsfonder med uppgift om deras storlek.

Läsanvisning

Den som vill göra en snabbläsning av betänkandet kan få ett grepp om huvudpunkterna genom att läsa

- inledningen, som ger en bakgrundsskildring
- kapitel 3 fondbyråns uppgifter och organisation
- kapitel 6 om donationsfonderna
- kapitel 11 utredningens förslag.

Sammanfattning av utredningens förslag

Fondbyråutredningens uppdrag har varit att mot bakgrunden av 1963 års organisationskommittés förslag åstadkomma en rationell och från statskontoret skild administration av fondbyråns funktioner.

Fondbyråutredningen anser att huvuddelen av de arbetsuppgifter som nu åvilar fondbyrån bör sammanhållna överföras till kammarkollegiet för att där inplaceras i en motsvarande byrå. Detta motiverar utredningen genom en analys av innebörden av fondbyråns befattning med de statliga fonderna.

Utredningen har uppfattat det som en väsentlig uppgift att söka genomlysna den del av statens ekonomi-administration som omfattar fondförvaltningen hos statskontorets fondbyrå. Härvid har målen för denna förvaltning, nämligen att främja en rationell och ändamålsenlig fondhantering prövats. Utredningen har funnit att uppgifterna för den till kammarkollegiet överförda nya fondbyrån inte bör inskränkas till själva hanteringen av de fonder som överlämnats till byrån för förvaltning. Målsättningen bör vara sådan att staten till fullo kan utnyttja den expertis som samlats inom fondbyrån. Det bör sålunda höra till kammarkollegiets uppgifter att följa även den fondförvaltning som sker vid andra myndigheter samt att genom utredningar, rådgivning och initiativ till åtgärder främja den statliga fondförvaltningen i dess helhet. Målen för kammarkollegiets verksamhet inom detta område skulle enligt

utredningens mening vara

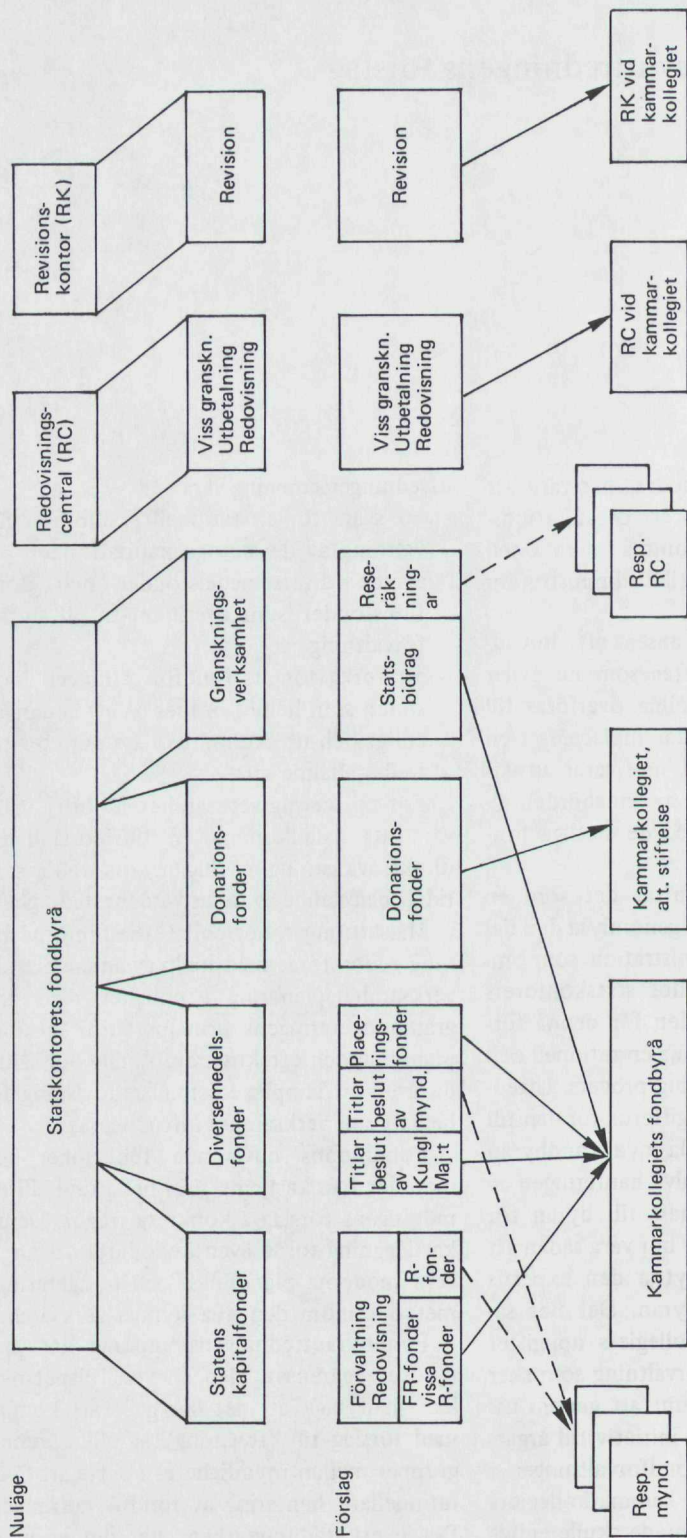
- att svara för en rationell ekonomisk förvaltning av de statliga kapitalfonder, placerade diversemedelsfonder och donationsfonder som överlämnats till byråns förvaltning
- att verka för att fondförvaltningen inom staten som helhet ordnas på ett ändamålsenligt och ur ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt.

För placeringsverksamheten bör målet vara att åstadkomma en tillfredsställande direkt avkastning av tillgångarna under samtidigt beaktande av deras värdebeständighet.

Målsättningen bör enligt utredningens mening genomföras med hjälp av ändamålsenlig verksamhetsplanering i enlighet med programbudgeteringens principer. För rationell planering och effektiv uppföljning bör sålunda även en lämplig kostnadsredovisning för hela byråns verksamhet introduceras.

Fondbyråns nuvarande funktioner och metoder har kartlagts som bakgrund till utredningens förslag i konkreta frågor. Denna kartläggning torde även underlätta att applicera moderna planerings- och budgeteringsmetoder inom den nya byråns verksamhet.

Fondbyråutredningens uppdrag har varit mycket begränsat. Med en viss tillspetsning kan man säga att det har gällt att komma med förslag till "flyttning" av olika ärendegrupper mellan myndigheter i syfte att få en rationellare hantering av fondförvaltningen. Det är ett städningsarbete men det ger inte i

Figur 1. Översikt över utredningens förslag i jämförelse med nuläget.

sig självt upphov till några stora effektivitetsvinster. Därtill skulle fordras en utredning med betydligt bredare ansättning och direktiv. Emellertid har utredningen genom att i någon mån ta upp målfrågorna också velat ge impulser till en utveckling av effektiviteten i den statliga fondförvaltningen.

Verksamheten vid fondbyrån har hittills setts som en administrativ kameral process. Utifrån synes verksamheten ha betraktats som en i och för sig nödvändig funktion men den har inte ägnats något större intresse. Det borde vara möjligt att anlägga ett mer dynamiskt betraktelsesätt. Förutsättningar för en sådan förnyelse av fondförvaltningen i staten kan läggas tillrätta genom utredning och lämplig personalrekrytering, men den kan inte komma till stånd enbart genom beslut. Den måste växa fram *inifrån* en ny fondbyrå med vidsträcktare uppgifter än den gamla.

En effektivisering av verksamheten skulle inte bara avse planering och genomförande och uppföljning av fondförvaltningen med sikte på uppsatta mål. Det finns också anledning att kontinuerligt ifrågasätta och ompröva verksamhetens former och innehåll. Aktiva åtgärder bör företas ifråga om t. ex. slopande av fonder, övertagande av fondförvaltning från andra myndigheter, förslag till nya placeringsregler och ändrade placeringar. Fondförvaltningen i staten skulle därmed kunna successivt förbättras genom initiativ från den nya fondbyrån. Resultaten bör fortlöpande följas genom en rationell redovisning och dokumenteras i verksamhetsberättelser.

Övriga förslag:

Utredningen föreslår att den redovisningscentral och det revisionskontor som nu är administrativt knutna till statskontoret blir överflyttade till kammarkollegiet.

Beträffande förvaltningen av donationsfonder föreslår fondbyråutredningen två alternativ. Bakom båda alternativen ligger tanken att en rationell och resultatinkriktad enhet för fondförvaltningen bör skapas. En rättvisande redovisning av kostnaderna för

förvaltningen erfordras. Enligt utredningens mening bör fonderna bära sina förvaltningskostnader.

De organisatoriska alternativen är antingen inrättandet av en särskild stiftelse för förvaltningen av donationsfonderna eller förvaltning genom en fondbyrå i kammarkollegiet som då i frågor om placeringsverksamheten bistås av ett särskilt placeringsråd.

Huvudparten av de diversemedelsfonder som endast utgörs av bokföringstitlar föreslås ligga hos kammarkollegiet. Detta avser sådana titlar där Kungl. Maj:t fattar beslut om dispositionen av medel. Beträffande de diversemedelsfonder däremot där en nämnd (motsvarande) fattar beslut om medelsdisposition föreslås att respektive nämnd genom sin redovisningscentral handhar redovisningen.

Beträffande de diversemedelsfonder som är räntebärande placerade föreslås att placeringsverksamheten sker i samma ordning som kommer att gälla för förvaltningen av donationsfonderna.

Beträffande statens kapitalfonder indelar utredningen dem i två grupper, nämligen FR-fonder och R-fonder. Fondbyråns arbete med FR-fonder innebär *förvaltning och redovisning* medan arbetet med R-fonderna inskränker sig till enbart en enkel *redovisning*. Utredningen föreslår att FR-fonderna och en del av R-fonderna skall kvarligga hos den till kammarkollegiet överförda fondbyrån. Beträffande några R-fonder föreslås att redovisningen överförs till de myndigheter som förvaltar respektive fonder, dvs. handhar kontakt med låntagare m. m.

Statskontorets fondbyrå handlägger som framgår av nulägesbeskrivningen dels granskning av vissa statsbidrag, dels reseräkningsgranskning för ett antal myndigheter. Granskningen av statsbidragsärenden föreslås bli överflyttad till kammarkollegiet. Reseräkningsgranskningen erhåller successivt en annan organisation genom att den granskningservice som fondbyrån nu lämnar överflyttas till redovisningscentralerna som handlägger dylika granskningsärenden.

Utsedningen föreslår att den redovisnings- och bokföringsenheten skall vara en enhetlig och samordnad verksamhet som ansvarar för alla redovisnings- och bokföringsuppgifter i kommunen. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter.

Övriga förslag

Enligt förslaget skall den redovisnings- och bokföringsenheten vara en enhetlig och samordnad verksamhet som ansvarar för alla redovisnings- och bokföringsuppgifter i kommunen. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter.

Enligt förslaget skall den redovisnings- och bokföringsenheten vara en enhetlig och samordnad verksamhet som ansvarar för alla redovisnings- och bokföringsuppgifter i kommunen. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter.

Enligt förslaget skall den redovisnings- och bokföringsenheten vara en enhetlig och samordnad verksamhet som ansvarar för alla redovisnings- och bokföringsuppgifter i kommunen. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter. Enheten skall också ha ansvar för den tekniska utrustningen och för den utbildning som behövs för att kunna utföra dessa uppgifter.

År 1956 tillsattes en utredning för att undersöka hur den statliga rationaliseringsverksamheten skulle bedrivas. Utredningen framlade 1959 sitt betänkande "Den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamhetens organisation". I denna utredning behandlades målsättning, arbetsuppgifter och organisation för de myndigheter som skulle bli de statliga rationaliserings- och revisionsverken. Efter remissbehandling framlades förslagen i proposition till riksdagen (prop. 1960:126). Där föreslogs en sammanslagning av statskontoret och statens organisationsnämnd. Dessa två verk skulle bilda ett nytt centralt rationaliseringsverk, kallat statskontoret. Riksräkenskapsverket och huvuddelen av statens sakrevision skulle sammanslås och bilda det nya riksrevisionsverket. Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen. Den 1 juli 1961 bildades de två nya verken.

Reformen innebar att statskontorets uppgifter i grunden förändrades. Av den gamla förvaltningsmyndigheten ville man göra ett modernt rationaliseringsorgan med närmast rådgivande karaktär. I den mån de tidigare funktionerna inte ansågs förenliga med den nya verksamheten överfördes de till andra myndigheter. Sålunda överfördes statskontorets befattning med pensionsärenden till statens personalpensionsverk. Kvar blev emellertid bl. a. de funktioner som fullgörs av statskontorets fondbyrå — det gäller

statlig medelsförvaltning, omfattande hanteringen av en lång rad anslag och fonder på riksstaten och förvaltningen av till staten överlämnade donationsfonder. Provisoriskt anknöts fondbyrån till det nya statskontoret i avvaktan på ytterligare utredning. En särskild organisationskommitté hade bildats 1960 med uppgift att närmare utreda och avgiva förslag rörande de åtgärder som erfordrades med anledning av riksdagsbeslutet om att statskontorets skal skulle ges ett nytt innehåll. Organisationskommittén avgav den 29 januari 1963 en promemoria med principförslag beträffande arbetsuppgifterna vid statskontorets fondbyrå. Innehållet i denna promemoria refereras i kapitel 10. Promemorian remissbehandlades. Referat av remissvaren finns i samma kapitel.

Den 29 juni 1964 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla en utredningsman för att vidare utreda frågan om den framtida förläggningen av de arbetsuppgifter som nu ankommer på statskontorets fondbyrå. Vid fullgörandet av utredningsuppdraget skulle utredningsmannen ta under övervägande dels organisationskommitténs ovannämnda promemoria, dels remissyttrandena däröver.

1.1 *Utredningens första fas, 1964–1967*

Fondbyråutredningen arbetade till att börja med efter de riktlinjer som angetts i organi-

sationskommitténs förslag och med hänsyn till de däröver avgivna remissyttrandena. Det gällde således att befria statskontoret från de uppgifter av löpande förvaltningskaraktär som sammanhänge med utbetalningen av anslag och förvaltningen av fonder. De har inte något samband med statskontorets uppgift, som är att utgöra ett centralt statligt rationaliseringsorgan. Det framstod för utredningen närmast som en praktisk organisationsfråga att finna lämpliga anknytningspunkter till andra myndigheter dit de ifrågavarande uppgifterna kunde förläggas.

När det gällde statskontorets befattning med utbetalning av medel från riksstatsanslag, arbetade utredningen med flera alternativ. Även om en stor del av anslagen kunde placeras ut på olika myndigheter, med vilkas verksamhet de kunde anses ha ett naturligt samband, återstod dock en ofördelbar pott av anslag som förvaltningsmässigt inte på ett naturligt sätt kunde hänföras till någon viss myndighets område. Det tycktes sålunda finnas ett behov av en central instans i statsförvaltningen som kunde fullgöra funktionen att stå som mottagare från regeringen och distributör till mottagarna av medel från sådana udda anslag.

Utredningen stannade slutligen för att det lämpligaste vore att låta överståthållarämbetet i Stockholm ta hand om denna funktion. Efter samråd med såväl överståthållarämbetet som den då arbetande länsstyrelseutredningen i Stockholm konstaterades, att det inte skulle föreligga några hinder att inordna funktionen i den nya länsstyrelsen för Stockholm.

Då utredningen befann sig i sitt slutskede förändrades emellertid förutsättningarna för dess arbete i grunden. Det sammanhänge med det principförslag beträffande riksrevisionsverkets organisation som riksdagen tog ställning till 1967. Det blev nödvändigt för utredningen att ompröva frågorna med beaktande av dessa förändrade förutsättningar.

1.2 Ändrade förutsättningar för utredningen

Riksdagens beslut om omorganisation av riksrevisionsverket (prop. 1967:79) innebar samtidigt ett ställningstagande till ett principförslag om omläggning av det statliga redovisningsväsendet och revisionen. De därigenom antagna grunderna har sedermera konkretiserats och utvecklats i en skrivelse till Kungl. Maj:t från riksrevisionsverket 24.2.1969 samt i ämbetsskrivelser 13.6 och 27.6.1969 angående redovisning och intern revision inom ramen för statens ekonomisk-administrativa system, det s.k. SEA-systemet. Fondbyråutredningens förslag måste i väsentliga avseenden basera sig på den redovisningsorganisation som där skisseras och som på ett avgörande sätt ingriper i fondbyråns verksamhet. Kungl. Maj:t har sålunda genom ovannämnda beslut förordnat att hos statskontoret skall finnas en redovisningscentral och ett revisionskontor. Med anledning härav beslöt statskontoret att dess redovisningscentral och revisionskontor tills vidare skall ingå i fondbyrån.

Den nya organisationen av det statliga redovisningsväsendet innebär att myndigheternas redovisning — i samband med anslutning till det av riksrevisionsverket utvecklade generella ADB-systemet för statsförvaltningen, System S — koncentreras till ett begränsat antal redovisningscentraler. Dessa redovisningscentraler skall som en servicefunktion svara för bokföring, redovisning och andra kamerala funktioner åt till centralen anslutna myndigheter. Till statskontorets fondbyrå är knuten en sådan redovisningscentral. Det är naturligt av flera skäl. Dels fungerade fondbyrån redan som huvudförvaltning för ett stort antal myndigheter, dels fanns där en sammanhållen enhet av personal med kameral erfarenhet i olika befattningar och dels låg redovisningen av den statliga fondförvaltningen i stor utsträckning samlad där. Det var under sådana omständigheter nästan självklart att fondbyrån under ett uppbyggnadsskede skulle få utgöra en stomme till en redovisningscentral i den nya

redovisningsorganisationen. Däremot har denna redovisningscentral inte något samband med statskontorets rationaliseringsfunktion och det är från dessa synpunkter en helt öppen fråga om redovisningscentralen i framtiden skall vara administrativt knuten till statskontoret eller till annan myndighet.

System S som ingår som ett led i statens ekonomiadministrativa system (SEA) har möjliggjort en koncentration av de servicefunktioner som redovisningen utgör. De uppgifter som fondbyrån har med utbetalning av riksstatsanslag bör ses i sitt sammanhang med detta system.

Introduktionen av system S i statsförvaltningen kommer att sträcka sig över en period av ytterligare några år framåt i tiden. Man räknar för närvarande med att antalet redovisningscentraler skall komma att uppgå till ett trettiotal.

Efter hand ansluts allt fler myndigheter till den redovisningscentral för myndigheter i stockholmsområdet som för närvarande är knuten till statskontoret. Om koncentrationen av redovisningsväsendet utvecklar sig på ett gynnsamt sätt kan det tänkas att denna central på längre sikt skulle kunna växa till en enhet av betydande storleksordning. En sådan spekulation bygger på förutsättningen att det finns rationaliseringsvinster att hämta i en fortsatt koncentration av redovisningen till ännu större enheter. Därvid skulle man då kunna överväga att anknyta till de tankegångar som tidigare framförts om att samla flera av de frågor som sammanhänger med ekonomi, redovisning och riksbokföring till ett gemensamt ämbetsverk, ett statens finans- och ekonomiverk. Även om detta vore tänkbart, är det i så fall fråga om ett avlägset framtidsperspektiv. Det ligger inte inom ramen för fondbyråutredningens uppgift att i sina förslag ta hänsyn till en sådan eventualitet men utredningen vill dock framhålla att dess förslag inte utgör hinder för eller strider mot vad som på antytt sätt förefaller att vara en logisk utvecklingslinje.

1.3 Utredningens utgångspunkt i fråga om fondförvaltningen

Beträffande fondförvaltningen kom fondbyråutredningen under det nämnda första skedet av utredningsarbetet fram till följande ståndpunkt.

Förvaltningen av statens kapitalfonder borde överföras till kammarkollegiet. I samband därmed skulle också överföras fondbyråns ombudsmannaexpedition, vars verksamhet har viss anknytning till den bevakning av fordringar som kammarkollegiet utövar.

De s. k. diversemedelsfonderna skulle överföras till de olika myndigheter till vilka de har saklig anknytning. Till kammarkollegiet skulle överföras bl. a. kyrkofonden och arvsfonden. Det förutsattes vidare att vissa fonder skulle kunna slopas.

I dessa stycken har inte inträffat några ändringar i förutsättningarna för utredningens arbete.

Beträffande de statliga donationsfonderna ansåg fondbyråutredningen att dessa borde förvaltas av en särskild stiftelse, för att dels därigenom skapa möjligheter till flexibla placeringsregler, dels erhålla en bättre redovisning av förvaltningskostnaderna. Även vad avser donationsfonderna har något förändrade förutsättningar inträffat under utredningens gång. Sålunda har Kungl. Maj:t i brev 28.6.1968 till statskontoret förordnat att av fondbyrån förvaltade kapitaltillgångar i donationsfonder skall sammanföras under en gemensam placeringsfond i huvudsaklig överensstämmelse med 1956 års fondutrednings förslag (SOU 1959:29). Placeringsreglerna liberaliserades och bl. a. medgavs placering i börsnoterade aktier. Ett särskilt expertråd inrättades för att biträda statskontoret i frågor om placering. Härigenom har förutsättningarna förbättrats för en utveckling mot en rationell förvaltning av till staten överlämnade donationsfonder.

2.1 Några historiska notiser om fondbyrån – en rest av finansverket

Sedan statskontoret 1961 gjorts om till ett renodlat rationaliseringsverk, utgör fondbyrån den sista rest av det gamla finansverket statskontoret som fullgör några av de ursprungliga funktionerna. Som en bakgrund till utredningens förslag beträffande fondbyråns framtid skall här i all korthet antydast något om det historiska sambandet mellan statskontoret, kammarkollegiet och riksgäldskontoret.¹

Kammarrådet eller Kongl. Kammaren, ur vilket såväl statskontoret som det nuvarande kammarkollegiet utgätt, inrättades 1539. Det skulle övervaka statens medelsredovisning och upprätta "riktiga böcker" över räkenskaperna. En översteräkнемästare skulle "tillse att allting riktigt uppfördes till uppbörd och utgift, och göra därav över huvud så korta begrepp att Konungen vid första påseende kunde veta, varefter han hade sig att rätta".² Det var första ursprunget till rikshuvudboken.

Kammaren utvecklades så småningom till kollegialt ämbetsverk för att sköta rikets centrala finansförvaltning. Kammaren var fördelad på två avdelningar – räntekammaren hade hand om kassaärendena och fungerade som rikets centralkassa medan räknekammaren skötte räkenskapsgranskningen. I räknekammaren upprättades från 1620-talet de tidigaste riksstaterna.

Genom utbrytning ur Kongl. Kammaren bildades Kongl. StatsContoiret såsom ett självständigt ämbetsverk 1680. I den första instruktionen för statskontoret förklarade Konungen att han själv ville upprätta staten över rikets medel och disponera inkomster. Det skedde genom att statskontoret under Konungens omedelbara ledning uppgjorde riksstaten, vilken på statskontorets föredragning underskrevs av Konungen och kontraherades av statskommissarien. Förvaltningen och redovisningen av kronans medel var statskontorets uppgift. Under långa perioder har statskontoret spelat en central roll för skötseln av rikets affärer. Statskontoret har utgjort ett kassakontor för statens alla utbetalningar och uppsamling av inkomsterna, har svarat för uppgörandet av statsbudgeten och har haft hand om förvaltningen av statens kapital. Det kan sägas att statskontoret en gång haft karaktären av ett statens finansverk.

Vad gäller den typ av fondförvaltning som åvilar den nuvarande fondbyrån går denna tillbaka till 1700-talet. Från 1750-talet överlämnades till statskontorets förvaltning en rad fonder, såsom slottsbyggnadsfonden, riksgäldsfonden, manufakturfonden. Det var

¹ Utförligare uppgifter om statskontorets historia återfinns bl. a. i L. M. Bååth – A. Munthe, Statskontoret 1680–1930, Stockholm. 1930.

² Stuart och Rystedt, Handbok över statsverkets medelsförvaltning, 1905.

ett led i en strävan att koncentrera medelsförvaltningen till statskontoret. Slottsbyggnadsdeputationen, manufakturkontoret och städernas verk indrogs och rikssens ständers kontor, som förvaltat riksgäldsfonden, blev en avdelning inom statskontoret. En rad fonder som lydde under andra ämbetsverk sammanfördes också till den allmänna rikskassan som stod under statskontorets förvaltning. Tendenserna till central förvaltning på detta område bestod under 1800-talet, då t. ex. den stora handels- och sjöfartsfonden överfördes till statskontoret, liksom ett antal kassor och fonder som tidigare arméförvaltningen haft hand om.

Svängningen mot decentralisering började göra sig gällande först i början av 1900-talet och kan sägas bli markerad genom 1907 års riksdagsbeslut om ny organisation för statskontoret. Med den under 1900-talet snabbt ökande omfattningen av statsförvaltningen förlorade statskontoret sin betydelse som "statskassa för hela riket".

Endast ett fåtal myndigheter hade ursprungligen dragningsrätt på statsverkets gemensamma räkning i riksbanken, statsverkets giroräkning (numera statsverkets checkräkning). Utvecklingen gick emellertid i riktning mot att allt fler myndigheter fick karaktär av huvudförvaltning. Främst bör nämnas året 1936 som vändpunkt härvidlag. Ett stort antal myndigheter erhöll då dragningsrätt på statsverkets giroräkning och blev därigenom huvudförvaltningar. Denna utveckling fortgick och till slut fanns 130 huvudförvaltningar. Antalet självständiga myndigheter som erhåller sina anslagsmedel från någon huvudförvaltning var omkring 440.

Under de senaste åren har ånyo skett en svängning i den här beskrivna tendensen. Den innebär emellertid inte en återgång till en centralisering av beslutsfattandet utan är snarare ett uttryck för en strävan att genom rationalisering koncentrera det rent administrativa förfarandet till ett mindre antal enheter. Möjligheterna att utnyttja ADB i de kamerala rutinerna spelar här en stor roll.

Men även bortsett från ADB-utvecklingen har tankarna på rationalisering av den statli-

ga ekonomiska förvaltningen gått i riktning mot sammanslagning av funktioner som nu ligger hos olika myndigheter. Sålunda har övervägts att sammanföra statskontorets fondbyrå med riksgäldskontorets verksamhet. Rationella skäl talar för en sådan sammanslagning. Verksamheterna är i väsentliga avseenden av likartad karaktär. Fondförvaltningen är en gemensam nämnare. Även i fråga om utbetalning av riksstatsanslag fullgör de båda enheterna likartade funktioner, fondbyrån i fråga om statens driftbudget och riksgäldskontoret i fråga om kapitalbudgeten. Vad som stått i vägen för en sammanslagning är konstitutionella skäl. Statskontoret är ett Kungl. Maj:ts ämbetsverk medan riksgäldskontoret är ett riksdagens verk. Även om det här rör sig om administrativa funktioner av närmast servicebetonad karaktär — det är fråga om rent kamerala verkställighetsfunktioner som inte innehåller något moment av beslutsfattande i sakligt avseende beträffande tilldelning av medel — har jordmänen visat sig karg för diskussioner av denna art på grund av att de vidrör frågan om fördelningen av uppgifter mellan Kungl. Maj:t och riksdagen. Av detta skäl har även fondbyråutredningen avstått från att lägga fram förslag i sådan riktning, trots att utredningen funnit att starka sakskäl talar för att en sammanslagning av fondbyrå och riksgäldskontoret vore en ändamålsenlig lösning.

Statskontoret var en gång som inledningsvis antydde statens finansverk och det är inte otänkbart att de nu iakttagbara koncentrationstendenserna åter leder till att en sådan enhet skapas. Bl. a. framfördes reservationsvis i 1956 års rationaliseringsutredning tanken att skapa ett finansverk som skulle ha hand om inte bara all den statliga fondförvaltningen utan om alla de administrativa funktioner som sammanhänger med utbetalningen av riksstatsanslag, budgetredovisning, finanskontroll och ansvaret för hela det statliga redovisningssystemet. Den centralisering av de kamerala rutinerna som äger rum genom utnyttjandet av ADB inom SEASystemet utgör en faktor som kan verka i

riktning mot att cirkeln sluts i den formen att det ånyo uppkommer ett behov av ett sammanhållande finans- eller ekonomiverk för de statliga ekonomi-administrativa funktionerna.

2.2 Exkurs om begreppen huvudförvaltning/underförvaltning

Enligt den tidigare kamerala organisationen kunde myndigheterna i kassahänseende indelas i två grupper, nämligen huvudförvaltningar – i förekommande fall med lokalförvaltningar – och underförvaltningar. Förutsättningen för att en myndighet skulle bli huvudförvaltning var att den hade en permanent organisation med utvecklad kameral förvaltning. Denna organisation finns fortfarande kvar men ersätts nu successivt och i rask takt av en ny organisation med redovisningscentraler och revisionskontor.

Huvudförvaltning

Huvudförvaltning är myndighet, som har eget konto i rikshuvudboken och som har dragningsrätt på statsverkets checkräkning. Sådan myndighet uppgör månatlig kassareport, som insändes till riksrevisionsverket. Budgetredovisning och rikshuvudbok bygger på huvudförvaltningarnas huvudböcker.

De regionala eller lokala förvaltningsenheterna, som är underordnade huvudförvaltningarna, kallas lokalförvaltningar. I fråga om vägverket, lantbruksstyrelsen, bostadsstyrelsen m. fl. är organisationen sådan att vederbörande verk har en central styrelse i Stockholm med underlydande lokala förvaltningar. Sambandet i medelsförvaltningshänseende mellan lokalförvaltningen och vederbörande styrelse kan vara mer eller mindre fast. Så kan exempelvis löneutbetalningen vara centraliserad eller ske lokalt. Klart är emellertid att huvudförvaltningen alltid utbetalar och disponerar lokalförvaltningens anslag. Det innebär bl. a. att anslagens fördelning i anslags- och delposter framgår ur huvudförvaltningens huvudbok. Verifikationsmaterialet finns också oftast hos huvudförvaltningen.

Underförvaltning

Underförvaltningar kallas i bokföringsavseende sådana myndigheter som erhåller sina anslagsmedel från och redovisar statsinkomster till en huvudförvaltning. Detta är en rent kameral fråga och underförvaltningarna är inte på något sätt i sakligt avseende underordnade huvudförvaltningarna.

Underförvaltningarna disponerar riksstatsanslagen för sin verksamhet men riksrevisionsverkets budgetredovisning grundar sig på huvudförvaltningarnas bokförda inkomster och utgifter. De medel, som rekviderats från vederbörande huvudförvaltning men inte förbrukats vid budgetårets utgång, skall återlevereras vid budgetårsskiftet. Underförvaltningarna för sina egna räkenskaper och upprättar bokslut (huvudbok), vilka granskas av riksrevisionsverket. Vad som skiljer en underförvaltning från en huvudförvaltning är att underförvaltningen saknar eget konto i rikshuvudboken samt saknar dragningsrätt på statsverkets checkräkning. Erforderliga kassamedel erhålles som ovan nämnts från en huvudförvaltning, varför hos huvudförvaltningen i dess verifikationsmaterial endast finns rekvisition och utanordningshandling.

Huvudförvaltningen har ibland anknytning till underförvaltningens verksamhet i sakligt avseende. Det vanligaste är emellertid, att underförvaltningarna erhåller sina medel från en huvudförvaltning som i övrigt ej har någon särskild anknytning till underförvaltningens verksamhet.

Länsstyrelserna fungerar i landsorten som huvudförvaltningar till underförvaltningar placerade inom respektive län. Statskontorets fondbyrå är på motsvarande sätt fortfarande huvudförvaltning till ett stort antal underförvaltningar i Stockholm.

Länsstyrelserna som utbetalningsmyndigheter

Länsstyrelserna fungerar som utbetalningsmyndigheter i fråga om

– dels utbetalningar beträffande länsstyrelsernas egen verksamhet

- dels utbetalning av statsbidrag till mottagare inom länen
- dels utbetalningar till inom länen belägna underförvaltningar.

I sistnämnda fall fungerar länsstyrelsen alltså som huvudförvaltning i förhållande till underförvaltningarna i länet. Utbetalningsverksamheten har länsstyrelsernas landskontor hand om. Inom respektive landskontor finns kamerala enheter för bokföring och utbetalning.

Beträffande statsbidragen gäller att granskning av att statsbidragsvillkor m. m. är iakttagna skall föregå utbetalning eller slutreglering av förskottsutbetalningar.

Arbetsuppgifterna i förhållande till underförvaltningarna inskränker sig till en formell kontroll av medelsrekvisitionerna och utanordning av begärda medel. Underförvaltningar som för egna räkenskaper, är oftast skolor av olika slag och andra mindre statsmyndigheter.

Statskontorets fondbyrå fungerar såsom landskontor för underförvaltningar och andra betalningsmottagare inom Stockholm. Samma utbetalningsfunktioner som länsstyrelserna fullgör beträffande myndigheter inom respektive läns område, åvilar i Stockholm för närvarande statskontorets fondbyrå.

2.3 Ny statlig redovisnings- och revisionsorganisation

För att tillvarata de möjligheter till väsentliga rationaliseringar som en tillämpning av ADB-tekniken kunde innebära tillsatte riksrevisionsverket i slutet av 1965 en arbetsgrupp för utredning om införande av ett generellt ADB-system för ekonomisk redovisning inom statsförvaltningen.

En annan arbetsgrupp utredde frågan om större redovisningsenheter och decentraliserad revision.

På grundval av bl. a. de två arbetsgruppernas rapporter framlade riksrevisionsverket i samband med sina anslagsäskanden hösten 1966 ett principförslag för omorganisation

av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten. Förslaget godkändes våren 1967 av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Den sålunda anbefallda omorganisationen avsågs i huvudsak innebära följande.

- a) Bokföring, redovisning och kassagöromål centraliseras till 50–60 enheter. Dessa kallas för redovisningscentraler.
- b) Ett generellt ADB-redovisningssystem inför i statsförvaltningen med möjlighet till kostnadsredovisning m. m. (system S).
- c) Den interna revisionen hos myndigheterna förstärks. Den skall svara för säkerheten i myndighets medelshantering men även inrikta sig på en värdering av olika transaktioner, använda metoder och uppnådda resultat.

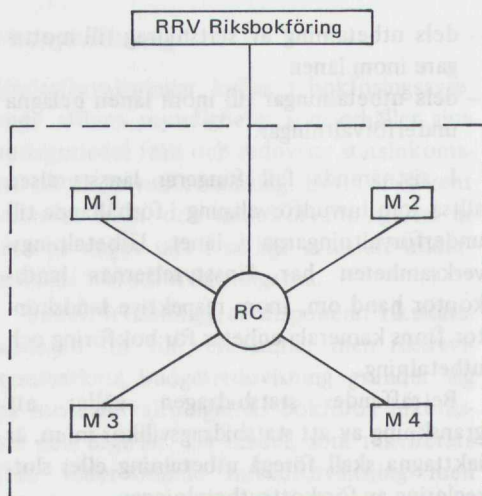
År 1967 fattade statsmakterna som ovan nämnts beslut om omorganisation av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten. Det uppdrogs därvid åt riksrevisionsverket att med beaktande av vad departementschefen anfört i prop. nr 1967:79 och efter samråd med berörda myndigheter successivt lägga fram förslag till omorganisationens genomförande. I en inom riksrevisionsverket utarbetad promemoria "Redovisning och intern revision inom ramen för SEA" (24.2.1969) lämnades en redogörelse för omfattningen av och planeringen för dessa omläggningar ävensom för nu utarbetad planering för den fortsatta omorganisationen. Denna senare beräknades ske under en femårsperiod. En omprövning av planläggningen sker varje år och resultatet redovisas till Kungl. Maj:t i en skrivelse varje 1 oktober.

I fråga om *redovisningsorganisationen* innebar förslaget väsentligen att huvuddelen av de i denna organisation förekommande arbetsuppgifterna, vilka hänför sig till bokföring, redovisning och kassagöromål, koncentreras till ett 30-tal redovisningscentraler. Varje redovisningscentral (RC) avses betjäna ett antal myndigheter vilka sammanfattningsvis benämns en redovisningsgrupp (RG). Det för den ekonomiska redovisningen

Beträffande *revisionsorganisationen* innebär omorganisationen i huvudsak att revisionskontor (RK) i princip inrättas i anslutning till varje redovisningscentral, att till revisionskontoren utflyttas huvuddelen av de arbetsuppgifter som hittills bedrivits vid riksrevisionsverket under benämningen kameral revision samt att förvaltningsrevision – som ersätter den tidigare sakrevisionen – skall bedrivas såväl centralt genom riksrevisionsverket som vid myndigheterna, varvid resurser för de senare i första hand ställs till förfogande vid revisionskontoren.

Redovisningscentralerna och revisionskontoren har en viss självständighet men är administrativt knutna till en myndighet. RC och troligen även RK kommer att så småningom bli ekonomiskt självförsörjande enheter med debitering av sina tjänster enligt särskilda taxor.

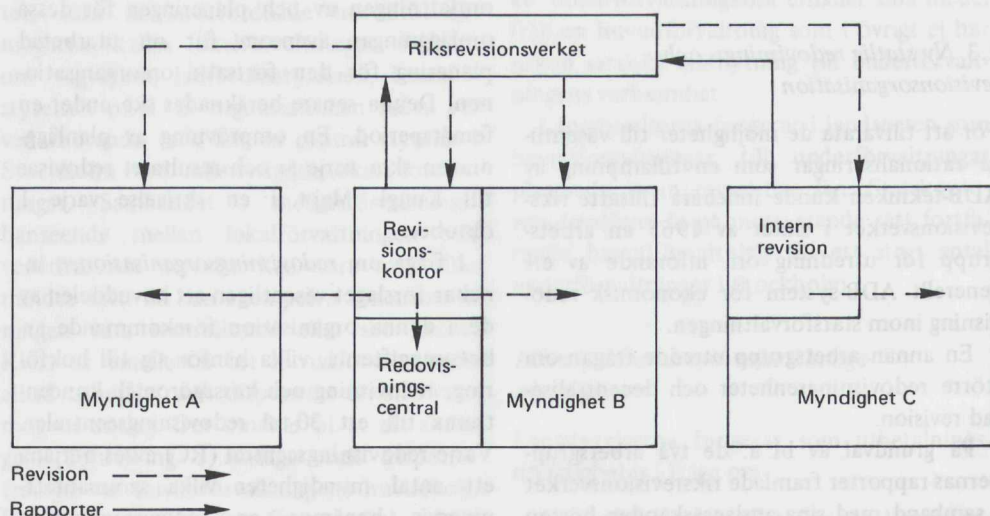
En grupp av myndigheter som i redovisningshänseende är anslutna till en redovisningscentral bildar en redovisningsgrupp.

Figur 2. Principskiss av organisationen i en redovisningsgrupp.

Varje myndighet erhåller, genom det ADB-system som samtidigt myndigheterna ansluts till, sin redovisning efter den kontoplan som fastställts för vederbörande myndighet. Redovisningscentralen redovisar utfallet av riksstatsens anslag m. m. för berörda myndigheter till riksrevisionsverkets riksbokföring. Av figur 2 framgår de organisatoriska sammanhangen i en redovisningsgrupp. RC hör administrativt till en av de myndigheter som ingår i gruppen.

I figur 3 framställs en principskiss över

Figur 3. Olika typer av organisation för den interna revisionen.

organisationen vid intern revision. En redovisningsgrupps myndigheter (A+B) revideras av ett revisionskontor som har till uppgift att i första hand svara för den säkerhetssyftande redovisningsrevisionen. I mån av resurser skall den också på verkschefens uppdrag utföra effektivitetssyftande förvaltningsrevision. Riksrevisionsverket har tillsynsskyldighet över revisionskontoren. En närmare redogörelse för den statliga revisionens organisation återfinns i "Förvaltningsrevision i staten" kapitel 5.

Riksrevisionsverkets promemoria innehöll ett detaljerat förslag till plan över genomförandet av ny redovisnings- och revisionsorganisation. Genomförandet skulle ske etappvis.

Inom riksrevisionsverkets planeringsavdelning utarbetades en promemoria om fondbyrån med förslag att en redovisningscentral vid fondbyrån skulle spela en viktig roll i den nya organisationen genom att samla ett tämligen stort antal myndigheter i stockholmsområdet till en redovisningsgrupp. Denna promemorias förslag, som i allt väsentligt byggde på material från fondbyråutredningen, biträdades av riksrevisionsverket i den nyssnämnda promemorian. Resultaten blev att till statskontoret kom att förläggas en redovisningscentral och ett revisionskontor som successivt skulle byggas ut med allt flera anslutna myndigheter.

I skrivelse till Statsrådet och chefen för finansdepartementet den 24.2.1969 hemställde riksrevisionsverket att den anbefallda omorganisationen i stort av den statliga redovisnings- och revisionsorganisationen fortsättningsvis finge ske i huvudsaklig överensstämmelse med i promemorian framlagda principer och redovisad översiktlig planering.

Riksrevisionsverkets promemoria remissbehandlades.

I brev den 27.6.1969 föreskrev Kungl. Maj:t, under erinran om beslutet den 25 maj 1967, att den fortsatta planeringen för omorganisationen av redovisnings- och revisionsverksamheten skulle ske på grundval av de i riksrevisionsverkets promemoria redovi-

sade principerna.

De remissyttranden som avgivits över promemorian överlämnades till riksrevisionsverket för att tagas i övervägande vid den fortsatta planeringen. Riksrevisionsverket skulle tillse att förslag rörande redovisningsgrupper, redovisningscentraler och revisionskontor efter hand underställes Kungl. Maj:t. Därvid torde beaktas att resursfrågor normalt skall anmälas i myndighets årliga anslagsframställning. Berörda myndigheter har att beakta riksrevisionsverkets planläggning för den fortsatta omorganisationen.

Litteratur

Av riksrevisionsverket utgiven litteratur angående den nya redovisnings- och revisionsorganisationen samt därmed sammanhängande systemfrågor:

SEA — för modern ekonomiadministration i förvaltningen, 1970.

Förvaltningsrevision i staten, 1970.

Handledning i kostnadsredovisning för statsförvaltningen (HKS), 1969.

Handledning i redovisningsrevision för statsförvaltningen (HRS), 1971.

Redovisning och intern revision inom ramen för SEA (24.2 1969, RRV stencil PM: P 60). Genomförande av SEA-Redovisning och revision (RRV rapporter 1.10.1969, 1970 och 1971).

RRV verksamhetsplan 1970/71.

RRV verksamhetsberättelse 1969/70.

System S — organisation och ADB-system för effektiv redovisning i statsförvaltningen, 1971.

Härutöver finns ett stort antal användar-anvisningar för system S.

3 Fondbyråns nuvarande uppgifter och organisation

3.1 Uppgifter

Instruktionen för statskontorets fondbyrå har fastställts av Kungl. Maj:t genom brev den 16.6.1961 (ändrad 6.5.1966).

Att fondbyrån har en egen instruktion får ses mot bakgrunden av att fondbyrån utgör en rest av det gamla statskontoret och att byråns verksamhet faller utanför ramen för det nuvarande statskontoret. Det har sålunda härigenom markerats att fondbyrån endast provisoriskt skulle vara knuten till statskontoret.

Enligt instruktionen är det fondbyråns uppgift

- att handha statsverkets medelsförvaltning där detta inte ankommer på annat organ
- att vara utrednings- och remissmyndighet främst i frågor rörande fond- och lånerörelse.

Fondbyråns verksamhet består huvudsakligen av administrativa funktioner av kameral och juridisk natur. I fråga om några typer av ärenden fattar fondbyrån beslut i de bakomliggande sakfrågorna. Det gäller främst beslut rörande ersättning av statsmedel till enskilda vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse, de s. k. paratyfusärendena, placeringsverksamheten, kyrkofonden, Nollerothska fonden.

Beslut fattas av chefen för statskontoret men viss delegering har förekommit till chefen för fondbyrån. I mera rutinmässiga re-

misser beslutar byråchefen. Vidare beslutar fondbyråchefen i ärenden som rör förlängning av lån mot säkerhet av inteckningar i fast egendom, reglering av aktieinnehavet vid fond- och nyemission, livränta från allmänna familjepensionsfonden, byggnadsförskott ur kyrkofonden, avräkningslängd för Stockholms stift, m. fl. ärenden.

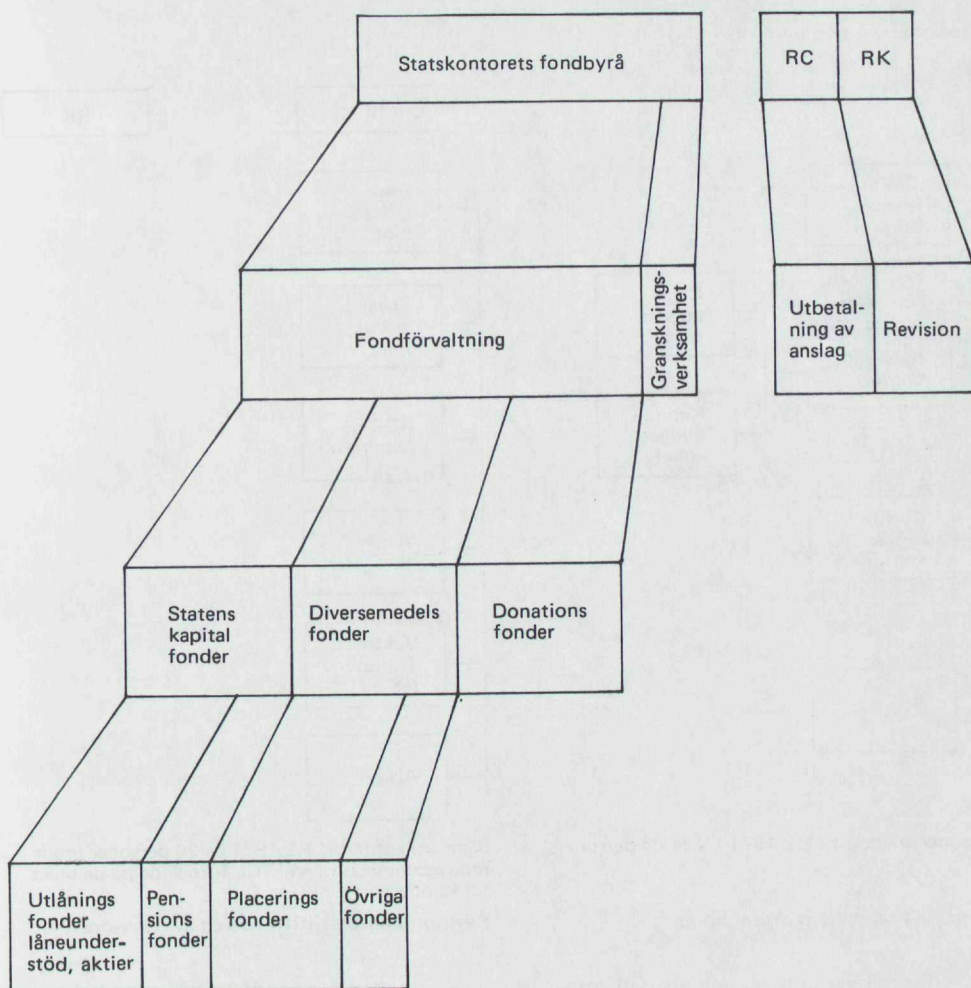
Statskontoret har i Kungl. brev 28.6.1968 ålagts att till sig knyta ett expertråd om tre personer med uppgift att vara rådgivande i frågor om medelsplacering (se kapitel 6).

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1969 inrättades en redovisningscentral och ett revisionskontor vid statskontoret i anslutning till fondbyrån.

Skissen i figur 4 är avsedd att ge en uppfattning i stora drag om de funktioner fondbyrån fullgör.

Som synes är det två huvudgrupper av ärenden, *dels* utbetalning av beviljade anslag till ett antal myndigheter och andra mottagare och *dels* förvaltning av fonder av olika slag. Dessutom svarar fondbyrån för statskontorets remissyttranden i frågor som rör dessa ärendegrupper.

Beträffande fondbyråns utbetalning av riksstatsanslag gäller för det första att fondbyrån fungerar som redovisningscentral åt ett antal myndigheter. För det andra fungerar byrån tills vidare som huvudförvaltning åt myndigheter (underförvaltningar i Stock-

Figur 4. Fondbyråns funktioner.

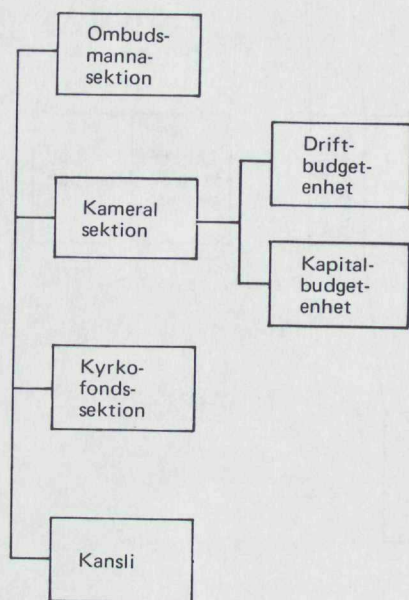
holm) som ännu inte anslutits till någon redovisningscentral.

De fonder som förvaltas av fondbyrån hänför sig till tre huvudgrupper:

- statens kapitalfonder*, som omfattar statens *utlåningsfonder* (fiskerilånefonden, jordbrukets maskinlånefond etc.), fonden för *låneunderstöd* (självavvecklande lånerörelse), fonden för statens *aktier* samt statens *pensionsfonder*.
- diversemedelsfonder*, dvs. fonder som inte anses utgöra del av statens kapital och som består av medel som för särskilda ändamål avsatts på statsregleringsfonden, samt
- donationsfonder*, dvs. medel som av

enskilda överlämnats till staten för att tillgodose särskilda ändamål.

Fondbyråns verksamhet berör av stor del av anslagen på statsbudgeten (via RC) och fondförvaltningen avser likaledes en betydande del av statens förmögenhet. Fondbyråutredningen har därför ansett det motiverat att inledningsvis ge en tämligen ingående beskrivning av omfattningen av denna verksamhet och belysa vari fondbyråns befattning med ärendena egentligen består. Den allmänna översikten över fondbyråns verksamhetsområde (kapitel 4 och 5) kompletteras i bilaga B med ett antal flödesdiagram som visar rutinerna för hur ärendena handläggs jämte arbetsvolymen för olika uppgif-

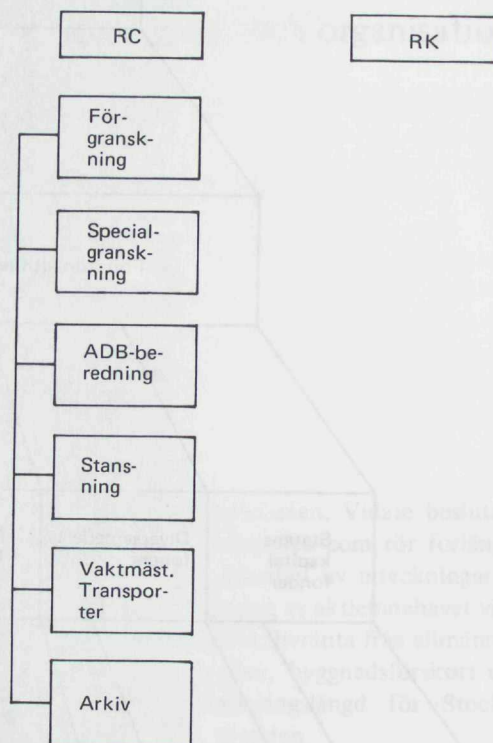
Personalen uppgick 1.2.1971 till ca 25 personer.

Figur 5. Fondbyråns organisation.

ter. Flödesdiagrammen ger en belysning av karaktären av fondbyråns verksamhet "från arbetsrutinsidan". De kompletterar därmed den bild av fondbyrå som man erhåller genom beskrivningen av fondbyråns funktioner "från budgetsidan".

3.2 Organisation

Som framgår av organisationstablå figur 5 består fondbyrå av – förutom RC och RK – tre sektioner, ombudsmannasektionen, kameralsektionen och kyrkofondssektionen. Därjämte finns ett kansli. Kameralsektionen indelas i två enheter, nämligen en för vardera driftbudgeten och kapitalbudgeten. Redovisningscentralen har indelats i enheter för förgranskning, specialgranskning. ADB-beredning med stansning m. m.

Sammanlagt fanns 1.2.1971 ca 20 personer inom redovisningscentralen (RC), fördelade på de olika funktionerna.

Revisionskontoret (RK) bestod av 3 personer.

Kostnaden för fondbyrå har i statskontorets anslagsframställning för budgetåret 1971/72 beräknats till – förutom andel i den centrala administrationen – 951 000 kr. Härtill kommer kostnaden för RC med 1 165 000 kr. och för RK med 245 000 kr. jämte andelar i central administration. Totala kostnaden för fondbyrå beräknas till 2 875 000 kr.

Sammansättningen av fondbyråns personal framgår av nedanstående tablå.

	FB	RC	RK
Byråchef	1	–	–
Ombudsman	1	–	–
Byrådirektör	2	1	1
Övriga handläggare	3	1	1
Biträdespersonal	18	18	1
Summa	25	20	3

Den funktion som fondbyrån fullgör beträffande *anslag på driftbudgeten* hänför sig till följande arbetsuppgifter

- att beordra utbetalning av medel från riksstatsanslag via redovisningscentralen efter bestämmelser i regleringsbrevet
- att granska vissa typer av utbetalningar
- att fatta beslut rörande ersättningar i "paratyfusärenden"
- att författningsmässigt granska och godkänna reseräkningar beträffande vissa myndigheter.

4.1 *Fondbyrån som utbetalningsmyndighet*

Fondbyrån beordrar utbetalning av medel från dels anslag till underförvaltningar i Stockholm och dels anslag av rikskaraktär. Som exempel på sistnämnda kan nämnas bidrag till ett stort antal organisationer och institutioner samt för särskilda ändamål som inte förvaltningsmässigt hör hemma hos viss myndighet, t. ex. konstnärsbelöningar.

De anslag som det är fråga om här har sammanställts i *bilaga A*. Utbetalning sker i samtliga fall genom RC.

Redovisningscentralen ombesörjer som regel viss granskning, stansförberedelser, stansning, kontakt med datacentralen samt rättelser av in- och utdata. Myndigheterna ansvarar för materialets faktiska riktighet och tecknar order om utbetalning m. m.

Vidare har i *bilaga B* uppställts ett

flödesschema över hur utbetalningen av driftbudgetanslag handläggs. Där finns även volymuppgifter och en uppskattning av vilken arbetskraft som går åt för de olika stegen i denna arbetsrutin. För fullständighetens skull finns i bilagan även motsvarande flödesscheman och uppgifter beträffande inbetalnings- och utbetalningsförfarandet av kapitalbudgetmedel.

En klassificering av de driftbudgetanslag som utbetalas av fondbyrån

För att få ett grepp om de funktioner fondbyrån utövar har nedan gjorts ett försök att till några få typgrupper hänföra de anslag fondbyrån hanterar. Härvid har anslagen indelats i grupper med hänsyn till den grad av kontroll som fondbyrån utövar vid utbetalningen. För exemplifiering hänvisas till förteckningen i *bilaga A*.

1) Anslag som utbetalas av statskontoret men disponeras av annan myndighet (underförvaltning eller liknande).

Beträffande flertalet av dessa anslag fungerar fondbyrån såsom en huvudförvaltning för myndigheter i Stockholm, dvs. utbetalar via redovisningscentralen anslagen på rekvisition av underförvaltning. Annan kontroll än den som består av granskning av rekvisition, utövas som regel inte av fondbyrån. Hur

anslagen disponeras, dvs. fördelningen på anslags- och delposter, framgår endast av underförvaltningens räkenskaper. Dessa förs helt självständigt av underförvaltningen. Endast beträffande vissa omkostnadsanslag sträcker sig fondbyråns kontroll längre. I regleringsbrevet rörande några anslag har nämligen föreskrivits, att fondbyrån skall granska underförvaltningens reseräkningar. Det gäller för närvarande följande myndigheter:

Dessa myndigheter utför ingen egen kameral granskning utan fondbyrån har att granska reseräkningarna innan ersättning utbetalas av respektive myndighet.

Gymnastik- och Idrottshögskolan
Journalisthögskolan
Socialhögskolan
Statens läroboksnämnd
Naturhistoriska Riksmuseet
Nordiska kulturkommissionen
Svenska Jägareförbundet
Svenska Unescorådet
Statens Konstråd
Statens Hysesråd
Livrustkammaren
Riksställningar

Fondbyrån fungerar beträffande anslagskategorien under 1) såsom lokal utbetalningsmyndighet, dvs. byrån fullgör i detta avseende samma uppgifter som en länsstyrelse.

2) Anslag av rikskaraktär – oftast bidrag – som utbetalas av statskontoret till organisationer m. fl. efter rekvisition

Denna grupp av anslag kan indelas i två undergrupper:

a) Utbetalningar från anslag av typ liknande grupp 1). Utbetalning sker här på rekvisition utan egentlig granskning.

b) Anslag där utbetalning föregås av verklig granskning och kontroll av att författningsbestämmelser eller villkor iakttagits. I denna grupp ingår bl. a. granskningen av avtalsenliga statsbidrag till vissa större sjuk-

hus. Det är i detta fall en förhållandevis kvalificerad genomgång av villkoren för storleken på statsbidragen som måste göras innan utbetalning kan ske.

Beträffande anslag tillhörande grupp 2) kan fondbyrån sägas fungera såsom central myndighet. Anslagen har inte speciell anknytning till stockholmsområdet.

3) Anslag, som utbetalas och disponeras av statskontoret

Ansvar för granskning av utbetalningsunderlaget, tecknande av utbetalningsbesked samt för fördelning av bokföringstransaktionerna på tillämpliga konton åvilar statskontoret.

Till ovanstående grupp av anslag som utbetalas och disponeras av statskontorets fondbyrå räknas dock inte anslagen till den egna myndigheten statskontoret. Denna är en särskild till redovisningscentralen vid fondbyrån ansluten myndighet som själv disponerar för sin egen verksamhet erforderliga konton och anslag.

4.2 Beslut om utbetalning av ersättning i paratyfusfall

Enligt kungörelse 18.5.1956 (SFS nr 296) skall ersättning av statsmedel utgå i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse. Det gäller ersättning till företag m. fl. för kostnader och förluster på grund av myndighets ingripanden i syfte att hindra spridande av smittsamma sjukdomar, väsentligen av salmonella – paratyfus karaktär. Det är fondbyrån som beslutar i dessa ärenden. Uppgiften ålades statskontoret efter 1953 års paratyfusepidemi. För att vinna enhetlighet i bedömningen av de särskilda ersättningsfallen ansågs lämpligt att prövningen skedde hos ett centralt ämbetsverk. Statskontoret är såväl beslutande som utbetalande instans.

4.3 Konstnärsbelöningar

Fondbyrån beräknar efter särskild författning, vilka belopp som skall utgå till de konstnärer som enligt av Kungl. Maj:t fattat beslut skall erhålla s. k. konstnärsbelöningar.

4.4 Sammanställning av de myndigheter som anslutits till redovisningscentralen vid statskontorets fondbyrå

Till och med budgetåret 1971/72 har följande myndigheter anslutits till redovisningscentralen:

Statskontoret
Patent- och registreringsverket
Rikets allmänna kartverk
Kungl. Biblioteket
Konjunkturinstitutet
Marknadsrådet
Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor
Teater- och musikrådet
Statens scenskola i Stockholm
Statens scenskola i Göteborg
Statens scenskola i Malmö
Statens musikdramatiska skola i Stockholm
Dramatiska institutet
Svenskt biografiskt lexikon
Nordiska institutet för samhällsplanering
Statens ungdomsråd
Koncessionsnämnden för miljöskydd
Statistiska centralbyrån
Statens naturvårdsverk
Överstyrelsen för ekonomiskt försvar
Statens institut för företagsutveckling
Statens brandinspektion
Statens brandskola
Transportnämnden
Kammarkollegiet
Statens avtalsverk
Statens biografbyrå
Centrala studiehjälpsnämnden
Studiemedelsnämnden i Stockholm
Studiemedelsnämnden i Uppsala
Studiemedelsnämnden i Linköping
Studiemedelsnämnden i Lund
Studiemedelsnämnden i Göteborg
Studiemedelsnämnden i Umeå
Statens Invandrarverk
Statens Konsumentråd
Konsumentombudsmannen
DAFA (Datamaskincentralen för administrativ databehandling)
Riksrevisionsverket
Styrelsen för teknisk utveckling

Forskningsråden
Sveriges geologiska undersökning
Mynt- och justeringsverket
Bankinspektionen
Försäkringsinspektionen
Konstakademien
Musikaliska akademien med musikhögskolan i Stockholm
Musikhögskolan i Göteborg
Musikhögskolan i Malmö
Kommerskollegium
Försvarets rationaliseringsinstitut
Statens förhandlingsnämnd
Statens danskola
Statens råd för skogs- och jordbruksforskning
Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad
Statens psykologisk- pedagogiska bibliotek

Planerad utbyggnad

Omorganisationen av redovisningsväsendet sker som tidigare nämnts etappvis. Statskontorets redovisningscentral skall även 1972 och 1973 utbyggas med allt fler myndigheter.

Omorganisationen planeras under hänsynstagande till lönsamheten. Kontinuerliga bedömningar härav görs.

5 Förvaltning av statliga fonder

Fondbyrån har enligt instruktionen att förvalta under statskontorets vård stående fonder och kassor samt göra tillgångarna räntebärande. Fonderna är av olika karaktär. En grupp utgörs av de statliga kapitalfonderna, nämligen statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd, statens pensionsfonder och fonden för statens aktier. Hit hör även statens datamaskinfond. En annan grupp bildas

av de på statsbudgeten upptagna s. k. diversemedelsfonderna, såsom kyrkofonden, allmänna arvsfonden m. fl. Härutöver förvaltar fondbyrån donationsfonder, som överlämnats till statskontoret för förvaltning.

Fonderna kan även indelas efter det sätt på vilket de förvaltas. De kan då sägas utgöra antingen placeringsfonder eller bokföringsfonder.

STATENS KAPITALFONDER			
Statens utlåningsfonder	Fonden för låneunderstöd	Statens pensionsfonder	Fonden för statens aktier
Fonder för - studielån - jordbrukets maskinlån - fiskerilån - skogslån - m fl	Lån till - ensk företagssamhet - oljelagring - barnstugor - sjukhem - alkoholfria restauranger - m fl	- Civila tjänstepf - Militära tjänstepf - Allm familjepf	Statsföretag Sv Kreditbank Sv Invest bank Gullhögens bruk ASEA-Atom Aerotransport m fl
ÖVRIGA FONDER OCH DIVERSE MEDEL			DONATIONSFONDER
Statliga placeringsfonder	Övriga för särskilda mål	Diverse medel	
- Arvsfonden - Kyrkofonden - Lappfonden - Byggnadsforskning - Handelsflottans pensionsfond - m fl	- Jaktvård - Älgskador - Idrottens främjande - Prisutjämningsavgifter - Författarfonden - Clearingmedel - m fl	- Djurgårdsnämnden - Polenmedlen - Japanersättn - m fl	- Pensioner, understöd - Stipendier, belöningar - Forskning, utbildning - Övriga fonder

Figur 6. Översikt över de olika typer av statliga fonder som förvaltas av fondbyrån.

Placeringsfondernas kapital är placerat räntebärande. Dessa fonder tillhör grupperna pensionsfonder, donationsfonder och diversemedelsfonder. Exempel på sådana placeringsfonder är kyrkofonden, lappfonden och allmänna arvsfonden.

Bokföringsfonderna är fonder vilkas disponibla kapital inestår på statsverkets checkräkning och icke är räntebärande.

Fondbyråns arbetsuppgifter i vad avser fondförvaltningen är dels av kameral och dels av juridisk art. De senare åvilar en särskild enhet inom byrån, nämligen ombudsmannasektionen.

5.1 Statens kapitalfonder

Till denna grupp av fonder hänför sig fonder under rubrikerna statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd, fonden för statens aktier, statens pensionsfonder samt statens datamaskinfond.

5.1.1 Statens utlåningsfonder

Utlåningsfonderna är inrättade för att tillgodose en fortlöpande utlåningsverksamhet för visst angivet ändamål. De har bildats och utökats genom medelsanvisning på kapitalbudgeten, varför de både till ändamålet och ur redovisningssynpunkt utgör en relativt homogen grupp. Varje fond redovisas på ett särskilt konto i rikshuvudboken, vilket utvisar fondens behållning och avkastning. Fonderna är av typen "revolving funds", dvs. inflytande amorteringar återgår till fonden för nyutlåning. Fondernas antal uppgår för närvarande till 37.

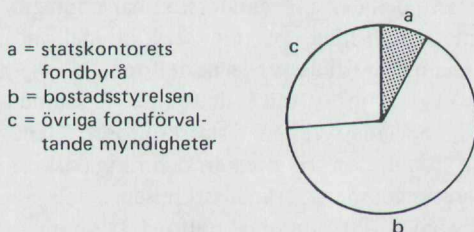
Vissa lånefonder har av olika anledningar endast i ringa utsträckning tagits i anspråk för avsett ändamål. Förvaltningen av fonderna är spridd på åtta myndigheter med statskontoret som dominerande förvaltningsmyndighet. I övrigt förvaltas fonder av riksbanken, bostadsstyrelsen, riksgäldskontoret, utrikesdepartementet, lantbruksstyrelsen, generaltullstyrelsen och sjöfartsstyrelsen.

Fondbyrån förvaltar 20 utlåningsfonder. Fondernas namn framgår av bilaga D:1. Fem fonder är under avveckling och för två

fonder förekommer inte nyutlåning. Låneförbindelserna förvaras för åtta fonder hos statskontoret, för tolv fonder hos andra myndigheter. I de fall, där detaljlånen förvaras hos annan myndighet, fungerar fondbyrån endast såsom utbetalande myndighet. All kontakt med låntagarna ombesörjes av den myndighet, som förvarar låneförbindelserna. Fondbyrån fungerar endast såsom verkställande myndighet. Icke ifråga om någon fond fattar statskontoret beslut om låntagare. Kungl. Maj:t fattar beslut i ärenden rörande sex fonder. Övriga beslutande myndigheter är centrala studiehjälpsnämnden (två fonder), lantbruksstyrelsen, lantbruksnämnderna, skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna, fiskeristyrelsen, länenämnden för mindre skeppsfarten, statens nämnd för samlingslokaler (två fonder).

Volymuppgifter

Statens utlåningsfonders bruttotillgångar uppgick 1969/70 till 21 459 milj kr. Fondbyrån förvaltar härav 1 325 milj kr eller 6 %.

Bostadsstyrelsen förvaltar den största utlåningsfonden, nämligen lånefonden för bostadsbyggande (17 246 milj kr) vilken är inlagd i ovanstående diagram.

Fondbyrån förvaltar å andra sidan ca 50 % av antalet utlåningsfonder.

Arbetsuppgifterna i samband med förvaltning av detaljlån ur statliga lånefonder finns beskrivna i bilaga B.

5.1.2 Fonden för låneunderstöd

Fonden för låneunderstöd utgör en kapitalfond från vilken det utlämnas lån till olika

ändamål, i regel efter beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t. Fonden utmärkes av att lånerörelsen är självavvecklande. Det innebär att efter hand som amorteringar på lånen sker tillförs dessa regelmässigt investeringsstaten och återgår sålunda till budgeten. Det är en skillnad i förhållande till statens utlåningsfonder där de inflytande amorteringarna återförs till respektive fond för ny utlåning.

Från och med budgetåret 1938/39 har fonden för låneunderstöd i riksstaten uppförts som en särskild fristående titel. Enligt riksdagsbeslut uppdelades fonden på två delfonder för de av statskontoret och riksgäldskontoret redovisade lånen. Från 1943/44 har ur riksgäldskontorets delfond utbrutits de låneunderstöd, som förvaltades av egnahemsstyrelsen och riksbanken, och dessa låneunderstöd har upptagits till redovisning på två nya delfonder, benämnda egnahemsstyrelsens delfond (numera lantbruksstyrelsens delfond) och riksbankens delfond. Från 1951/52 har den kamerala förvaltningen av tertiärlån och tillägsslån överförs från statskontoret till bostadsstyrelsen, och dessa låneunderstöd har upptagits till redovisning på en särskild delfond, benämnd bostadsstyrelsens delfond.

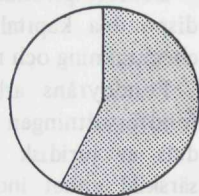
Förvaltare av olika delfonder är sålunda nu bostadsstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, riksbanken och riksgäldskontoret och arbetsmarknadsstyrelsen.

Under statskontorets delfond är sammanförda ett stort antal olika slag av låneunderstöd, anvisade för olikartade ändamål och med sinsemellan vitt skilda bestämmelser och lånevillkor, vilka i regel meddelas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. I vissa fall regleras dock lånen genom författningsbestämmelser eller genom kungl. brev med generella föreskrifter.

Lånen under fonden för låneunderstöd kan indelas i två kategorier, dels lån grundade på kungl. brev för varje särskilt fall, dels lån för ändamål av mera varaktig typ. Av bilaga D:2 framgår de olika slag av lån som beviljats ur fonden.

Volymuppgifter

Bruttotillgångarna för fonden för låneunderstöd uppgick 1969/70 till 2 677 milj. kr. Fondbyrån förvaltar härav ca 1 730 milj. kr eller 65 %.

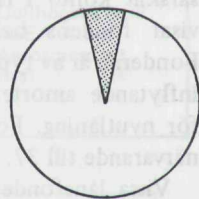

5.1.3 Statens pensionsfonder

De av fondbyrån förvaltade pensionsfonderna utgörs av allmänna familjepensionsfonden samt den civila och den militära tjänstepensionsfonden. Statliga pensionsfonder förvaltas förutom av fondbyrån av riksförsäkringsverket (1 798 milj. kr) statens personalpensionsverk (221 milj. kr) och riksgäldskontoret (0,6 milj. kr).

Volymuppgifter

Fondbyrån förvaltade 1970 6 % (144 milj. kr) av statens pensionsfonders bruttotillgångar (2 164 milj. kr), vilket framgår av nedanstående diagram:

87 % av pensionsfondernas kapital är placerat i obligationer och hos riksgäldskontoret, 1,5 % i kommunlån och 11,5 % i hypoteksinstitut och direktlån i fastigheter.

Det av fondbyrån förvaltade kapitalet (144 milj. kr) är sammansatt av Civila tjänstepensionsfonden (36,3 milj. kr), Militära tjänstepensionsfonden (4,5 milj. kr) och Allmänna familjepensionsfonden (103,4 milj. kr).

Till dessa fonder sker numera inte några avsättningar. Fonderna tillkom under slutet av 1930-talet. De fyller inte någon funktion i den meningen att de skulle utgöra något sparande som motsvarar avsättningar för kostnader för statliga pensionsåtaganden. Det kan ifrågasättas om det finns skäl att bibehålla dessa fonder i framtiden under särskild förvaltning och med den ändamålsbestämning som finns. Det bör därför enligt fondbyråutredningens mening tas upp till prövning om det finns anledning bibehålla dessa fonder — som nästan helt utgörs av ett statligt innehav av riksgäldskontorets obligationer — eller om de kan avvecklas.

5.1.4 Fonden för statens aktier

Fondbyrån har tidigare förvaltat aktier tillhörande bland annat AB Statens skogsindustrier, KABI, Kalmar verkstad, Karlskronaverket, LKAB, Norrbottens järnverk, Svenska tobaks AB, Svenska Utvecklings AB, Uddevallavarvet och Uddcomb AB. Denna fond har genomgått stora förändringar i samband med att Statsföretag AB bildades. Aktiekapitalet tillhörande bland annat ovannämnda företag överfördes per 1.7.1970 till Statsföretag AB.

De av fondbyrån förvaltade aktiernas bokförda värde utgjorde 1.7.1970 ca 3 100 milj kr, fördelade på följande företag:

Statsföretag AB	1 733,6
Sveriges Kreditbank	173,8
Sveriges Investeringsbank AB	1 000,0
AB Gullhögens bruk	20,0
AB ASEA-Atom	40,0
AB Aerotransport	58,7
Övriga	84,3

Fondbyråns befattning med fonden för statens aktier grundar sig på Kungl. Maj:ts uppdrag i varje särskilt fall. Mot erhållande av aktier i samband med bolagsbildning eller ny emission har fondbyrån att likvidera aktierna med ianspråktagande av under fonden anvisade medel, att förvara aktierna och fullgöra erforderliga förvaltningsuppgifter.

Fondbyrån har att sålunda kontrollera att av bolagsstämma beslutad utdelning vederbörligen inbetalas samt tillgodoföra beloppet

inkomsttiteln fonder för statens aktier. Vidare skall fondbyrån ombesörja bokföring och upprättande av bokslut för fonden.

Vidare uppdras åt byrån att medverka vid inlösen från och försäljning till enskilda av aktier i Svenska Tobaksaktiebolaget m. fl. statliga bolag med enskilda aktieägare.

5.1.5 Arbetet med kapitalfonderna

Fondbyråns arbetsuppgifter i vad avser förvaltningen av kapitalfonder kan sammanfattas i följande punkter:

- 1) Övervakning av att till betalning förfallna räntor, aktieutdelningar och amorteringar inflyter och blir vederbörligen bokförda.
- 2) Verkställande av förekommande utredningar (räntefrågor och andra spörsmål rörande villkor för den statliga utlåningen m. m.).
- 3) Upprättande och granskning av skuldförbindelser och säkerhetshandlingar, förvaltning av lånereverser och säkerheter, samt indrivningsåtgärder och preskriptionsbrytningar.
- 4) Verkställande av åtgärder som aktietecknare beträffande statliga bolag.
- 5) Likviderande av verkställda aktieteckningar i statliga bolag samt mottagande och förvaring av aktiebrev.
- 6) Ombesörjande av köp- och försäljningstransaktioner beträffande av enskilda innehavda aktier i vissa statliga bolag.
- 7) Kapitalredovisningar m. m. och inkomstberäkningar.
- 8) Upprättande av bokslut för varje särskild fond.

5.2 Övriga fonder och diverse medel

Med den terminologi som brukas inom statsförvaltningen utgörs en diversemedelsfond av en på budgeten gjord avsättning av medel på statsregleringsfonden. Såsom statens kapital anses däremot endast det netto som redovisas på de statliga kapitalfonderna. En diversemedelsfond utgör således inte en del av statskapitalet. Diversemedelsfonden är

antingen en bokföringsfond, vars medel är tillgängliga på statsverkets checkräkning, eller en placeringsfond, vars medel är placerade i bank, obligationer, aktier etc.

De fonder som inte är statliga kapitalfonder — de har här kallats "Övriga fonder och diverse medel" — har av fondbyråutredningen indelats i fyra olika grupper med hänsyn till deras rättsliga karaktär och till hur de administrativt hanteras:

- 1) Statliga placeringsfonder
- 2) Övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder
- 3) Diverse medel
- 4) Donationsfonder

Till staten överlämnade donationsfonder utgör således i denna mening diversemedelsfonder — de är inte en del av statens eget kapital — men de är givetvis placeringsfonder. I fondbyråutredningen har det dock ansetts lämpligt att särbehandla dessa placeringsfonder och skilja dem från övriga diversemedelsfonder.

De flesta diversemedelsfonderna har skapats genom författningsbestämmelser. I bilaga E och F redovisas samtliga diversemedelsfonder. De ursprungliga besluten om inrättande av fonderna finns där angivna, jämte uppgifter om vilka myndigheter som beslutar om disposition av avkastningen.

5.2.1 Statliga placeringsfonder

Den största placeringsfonden är handelsflottans pensionsanstalts placeringsfond.

Handelsflottans pensionsanstalt grundades 1864 för att ordna sjömanspensioneringen. Tanken på pensionering av gamla sjömän går tillbaka ända till tillkomsten av de första sjömanshusen på 1740-talet. Handelsflottans pensionsanstalt grundades 1864 för att ordna sjömanspensioneringen. Förbättringar i sjömanspensioneringen har skett successivt (statens bidrag höjdes 1938) varigenom Handelsflottans pensionsanstalts fond växt till betydande storleksordning. Nytt reglemente för fonden infördes senast 1961.

Handelsflottans pensionsanstalts fond fi-

nansieras främst av räntor och redareavgifter (6,5 milj kr/resp 6,3 milj kr).

Redaravgifterna uppbärs av riksförsäkringsverket, som överför avgifterna till pensionsanstalten.

Genom Kungl. Maj:ts beslut 29 juni 1951 överfördes fondförvaltningen till statskontorets fondbyrå. Samma placeringsregler skulle gälla som stadgas för försäkringsfond jämlikt 274 § lagen om försäkringsrörelse.

Fondmedlen skulle tillställas direktjonen för pensionsanstalten på rekvisition i mån av behov.

Statskontoret skulle årligen avgiva redogörelse för förvaltningen av fondmedlen.

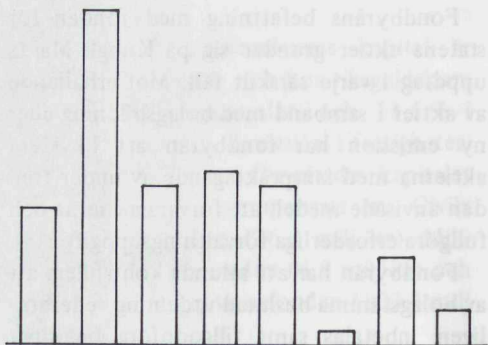
Handelsflottans bruttotillgångar utgjorde 30.6.1970 163 milj kr.

I övrigt kan nämnas följande exempel på några större placeringsfonder:

Allmänna arvsfonden	67 milj kr
Kyrkofonden	65 milj kr
Lappfonden	24 milj kr

Placeringen av diversemedelsfondernas kapital fördelar sig på följande sätt (1970, miljoner kr)

Statsobligationer m. m.	37,0
Kommunlån	128,2
Hypoteksinvesteringar	42,2
Direktlån-fastigheter	46,1
Reverslån m. m.	42,9
Aktier	4,3
Byggnadsförskott	18,7
Banktillgodohavande	9,8

5.2.2 Övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder

Till denna grupp hänföres de *icke placerade* medel vilka anförtrotts fondbyrån för bokföring och redovisning. Fondernas kapital står räntelöst på statsverkets checkräkning. Följande fyra titlar kan nämnas som exempel på fonder som erfarenhetsmässigt påkallar särskilt mycket arbete från fondbyråns sida:

- jaktvårdsfonden, som innefattar uppbörd, redovisning och restitution av jaktvårdsavgifter (ca 280 000 jaktkort per år). Jaktvårdsavgifterna aviseras av postverket via postens adressregister. Nyttillkommande avgifter löses på postkontoren.
- prisutjämningsavgifter (avser prisutjämning på trävaror och massa från 1950/51)
- författarfonden
- clearingmedel

5.2.3 Diverse medel

Som exempel på fonder under denna rubrik kan nämnas Djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel, Polenmedlen, försträckning till rysslandssvenskar.

Arbetsuppgifter i samband med diversemedelsfonderna

När det gäller diversemedelsfonderna kan sägas att fondbyrån fungerar i regel som ett serviceorgan för bokföring och placering av fondkapital. Uppgifterna är av olika karaktär när det gäller å ena sidan de rena bokföringsfonderna och å andra sidan placeringsfonderna. Som en sammanfattande beskrivning av uppgifterna kan nämnas följande punkter:

- 1) Upprättande av bokslut för varje särskild fond
- 2) Bevakande av meddelade föreskrifter om kapitalisering av viss del av upplupen avkastning.
- 3) Upprättande av tjänstememorial rörande ny- och omplaceringar av kapitaltillgångarna.
- 4) Övervakning av att till betalning förfalla-

na räntor, aktieutdelningar och amorteringar inflyter och blir vederbörligen bokförda.

5) Verkställande av förekommande utredningar, främst beträffande arvsfonden, lappfonden och vattenregleringsavgifter.

6) Beträffande kyrkofonden: upprättande och granskning av avräkningslängder, granskning av överskottsredovisningar, granskning av ansökningar om byggnadsförskott och anstånd med inbetalning av medel samt föredragning för beslut av fondbyrån.

7) Upprättande och granskning av skuldförbindelser och säkerhetshandlingar samt indrivningsåtgärder och preskriptionsbrytningar.

8) Mottagande av donationsfonder med tillhörande kapitaltillgångar.

9) Uträknande och utbetalning m. m. av livräntor från förutvarande livränte- och kapitalförsäkringsanstalten.

Beträffande sådana tillgångar som förvaras i särskild depå i riksbanken, det gäller aktier och vissa obligationer, ombesörjer riksbanken vissa arbetsuppgifter i samband med köp och försäljningar samt vid ny- och fondemissioner.

Arbetet med kyrkofonden är av en sådan storleksordning och särart att det befunnits vara lämpligt att inrätta en särskild sektion för dessa arbetsuppgifter. (Se kapitel 8.)

Statskontoret handhar för närvarande 114 donationsfonder. De äldsta daterar sig från 1800-talets början. Värdepässigt har fonderna genom sin bundna placering varit utsatta för en stark avtappning genom åren på grund av penningvärdets försämring.

6.1 Fondernas ändamål och storlek

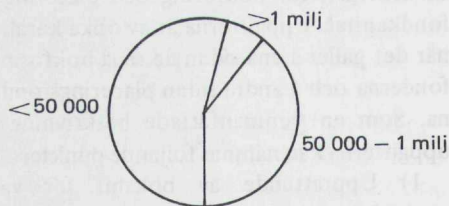
Huvudparten av donationskapitalet är avsatt för att främja ändamålen forskning och utbildning. Hälften av antalet donationsfonder är av pensions- och understödskaraktär, ofta med numera mycket små belopp. Alla dessa pensions- och understödsfonder utgör dock tillsammans endast ca 1/10 av det totala donationskapital som fondbyrån förvaltar. Övriga fonder avser att tillgodose skiftande ändamål. Det vanligaste är att lämna stipendier eller bidrag för studier och resor. Fördelningen av fonderna på olika ändamål framgår av följande uppställning:

	Antal fonder	Bokfört värde milj kr
Pensioner och understöd	57	5
Stipendier och belöningar	35	9
Forskning och utbildning	8	24
Övriga fonder	14	7
Summa	114	45

Beträffande "övriga fonder" kan nämnas att 4 avser att tillgodose behov av sjukvård, 4

att bevara samlingar av olika slag medan resten är avsedda för sådana speciella ändamål som representation, resande av monument, sjöförsvaret och naturvården. Endast en donationsfond är av verkligt betydande storlek, nämligen den Längmanska fonden som uppgår till ca 23 milj kr. Dess ändamål är att främja vetenskap, konst och litteratur genom understöd för viss bestämd vetenskaplig eller konstnärlig verksamhet.

Totalt är det 7 fonder vilkas värde överstiger 1 milj kr. Småfonderna dominerar bilden – inte mindre än 19 fonder har ett kapital som understiger 5 000 kr – som framgår av följande uppställning över hur donationsfonderna fördelar sig efter storlek (bokfört belopp):

Fonder	Antal
< 50 000 kr	62
50 000–1 milj kr	45
> 1 milj kr	7
	114

Det är således mer än hälften av fonderna som har ett kapital understigande 50 000 kr. I bilaga F redovisas samtliga fonder såväl till antal som storlek.

Beträffande kapitalavsättningarna företer de av fondbyrån förvaltade fonderna väsentliga variationer. Exempel finns således på såväl fonder utan regelmässigt bestämda kapitalavsättningar som fonder med föreskrift om avsättningar med hela eller viss procentuell del (10–50 %) av den årliga avkastningen.

6.2 Nya regler för placering av donations- och fondmedel som förvaltas av statlig myndighet

I kungörelse 28.6.1968 (SFS 1968:453) meddelade Kungl. Maj:t nya regler för placering av donations- och fondmedel som förvaltas av annan statlig myndighet än domkapitel, universitet eller högskola och för vilka Kungl. Maj:t ej meddelat särskilda bestämmelser. Om för viss fond uttryckliga bestämmelser om tillgångarnas placering var meddelade i donationsurkund, skulle dessa bestämmelser gälla utan hinder av de föreskrifter som meddelats i kungörelsen.

Enligt kungörelsen får myndighet placera de förvaltade medlen i

a) *obligationer* som utfärdats eller garanteras av staten eller av kommun eller därmed jämförlig samfällighet inom riket. Obligationerna får även ha utfärdats av allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Kungl. Maj:t, eller kreditaktiebolag.

b) *andra skuldförbindelser*, för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet inom riket svarar som löftesman eller garant. Säkerheten för skuldförbindelserna kan även utgöras av obligationer som angivits under a) eller av inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av ett efter expertvärdering godkänt uppskattningsvärde av den fasta egendomen eller tomträtten.

c) *fordringar* hos riksbanken, riksgäldskontoret, svenskt bankaktiebolag, sparbank,

postbanken eller centralkassa för jordbrukskredit.

Samma dag förordnade Kungl. Maj:t i brev till statskontoret att av statskontorets fondbyrå förvaltade donationsfonders kapitaltillgångar skulle sammanföras under en gemensam placeringsfond i huvudsaklig överensstämmelse med 1956 års fondutrednings förslag (SOU 1959:29). Samtidigt föreskrevs att de medel som placeras i den gemensamma placeringsfonden får placeras i

a) fullgoda inhemska obligationer

b) andra skuldförbindelser med samma inskränkningar som meddelats i nyssnämnda Kungl. Maj:ts kungörelse

c) fordringar hos riksbanken, riksgäldskontoret, svenskt bankaktiebolag, svensk sparbank, postbanken eller centralkassa för jordbrukskredit

d) aktier eller förlagsbevis, som är noterade på Stockholms fondbörs.

För inköp av aktier får användas högst en fjärdedel av den gemensamma placeringsfondens behållning enligt senast fastställda balansräkning.

Kungl. Maj:t förklarade att donations- eller liknande medel som förvaltas av annan statsmyndighet skall kunna överlämnas till förvaltning av statskontorets fondbyrå i den gemensamma placeringsfonden efter överenskommelse mellan myndigheten och statskontoret.

Kungl. Maj:t förordnade vidare att till statskontorets fondbyrå skulle knytas ett expertråd om tre personer för frågor om medelsplacering m. m.

Överlämnandet av medel till förvaltning i den gemensamma placeringsfonden kan avse en donationsfonds samtliga tillgångar eller en del av dessa. Nuvarande placeringsobjekt torde i de flesta fall kunna överlämnas i befintligt skick.

Myndighet som överlämnat fondmedel till förvaltning skall även efter överlämnandet upptaga vederbörande fond till redovisning i sina räkenskaper.

Förvaltningen av överlämnade medel omfattar i huvudsak åtgärder för placering, bevakning och förräntning av medlen.

Överlämnade medel invärderas i den gemensamma placeringsfonden nästföljande 1.7. Varje donations medel erhåller därvid ett för varje budgetår bestämt andelstal i fonden, vilket blir bestämmande för donationen tillkommande avkastning för budgetåret.

För disposition tillgänglig avkastning utbetalas snarast möjligt efter varje budgetårs utgång, såvida inte annat överenskommes mellan myndigheten och statskontorets fondbyrå. Överlämnade medel förvaltas utan särskilda kostnader för vederbörande myndighet.

I brev till statskontoret den 14 mars 1969 meddelade Kungl. Maj:t nya placeringsregler för allmänna arvsfonden. Dessa regler överensstämmer med de regler som gäller för den gemensamma placeringsfonden.

Statskontorets styrelse beslöt 20.12.1968 att per 1.7.1968 inrätta en gemensam placeringsfond. Till denna fond har överförs kapitaltillgångarna från 92 av statskontoret förvaltade fonder. Återstående (114-92) 22 fonder har lämnats utanför och deras tillgångar förvaltas allttjämt särskilt för sig.

Det är av främst två skäl som donationsfonder fortfarande kan förvaltas var för sig, nämligen dels att redan tidigare generösare bestämmelser tillämpats för placering av fondtillgångarna, dels att donator uttryckligen givit bindande föreskrifter om medlens placering.

Statskontoret beslöt vidare 20.12.1968 att inrätta ett expertråd enligt ovannämnda kungl. brev. Samtidigt fastställdes en instruktion för expertrådet.

Expertrådet skall vara rådgivande i frågor av allmän eller principiell natur rörande placeringsverksamheten och viktigare enskilda medelsplaceringsfrågor. Rådet skall även följa utvecklingen av placeringsobjektens värde och räntabilitet och fondkapitalets fördelning på olika slags placeringsobjekt. Härtill skall rådet göra de påpekanden som kan föranledas av granskningen. Rådet sammanträder efter kallelse av generaldirektören. I praktiken har detta inneburit en gång per kvartal. Ordförande vid rådets sammanträden är generaldirektören. Ledamot av ex-

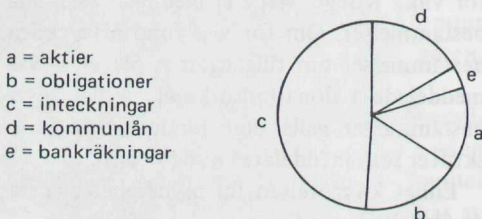
pertrådet skall stå till förfogande för rådgivning även vid andra tillfällen än vid sammanträdena.

Beslutande vid de enskilda placeringarna är generaldirektören efter föredragning av chefen för fondbyrån eller chefen för kamerala sektionen på fondbyrån.

6.3 Storleken på det av fondbyrån förvaltade donationskapitalet

Det bokförda värdet av de donationsfonder vilkas förvaltning åvilar fondbyrån är 44,5 milj. kr. Härav är 4,8 milj. kr placerade i aktier (10 %), 9,9 milj. kr i obligationer m. m. (23 %), 21,2 milj. kr i inteckningar (48 %), 7,8 milj. kr i kommunlån (18 %), och 0,2 milj. kr i bankräkningar (0,5 %).

Placeringen enligt bokfört värde framgår även av nedanstående cirkeldiagram:

Den tidigare nämnda gemensamma fondens bokförda kapital, vari 92 av donationsfonderna ingår, är placerat enligt följande:

	Milj. kr	%
Statsobligationer	4,6	29
Kommunlån	2,3	15
Hypoteksinstitut	3,4	22
Direktlån fastigheter	3,2	20
Obligations- och förlagslån till industrier	0,2	2
Aktier	1,8	11
Banktillgodohavanden	0,1	1
	15,6	

Avkastningen utgjorde 1969 ca 830 000 kr. eller 5,3 %.

6.4 Arbetsuppgifter i samband med förvaltningen av donationsfonder

Följande arbetsuppgifter ingår i förvaltningen av donationsfonder:

- 1) medels mottagande
- 2) kontroll gentemot testamente, donationsbrev e. d.
- 3) granskning av överlåtelsemeningar m. m. på värdehandlingar
- 4) placering av erhållna kontanta medel och ev. omplacering av tillgångar
- 5) avisering av räntor; inkomstkontroll
- 6) avsättning för kapitalisering
- 7) beslut rörande utdelning av medel
- 8) kontroll av levnadsbevis

I vissa fall tillkommer dessutom

- 9) inskrivning av nya medlemmar (i Nollerotska stiftelsen)
- 10) placering i förmånsklass (i Nollerotska stiftelsen)
- 11) annonsering och meddelanden om tillgängliga understöd m. m.

Till fondförvaltningen hör även vissa kamerala arbetsuppgifter som fondbyrån fullgör, nämligen bokföring, bokslut och utbetalning av avkastning antingen till beslutsorganet eller på grund av protokoll från detta direkt till destinatärerna.

En del av ovannämnda arbetsuppgifter är av engångskaraktär medan andra är periodiskt återkommande.

7 Ombudsmannasektionen

Fondbyråns verksamhet med fondförvaltningen medför behov av juridisk expertis för upprättande av skuldförbindelser, för bedömning av inteckningar och andra säkerhetshandlingar samt för bevakning och indrivning av statens fordringar, främst i vad avser utlåningsverksamheten för de av statskontoret förvaltade fonderna. Denna bevakningsverksamhet kan sägas vara en motsvarighet, beträffande lån ur statliga kapitalfonder, till den bevaknings- och avskrivningsverksamhet som kammarkollegiet bedriver beträffande fordringar i allmänhet.

En särskild ombudsmannasektion har inrättats för att sköta dessa uppgifter. I ombudsmannens arbetsuppgifter ingår att handlägga frågor om nya lån. Besluten ifråga om låntagare m. m. fattas av Kungl. Maj:t, myndigheter eller nämnder. Detta framgår av bilagan över statens utlåningsfonder.

Den rutin som tillämpas beträffande handläggningen av nya lån framgår av flödesplanen och arbetsbeskrivningen i bilaga B.

Ärenden som avser bidrag (låneunderstöd) ur allmänna arvsfonden handlägges av ombudsmannen på grund av beslut i socialdepartementet. Ombudsmannen fungerar även i dessa frågor endast såsom verkställare av annan myndighets beslut. Låneförbindelser upprättas och bevakning av att vissa villkor iakttagits sker genom ombudsmannens försorg. Till arbetsuppgifterna hör även att ombesörja preskriptionsbrytningar.

En annan arbetsuppgift för ombudsmannen är att deltaga i handläggningen av frågor

rörande fondbyråns placeringsverksamhet. Tidigare hade ombudsmannen också betydande bevakningsuppgifter beträffande kreditgarantier vid olika slags lån som staten iklätt sig underborgen för vid enskilda kreditinrättningar. Dessa arbetsuppgifter har överförts till kommerskollegium.

Nedan redovisas en del volymuppgifter rörande ombudsmannasektionens verksamhet.

Diarieförda ärenden

En viss uppfattning om arbetsbelastningen kan erhållas genom uppgifter om antalet diarieförda ärenden. På ombudsmannasektionen föres fem olika diariier, nämligen

- A-dariet, som avser låneärenden,
- B-dariet, som avser indrivningar,
- C-dariet, som avser förnyelseärenden,
- D-dariet, som avser konkurser samt
- H-dariet, som avser hemliga handlingar.

I *A-dariet* (låneärenden) har under åren 1968–1969 införts respektive 909 och 931

	1968	1969
Arvsfonden	383 (357)	344 (326)
Byggnadsförskott	38 (28)	46 (40)
Inteckningslån	46 (5)	42 (11)
Kommunlån	26 (24)	30 (28)
Kreditgarantier	—	1
Låneunderstöd	64 (25)	63 (18)
Skeppsfartslån	124 (9)	125 (25)
Lån till barnstugor	87 (86)	135 (134)
Övriga lån	141 (25)	145 (8)
	909 (559)	931 (590)

ärenden, som fördelat sig enligt ovan tab. s. 38. Inom parentes anges antalet nya lån.

Antalet ärenden i B-, C- och D-diarierna utgjorde

	1968	1969
B-diariet (indrivningar)	327	343
C-diariet (förnyelser)	338	352
D-diariet (konkurser)	2	—

Arvsfondsärenden

Beträffande arvsfondsärenden kan nämnas att det totala antalet låneförbindelser utgör ca 3 800. Antalet preskriptionsbrytningar uppgår till omkring 200 per år. Till arvsfonden har under budgetåren 1960/61–1962/63 återbetalats 55 000 resp. 103 000 och 43 000 kr.

Arbetsstidsfördelning

För att ytterligare belysa karaktären av ombudsmannafunktionen har gjorts följande uppställning över hur ombudsmannens arbetstid kan beräknas vara procentuellt fördelad på olika uppgifter.

Arbetsuppgifter	Procent av manår
Arvsfonden	10
Kreditgarantiärenden	2
Förnyelseärenden	5
Låneärenden (utom arvsfondsärenden och kreditgarantier)	30
Indrivningar och konkurser (utom arvsfondsärenden och kreditgarantier)	10
Remisser	30
Planeringsfrågor	8
Arbetsledning och övrigt	5

Kyrkofonden bildades genom beslut av riksdagen och kyrkomötet 1910. Till statsverket indrogs då prästerskapet tillkommande tionden och andra avgifter av fastigheter mot att kyrkan i stället erhöll en i pengar bestämd ersättning. Denna skulle motsvara vad som utgått till prästerskapets avlöning ur ovan nämnda beskattningsföremål. Denna ersättning skulle årligen tillföras kyrkofonden.

Nya regler för kyrkofonden tillkom 1932. Då inrättades bl. a. särskilda stiftsnämnder för att utöva tillsyn över pastoratens skogsförvaltning. Kostnaderna för denna nya förvaltningsorganisation skulle bestridas av kyrkofonden.

Förvaltningen av kyrkofonden är förlagd till statskontorets fondbyrå. De av statskontoret förvaltade kyrkofondstillgångarna utgör i runt tal 66 milj kr som placerats på följande sätt:

	Milj kr
Obligationer	28
Inteckningar	10
Kommunlån	5
Reverslån	4
Byggn.förskott	19
	66

8.1 Kyrkofonden som skatteregleringsfond

Kyrkofonden kan sägas utgöra en regleringsfond mellan ekonomiskt olika bärkraftiga pastorat. Här skall ges en översikt över

kyrkofondens allmänna funktion som skatteregleringsfond.

Vissa prästerliga tjänstemän avlönas direkt från kyrkofonden. Detta gäller ärkebiskopen och övriga biskopar, kyrkoherdarna i utlandsförsamlingarna, kyrkoherden för samer, stifts- och kontraktsadjunkterna samt pastorsadjunkterna. Ur kyrkofonden utgår också de särskilda prostarvodena till kontraktsprostar. Kyrkoherdarna för döva avlönas från anslag i riksstaten, men statsverket gottgörs kostnaden ur kyrkofonden.

Avlöningskostnaderna för församlingspräster i territoriella pastorat — kyrkoherdar, komministrar och kyrkoadjunkterna — samt kyrkomusiker bestrids däremot i princip av pastoratet. I 3 § prästlönekostnadslagen (1951: 570; PrkL) är närmare angivet vilka avlöningsförmåner för präster, som pastoratet har att bestrida. För nyssnämnda lönekostnader skall pastoratet i första hand anlita avkastningen av pastoratets präst- och kyrkomusikerlönetillgångar och annan därtill särskilt anslagen inkomst.

Pastoratets prästlönetillgångar utgörs enligt 6 § PrkL av löneboställen, prästlönefonder samt andelar i stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman. För förvaltningen av prästlönetillgångarna och beräkningen av deras avkastning redogörs närmare i det följande.

Pastoratskyrkomusikerlönetillgångar utgörs av det s. k. boställskapet. Genom klockarboställsslagen (1938:732) inleddes en

reform i syfte att avveckla det föräldrade jordavlöningsystemet för klockare och organister. Enligt denna lag skulle i samband med lönereglering för kyrkomusikerna fastställas ett kapitalvärde för de befintliga lönefastigheterna och lönefonderna. Fastigheterna och fonderna fick därefter enligt närmare bestämmelser disponeras av vederbörande församlingar eller i vissa fall av kyrkofonden. I sistnämnda fall ställdes fastigheterna såsom klockarhemman under stiftsnämndens förvaltning. Församlingarna respektive kyrkofonden svarar för det fastställda kapitalvärdet — boställskapitalet — och skall till pastoratet erlægga därå belöpande s. k. boställeralänta. Denna uträknas på grundval av ett av länsstyrelsen för församlingen fastställt enhetsvärde på åker och utgör den avkastning med vilken avlöningskostnaderna i första hand bestrids.

I den mån avkastningen av nu angivna lönetillgångar inte förslår till att täcka pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader skall utdebitering inom pastoratet ske intill det öretal för skattekrona som Kungl. Maj:t bestämmer för varje år. Detta skall — enligt 8 § lagen om kyrkofonden (1932:404 LKF) — bestämmas till dubbla beloppet av det öretal som fastställs för den s. k. allmänna kyrkoavgiften, dock högst tjugo öre.

Fordras ytterligare medel till avlöningskostnaderna, får pastoratet tillskott ur kyrkofonden (7 § LKF). Dessa tillskott utgör den största samlade utgiftsposten för fonden. Kyrkofondens väsentliga inkomstpost är i gengäld den allmänna kyrkoavgiften, som med ett av Kungl. Maj:t årligen fastställt öretal för skattekrona skall erläggas av varje pastorat i förhållande till det antal skattekronor för vilket församlingsskatt utgår till pastoratet. När öretalet bestämmas skall tillses, att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt blir lika stora som dess utgifter (8 § LKF). Fondens främsta uppgift är att åstadkomma en skatteutjämning mellan pastoraten och dess funktion är alltså att vara en skatteregleringsfond.

Beräkningen av det tillskott ett pastorat

för visst år får ur kyrkofonden grundas sig på en årlig avräkning mellan pastoratet och kyrkofonden, vilken görs av stiftsnämnden. För överskottspastoraten ankommer det alltså på stiftsnämnden att efter granskning av deras redovisningar fastställa de belopp av överskottsmedel som skall betalas till kyrkofonden.

Enligt den slutliga avräkningen mellan pastoraten och kyrkofonden för år 1965 uppgick pastoratens totala präst- och kyrkomusikerlönekostnader för året till 118 milj. kr. Av detta belopp bestreds 18 milj. kr eller något mer än 15 % med avkastningen av pastoratens lönetillgångar.

Även om således endast en mindre del av de samlade lönekostnaderna täcks av avkastningen från lönetillgångar, synes det vara ett allmänt intresse att avkastningen, särskilt av de betydande prästlönetillgångarna, blir så stor som möjligt. Med hänsyn till den omfattande kostnadsfördelning som sker via kyrkofonden kan de enskilda pastoratens förvaltning av sina prästlönetillgångar få återverkningar på storleken av den kyrkokommunala utdebiteringen i landets alla pastorat, eftersom den allmänna kyrkoavgiften är den reglerande faktorn i fondens verksamhet för vilken i sista hand skattebetalarna i hela landet svarar.

8.2 *Fondbyråns förvaltning av kyrkofonden*

Vissa kyrkliga ärenden handläggs även inom kammarkollegiet. Avgränsningen mellan detta ämbetsverk och fondbyrån är den att fondbyrån handlägger främst kamerala och juridiskt administrativa ärenden, medan kammarkollegiet har att bevaka juridiska frågor rörande den kyrkliga egendomen, den kyrkliga indelningen samt den prästerliga tjänsteorganisationen. I enstaka fall berörs såväl kollegiet som fondbyrån. Framför allt gäller detta större frågor som rör kyrkofondens ekonomi.

Fondbyråns förvaltning av kyrkofonden kan indelas i nedanstående typer av ärenden:

- A) Utanordning, bokföring och bokslut
- B) Beräkning och fastställelse av avräk-

ningslängd och ev. överskottsmedel för Stockholms stift.

C) Prövning och beslut rörande ansökningar om byggnadsförskott

D) Föredragning och beslut i anledning av remisser i ärenden ang. kyrkofonden.

E) Övrigt, bl. a. anvisningar av olika slag.

A) Utanordning, bokföring och bokslut

Före utbetalning granskas rekvisition med beaktande av bestämmelser i kyrkoförfattningar eller kungabeslut. Därefter sker sortering samt genom RC utanordning, utbetalning och bokföring. Inkomster hänförliga till kyrkofonden bokförs enligt ett av fondbyrån upprättat kontosystem.

Kyrkofondens bokslut upprättas av fondbyrån. Kontoförteckningen upptar ca 200 konton.

B) Beräkning och fastställelse av avräkningslängd och eventuella överskottsmedel för Stockholms stift

Avräkningslängden

Fondbyråns kyrkofondssektion omhänderhar avräkning mellan kyrkofonden och pastoraten i Stockholms stift. Sektionen fungerar i detta avseende som stiftsnämnd för Stockholms stift.

För varje pastorat inom stiftet beräknas det skatteunderlag, som skall ligga till grund för beräkningen av församlingsavgift och allmän kyrkoavgift. Vidare kontrolleras de från pastoraten infordrade redovisningarna av prästlönefonder och övriga tillgångar för präst- och kyrkomusikerlöner. Därefter ifylles avräkningslängden för stiftet, varvid beräknas om pastoratet skall erhålla tillskott ur fonden eller åläggas inbetala ett slutligt saldo i form av allmän kyrkoavgift till fonden.

C) Byggnadsförskott

Jämlikt 14 § lagen om kyrkofond kan pastorat erhålla förskott (lån) ur kyrkofonden för vissa byggnadsarbeten och andra arbeten som pastoratet ålagts utföra på sina löneboställen. Prövning och utbetalning av

sådana förskott sker hos fondbyrån. Följande moment i denna rutin kan särskilt förtjäna att nämnas.

1) Kontroll att föreskrivna erforderliga handlingar bifogats ansökningen.

2) Granskning av fastställd eller föreslagen normalavkastning för aktuellt boställe.

3) Prövning att framräknad annuitet på begärt förskott icke överstiger fastställd arrendesumma.

4) Prövning att arrendehöjning från närmaste arrendeperiod till den gällande icke understiger det belopp vartill räntan å det begärda förskottet uppgår.

5) Prövning ur allmänt ekonomiska synpunkter av storleken av det begärda låneförskottet.

6) Upprättande av protokoll med beslut om förskott som delges pastorat och stiftsnämnd, samt ombudsman för upprättande av skuldförbindelse m. m.

7) Ansvara för att förskottet utanordnas sedan skuldförbindelse vederbörligen under-tecknats.

8) Omhändertagande av skuldförbindelse för nedläggning i kassavalv samt återställande av vissa handlingar.

9) Uppgörande av amorteringsplan.

10) Prövning av vilka handlingar som skall ligga kvar i låneakten och vilka som kan återsändas.

D) Remisser angående kyrkofondsärenden

Kyrkofondssektionen handlägger årligen ett antal remisser angående kyrkofonden och dess förvaltning.

E) Övrigt

Bland övriga arbetsuppgifter på kyrkofondssektionen kan följande nämnas.

1) Beräkning av avgifter till sjuk- och yrkesskadeförsäkring samt allmän tilläggspension för samtliga de befattningshavare som genom domkapitel och stiftsnämnder avlönas med kyrkofondsmedel. Dessa avgifter schablonberäknas efter överenskommelse med RFV på grundval av inhämtade löne-

uppgifter m. m.

2) Kontroll av att pastorat tillkommande tillskott och ev. återbäring av överskott utbetalas i rätt tid.

3) Medverkan i arbetet med förslag till Kungl. Maj:t beträffande storleken av allmän kyrkoavgift.

4) Beräkning och förslag till ränta på byggnadsförskott.

5) Fastställelse av utjämningsperioder för pastorat inom Stockholms stift.

6) Översyn av att gällande blanketter för kyrkofondens administration har en ändamålsenlig utformning samt upprättande av nya blanketter i den mån så erfordras.

Remissverksamheten omfattar instruktionsenligt frågor rörande fond- och lånerörelse. Härutöver överlämnas till byrån även vissa andra ärenden i ekonomiska frågor. De till statskontoret remitterade ärenden som lotats på fondbyrån utgöres främst av remisser rörande fondärenden. Antalet remisser per år uppgår till omkring 60. Remisserna fördelas främst på följande ärendegrupper;

- Arvskatteärenden
- Avskrivnings- och låneärenden
- Donationsärenden
- Kyrkofondsremisser
- Paratyfusärenden

Med detta är utredningens beskrivning av fondbyråns nuvarande funktioner och organisation avslutad.

Genom Kungl. Maj:t bemyndigande 29.6.1956 tillkallade chefen för finansdepartementet sju utredningsmän för att utreda frågan om den statliga rationaliseringsverksamhetens organisation och fortsatta bedrivande. I utredningens direktiv ingick att ta ställning till vilka statsorgan, som borde svara för rationaliseringsverksamheten. Frågan om eventuell sammanslagning av berörda ämbetsverk, statskontoret, statens organisationsnämnd och statens sakrevision skulle bli föremål för övervägande. Utredningen framlade 1959 betänkandet Den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamhetens organisation (SOU 1959:22). Utredningens förslag innebar att de två statliga myndigheter som handlagt rationaliseringsfrågor, nämligen statens organisationsnämnd och statskontoret skulle bestå som självständiga myndigheter, medan de två statliga revisionsverken, statens sakrevision och riksräkenskapsverket, borde sammanslås till ett ämbetsverk, benämnt riksrevisionsverket. Det nya verket skulle få en sakrevisionell inriktning. Budgetbyrån och finansstatistiska byrån inom riksräkenskapsverket föreslogs bli överflyttade till statskontoret. En av utredningens ledamöter föreslog emellertid i en reservation en annan lösning. Enligt denna borde statskontorets remissverksamhet beträffande rationaliseringsfrågor sammanslås med organisationsnämndens rationa-

liseringsverksamhet och organisatoriskt bilda ett nytt ämbetsverk, ett statens rationaliseringsverk. De remissärenden inom statskontoret, som icke avsåg rationaliseringsfrågor borde överföras till andra myndigheter. Vissa arbetsuppgifter såsom kontrollen av statsverkets checkräkning och upprättandet av statsliggaren borde överföras till det nya revisionsverket. Pensionsbyrån och fondbyrån borde interimistiskt knytas till rationaliseringsverket. Fondbyråns arbetsuppgifter kunde senare överföras till andra statliga myndigheter. Riksräkenskapsverkets budgetbyrå och finansstatistiska byrå borde i organisatoriskt avseende kvarstå inom riksrevisionsverket. Efter remissbehandling av utredningens förslag framlades ärendet i proposition nr 126 till 1960 års riksdag. Propositionen kom att nära ansluta sig till ovan nämnda reservation.

I organisatoriskt avseende föreslogs att dåvarande statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision och statens organisationsnämnd skulle upphöra. I stället föreslogs att ett nytt ämbetsverk skulle inrättas för rationaliseringsverksamhet. Det nya verket skulle behålla namnet statskontoret. Under en övergångstid skulle fondbyrån knytas till statskontoret. Riksräkenskapsverket och statens sakrevision skulle i enlighet med utredningens förslag sammanslås till ett verk, benämnt riksrevisionsverket.

Departementschefen framhöll angående fondbyrån följande (s 69):

"Som framgått av den tidigare redogörelsen har statskontoret vissa andra uppgifter utöver nuvarande remissverksamhet. Fondbyrån svarar sålunda för fondärenden, viss lånerörelse samt utanordningar, medan pensionsbyrån handlägger ärenden rörande stats-tjänstemännens pensioner. Dessa verksamhetsgrenar har ingen anknytning till de uppgifter som enligt mitt förslag skall ankomma på det nya rationaliseringsverket. De borde överflyttas till andra organ. Denna fråga kräver emellertid ytterligare överväganden. Jag föreslår därför, att de båda byråerna under en övergångstid provisoriskt anknytes till rationaliseringsverket. Vissa utanordningsärenden som nu handlägges på fondbyrån bör dock successivt överföras på andra myndigheter. Utanordningarna från anslagen till extra utgifter och till kommittéer och utredningar genom sakkunniga torde sålunda kunna överföras till statsdepartementets kassakontor fr. o. m. den 1 juli 1961."

Riksdagen biföll propositionen (statsutskottets utlåtande nr 107 och riksdagens skrivelse nr 282).

Genom beslut 3.6.1960 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillsätta en organisationskommitté med uppgift att närmare utreda och avgiva förslag rörande de åtgärder som erfordras med anledning av riksdagens beslut om inrättande fr. o. m. 1.7.1961 av de nya centrala rationaliserings- och revisionsverken. Organisationskommittén (ordförande generaldirektören Ivar Löfqvist) överlämnade 29.1.1963 en promemoria med principförslag beträffande arbetsuppgifterna vid statskontorets fondbyrå (Fi-stencil 1963:3).

Kommittén behandlade olika tänkbara alternativ beträffande fondbyråns placering.

1) Fondbyrån behålles såsom en enhet hos statskontoret

Kommittén fann att skälen för fondbyråns fortsatta anknytning till statskontoret icke var så vägande att någon ändring av statsmakternas principiella ställningstagande kunde förordas.

2) Fondbyrån organiseras såsom en självständig enhet

Kommittén ansåg att fondbyrån var för liten för att organiseras såsom en fristående enhet.

3) Överföring av fondbyråns samtliga arbetsuppgifter till ett annat organ

Kommittén prövade två alternativ, nämligen förläggning av fondbyrån

antingen till riksgäldskontoret eller till kammarkollegiet.

Såsom en orientering beträffande riksgäldskontorets och kammarkollegiets arbetsuppgifter hänvisas till två inom fondbyråutredningen upprättade PM med summariska beskrivningar angående dessa myndigheter (bilagorna G och H).

Vad gäller riksgäldskontoret fann organisationskommittén att något hinder från riksdagens sida icke förelåg att i viss omfattning till ett riksdagens verk flytta arbetsuppgifter, som handlägges av myndigheter lydande under Kungl. Maj:t. En anknytning av samtliga på fondbyrån ankommande uppgifter till riksgäldskontoret ansågs dock icke vara lämplig. Utbetalningsverksamheten rörande riksstatsanslag samt handläggningen av de kyrkliga ärendena ansågs vara arbetsuppgifter, som med hänsyn till den konstitutionella gränsdragningen mellan Kungl. Maj:t och riksdagen icke borde infogas i en riksdagen underställd enhet. Kommittén ansåg därför att en odelad fondbyrå inte borde placeras hos riksgäldskontoret.

Kammarkollegiet ansågs inte heller som lämpligt mottagande organ, även om det skenbart fanns flera likartade arbetsuppgifter hos kollegiet och fondbyrån. Kammarkollegiets verksamhet ansågs vara av företrädesvis juridiskt utredande och beslutande art, medan fondbyrån mera fungerade såsom ett kameralt verkställighetsorgan.

4) Uppdelning av fondbyråns arbetsuppgifter på flera andra myndigheter

Organisationskommittén förordade alternativet att uppdelna fondbyråns arbetsuppgifter på ett flertal myndigheter.

a) Utbetalning av anslag på driftbudgeten och redovisning av vissa inkomster.

Kommittén framhöll att fondbyråns arbete med utbetalning av driftbudgetanslag minskats genom inrättandet av allt fler nya huvudförvaltningar. Denna utvecklingslinje kunde antas bestå. Anslag av bidragskaraktär jämte kvarvarande anslag till underförvaltningar skulle ställas till lämpliga huvudförvaltningars förfogande. I de fall där någon sakligt eller lokalt betingad anknytning icke funnes föreslogs överståthållarämbetet bli utbetalande myndighet.

b) Förvaltningen av donations- m. fl. placerade fonder

Kommittén framhöll lämpligheten av att ifrågavarande fonder sammanfördes i förvaltningshänseende. I likhet med 1956 års fondutredning framhöll i kommittén önskvärdheten av att placeringsreglerna liberaliserades. Kommittén fann att en bank skulle erbjuda de bästa förutsättningarna för en effektiv fondförvaltning, framför allt när det gäller ekonomisk sakkunskap vid bedömningen av placeringsfrågor. Närmast till hands syntes därvid vara att förvaltningsuppdraget lämnades till postbanken eller Sveriges Kreditbank. Banken skulle övertaga de ifrågavarande fondernas medel att placeras och förvaltas i enlighet med givna bestämmelser. Statlig myndighets beslut skulle inskränkas till ett minimum och endast gälla dispositionen av kapital och avkastning. Sistnämnda beslutanderätt föreslogs åvila överståthållarämbetet utom beträffande fonder med militär anknytning, där försvarets civilförvaltning föreslogs bli beslutande organ, samt beträffande kyrkofonden, där kammarkollegiet föreslogs bli beslutsmyndighet med

hänsyn till speciella problem, som sammanhänger med bl. a. avräkningsförfarandet mellan pastoraten i riket och kyrkofonden. Vidare framhöll organisationskommittén, att om postbanken skulle ifrågakomma såsom medelsförvaltande organ, kunde det övervägas att uppdraga åt poststyrelsen att i stället för överståthållarämbetet och försvarets civilförvaltning vara här avsedd beslutsmyndighet.

c) Förvaltningen av övriga diversemedelsfonder

Dessa fonder, som är rent statliga fonder, föreslogs bli överförda till olika myndigheter. Kommerskollegium och överståthållarämbetet skulle förvalta flertalet fonder, medan domänstyrelsen, riksgäldskontoret och byggnadsstyrelsen skulle förvalta några fonder.

d) Förvaltningen av statliga utlåningsfonder

Förvaltningen av de 21 utlåningsfonder, som fondbyrån ansvarat för, föreslogs bli fördelad på sju myndigheter, nämligen bostadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, riksbanken, sjöfartsstyrelsen, kommerskollegium, luftfartsstyrelsen samt poststyrelsen.

e) Förvaltningen av fonden för låneunderstöd

Statskontorets delfond av ovannämnda fond föreslogs bli sammanslagen med riksgäldskontorets delfond och förvaltd av riksgäldskontoret.

f) Förvaltningen av fonden för statens aktier

Riksgäldskontoret föreslogs bli förvaltande myndighet.

g) Handläggning av frågor rörande ersättning av statsmedel i vissa fall vid inripanden i hälsovårdens intresse ("paratyfusärenden")

Ifrågavarande ärendegrupp föreslogs bli överförd till länsstyrelserna eller, därest en

central handläggning av ifrågavarande ärenden skulle anses erforderlig, till överståthållarämbetet.

h) Remissverksamheten

Denna arbetsuppgift faller automatiskt bort, då fondbyråns övriga arbetsuppgifter överförs till andra myndigheter.

Betänkandet blev under våren 1963 föremål för remissbehandling.

Remissyttranden

Riksgäldskontoret hade intet att erinra mot organisationskommitténs förslag i de delar det berörde kontoret.

Statskontoret tillstyrkte likaså organisationskommitténs förslag. Särskilt yttrande avgavs av chefen för fondbyrån som framhöll att olika alternativ borde bedömas ur ekonomiska och rationella synpunkter. Härvid borde särskilt alternativet med en odelad arbetsenhet till kammarkollegiet eller riksgäldskontoret övervägas.

Kammarkollegiet påpekade att ett antal utredningsförslag, som berörde fondbyråns verksamhet, var föremål för remissbehandling eller efter sådan behandling för Kungl. Maj:ts prövning. Kollegiet framhöll att det skulle inneburit åtskilliga fördelar, om ställning kunnat tagas i ett sammanhang till samtliga dessa utredningsförslag.

Enligt kammarkollegiets mening borde i första hand prövas en lösning av organisationsfrågan, som gick ut på att samla huvuddelen av fondbyråns arbetsuppgifter till en myndighet, förslagsvis kammarkollegiet. Härvid skulle dock lämpligen utbetalningsverksamheten överföras till andra myndigheter:

dels till myndigheter, som förutsattes bli nya huvudförvaltningar, *dels* till myndigheter, som i egenskap av huvudförvaltningar genom sin verksamhet hade viss naturlig anknytning till anslagen. Vissa utanordningsärenden ansågs även kunna överföras till statsdepartementens kassakontor. Enligt kollegiet borde vidare från fondbyrån avskil-

jas den bankmässiga skötseln av fondkapital — särskilt donationsfonderna — samt huvudmannaskapet för fonder, som har naturlig anknytning till annan förvaltningsmyndighets verksamhet.

Kammarkollegiet anförde angående organisationskommitténs förslag om att kollegiet skulle överta huvudmannansvaret för kyrkofonden:

”Handhavandet av denna fond kräver fullständig kännedom om den omfattande kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen. Kollegiet är vidare av ålder remissmyndighet i alla organisations- och anslagsfrågor sammanhängande med kyrkofonden och den kyrkliga verksamhet, som helt eller delvis finansieras över sagda fond. Med kyrkofonden anser kollegiet emellertid böra i förevarande hänseende likställas statens lappfond. Även här är det fråga om en specialbudget, med vilken sammanhänger en vidlyftig författningsreglering inom kammarkollegiets arbetsområde. Kollegiet är remissmyndighet i anslags-, förvaltnings- och lagstiftningsfrågor berörande lappväsendet samt har genom utvecklingen av å ena sidan renskötseln och å den andra vattenkraftsexploateringen och annan med renskötseln svärförenlig verksamhet fått sig pålagt även frågor rörande lappfondens inkomstsida. Enligt vad kollegiet under hand erfarit skulle bestyret med kyrkofonden och lappfondens kunna uppskattas svara mot en fjärdedel av fondbyråns totala arbetsbörda. Skäl kunna vidare anföras för att allmänna arvsfonden, vars inkomstsida enligt lag administreras av kammaradvokatfiskalsämbetet, samt de fyra i den vid promemorian fogade bilagan upptagna fonderna för vattenavgifter, vilkas inkomster huvudsakligen inflyta som en följd av kollegiets talan i vattenmål, ställas under kollegiets huvudmannaskap. Slutligen må framhållas, att ombudsmannen åvilade arbetsuppgifter ha naturlig anknytning till verksamheten å kollegiets advokatfiskalskontor. — — — I vad gäller placering, utbetalning, bokföring och intern redovisning i övrigt av kyrkofonden har kommittén föreslagit, att förvaltningen skall överföras på antingen postbanken eller Sveriges Kreditbank. Skulle en sådan anordning vidtagas får enligt kollegiets mening tillses, att kyrkofondsmedel finns tillgängliga för kollegiet i och för den löpande verksamheten.”

Riksrevisionsverket framhöll att inrättandet av nya huvudförvaltningar skulle innebä-

ra en rationalisering och även vara till fördel för riksbokföringen. Organisationskommitténs förslag att överståthållarämbetet skulle fungera såsom utbetalande myndighet för de riksstatsanslag, som inte har någon naturlig anknytning till annan huvudförvaltning, fann ämbetsverket ändamålsenligt i den omfattning överståthållarämbetet då fullgör samma funktion som för landet i övrigt ankommer på länsstyrelserna. I fråga om vissa anslag i övrigt som föreslås skola ställas till överståthållarämbetets förfogande, ifrågasatte riksrevisionsverket, om icke statsdepartementens kassakontor eller någon annan myndighet borde ombesörja utbetalningen. Riksrevisionsverket ansåg i fråga om förvaltningen av donationsfonderna, att en bank lämpligen borde anlitas för fondförvaltningen. Ämbetsverket framhöll vidare:

”För att nedbringa kostnaderna för fondförvaltningen synes åtgärder böra övervägas för avveckling av vissa fonder och sammanslagning av fonder med likartat ändamål. I några fall omföres fondavkastningen i sin helhet till anslag, som anvisas på riksstaten, sedan staten helt påtagit sig ansvaret för den ifrågavarande verksamhetens upprätthållande. Fondernas bevarande innebär i dessa fall en onödig omgång i redovisningshänseende. Åtskilliga fonder har såsom framgår av utredningspromemorian bifogad sammanställning tillkommit på grund av författningsbestämmelser m. m. I vissa fall består fonderna av medel som omförts från anslag eller inkomstitlar på riksstaten. Det kan enligt riksrevisionsverkets mening ifrågasättas i vilken utsträckning medel av hithörande slag bör omfattas av en samförvaltning med vidgade placeringsmöjligheter av fondtillgångarna.”

Organisationskommittén har enligt riksrevisionsverket förutsatt, att den statliga myndighetens beslut i fråga om fondförvaltningen skulle inskränkas till beslut angående disposition av kapital och avkastning. Beslutsrätten skulle i fråga om kyrkofonden och fonder med militär anknytning ankomma på kammarkollegiet respektive försvarets civilförvaltning, medan fondbyråns arbetsuppgifter i detta avseende eljest syntes kunna överföras till överståthållarämbetet.

Till förtydligande av kommitténs uttalande bör, enligt riksrevisionsverkets mening, påpekas att avkastningen av ett flertal av statskontorets räntebärande fonder disponeras av andra statliga myndigheter såsom bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kungl. biblioteket, blindinstitutet, gymnastiska centralinstitutet, konstfackskolan, lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, skogsstyrelsen, kommerskollegium och sjöfartsstyrelsen. Av återstående fonder torde många utgöras av pensions- och understödsfonder, i fråga om vilka dispositionsrätten till avkastningen tillkommer särskilda för ändamålet inrättade nämnder. Någon reell befogenhet att förfoga över avkastningen av dessa fonder torde enligt ämbetsverkets mening sålunda icke i större utsträckning tillkomma den centrala myndigheten.

Den centrala myndighetens befattning med förvaltningen av fonderna skulle bestå i att företräda statsverkets intresse gentemot den förvaltande banken. Redovisningen av fondernas gemensamma tillgångar och skulder samt de enskilda fondernas kapital skulle ske enligt av banken lämnade specifikationer. Det bör närmare övervägas i vilken ordning statsverkets granskning av bankens förvaltning skall äga rum och om denna granskning eventuellt låter sig förenas med att banken utbetalar fondavkastningen direkt till den disponerande myndigheten eller nämnden eller eljest enligt dess anvisningar. På grund av fondförvaltningens centrala allmänna natur synes överståthållarämbetet såsom statligt styrelseorgan för Stockholm icke så väl lämpat att omhänderha denna uppgift. Med större fog torde kunna anses — framhöll riksrevisionsverket — att för fonder berörande civila statsförvaltningen uppgiften bör fullgöras av kammarkollegiet.

De pensionsfonder, vilkas avkastning icke längre användes för bestridande av kostnader för utgående pensioner, borde enligt riksrevisionsverkets mening avvecklas. I avvaktan på avveckling föreslog ämbetsverket att ifrågavarande fonder skulle överföras till riksgäldskontoret. Mot organisationskommitténs förslag i fråga om statens utlåningsfonder,

fonden för låneunderstöd och fonden för statens aktier hade riksrevisionsverket i stort sett ingenting att erinra.

Skulle fondbyrån anses böra kvarstå såsom en sammanhållen enhet, ansåg riksrevisionsverket att kammarkollegiet närmast borde ifrågakomma såsom den myndighet som får övertaga fondbyråns funktioner.

Överståthållarämbetet framhöll att starka skäl talade för att sammanhålla fondbyrån såsom en organisatorisk enhet. Härigenom skulle den expertis och erfarenhet som fondbyrån representerar kunna utnyttjas helt. I fråga om organisationskommitténs förslag att sprida ut fondbyråns arbetsuppgifter på andra förvaltningsmyndigheter begränsade ÖÅ sig till sådant som har avseende på ämbetets verksamhet. Överståthållarämbetet anförde bl. a.:

”Enligt kommitténs förslag skulle i fråga om driftbudgeten ett stort antal anslag utan sakligt eller lokalt betingad anknytning till överståthållarämbetets förvaltning omhändervas av ämbetet. Ur principiell synpunkt ter det sig icke helt tillfredsställande att lägga sådana speciella arbetsuppgifter, som det här gäller, på ett lokalt förvaltningsorgan, särskilt icke om uppgifterna, såsom i föreliggande fall, kunna förmodas komma att utgöra en väsentlig del av myndighetens kamerala verksamhet. Dessa principiella betänkligheter böra måhända icke givas utslagsgivande betydelse. Till dem komma emellertid de praktiska konsekvenserna av en överflyttning till överståthållarämbetet av fondbyråns ifrågavarande arbetsuppgifter. Att kommittén funnit sig böra föreslå överståthållarämbetet såsom lämplig myndighet att handha jämväl sådana anslag, som icke ha anknytning till viss huvudförvaltning, synes bero bl. a. därpå, att överståthållarämbetet förutsätts ha betydande kamerala resurser. I själva verket förhåller det sig icke så. Den till överståthållarämbetets kansliavdelningar knutna kamerala detaljen — i detta sammanhang kan bortses från den medelsförvaltning, som ankommer på skatteavdelningen — är personellt icke så rustad, att den kan anses utgöra en lämplig stomme för en kameral enhet av större format och med ett ökat antal kvalificerade arbetsuppgifter. Kommittén har visserligen förutsatt, att överståthållarämbetet skulle tillföras en viss förstärkning genom överföring av perso-

nal från fondbyrån. Mot en sådan ordning, alltså med överförande till överståthållarämbetet av starkt specialiserade befattningsshavare, kan emellertid invändas, att de kamerala uppgifterna i stort sett ligga vid sidan av kansliavdelningarnas allmänna verksamhet samt att — särskilt i fråga om tjänstemän i högre lönegrader — vissa olägenheter äro förenade med att en personalgrupp intager en särställning beträffande placering och vid tjänstetillsättningar inom verket.”

De s. k. paratyfusärendena borde enligt överståthållarämbetets mening sammanhållas inom en enda myndighet.

Generalpoststyrelsen framhöll angående organisationskommitténs förslag, att postbanken skulle anförtros förvaltningen av donationsfonderna:

”Enligt generalpoststyrelsens uppfattning torde det vara rationellt, att ifrågavarande fonders värdepapper och övriga tillgångar förvaltas av postbanken, emedan denna redan har en organisationsapparat som är fullt tillräcklig för uppgiften. Om fondförvaltningen överflyttas till generalpoststyrelsen, kan styrelsen acceptera, att även myndighetsansvaret — i den mån så kan befinnas lämpligt — överflyttas dit under förutsättning att postverket i så fall tillföres personal med erfarenhet av hithörande frågor.”

Fullmäktige i riksbanken anförde att även riksbanken borde ifrågakomma såsom förvaltande organ för donationsfonderna, särskilt med hänsyn till att en väsentlig del av de till fondbyråns fonder hörande aktierna och icke inskrivna obligationerna sedan många år legat i depå hos riksbanken och att riksbanken beträffande dessa värdepapper omhänderhaft alla bankmässiga åtgärder som ifrågakommit.

”Beträffande förslaget, att postbanken skulle erhålla ifrågavarande förvaltningsuppgifter, anför fullmäktige i riksbanken, att det ter sig icke rationellt att till Postbanken överföra funktioner, som med hänsyn till den bankens speciella och med stora problem förenade rörelse måste betraktas som perifer och som närmast betungande i förvaltningen. Fullmäktige vill också erinra om att i Postbankens rörelse förekommande värdehandlingar, såsom icke inskrivna obligationer, reverser och inteckningar m. m. sedan lång tid alltjämt ligger i depå hos riksbanken.”

Ifråga om de utlåningsfonder som är under avveckling och som organisationskommittén föreslagit att riksbanken skulle förvalta, anförde fullmäktige att det kan ifrågasättas om icke dessa fonder i stället borde förvaltas av myndigheter med saklig anknytning till fonderna.

Sveriges Kreditbank framhöll angående förslaget att Kreditbanken skulle förvalta donationsfonderna:

”att uppgifter av den art det här är fråga om ligger inom ramen för de arbetsuppgifter en affärsbanks notariatavdelning och fondavdelning normalt bör utföra. En överföring av ifrågavarande uppgifter till Kreditbanken skulle alltså ligga helt i linje med statsmakternas vid bankens bildande intagna ståndpunkt och såvitt banken kan finna allenast innebära ett följande av tidigare fattade beslut om de arbetsuppgifter banken bör utföra för staten.”

11.1 *Motiveringar och ställningstagande i huvudfrågan*

Fondbyråutredningen har inte erhållit några särskilda direktiv för sitt arbete utan har haft att söka föra det tidigare gjorda utredningsarbetet vidare under hänsynstagande till de remissyttranden som avgetts över organisationskommitténs förslag 1963 och, inte minst, till de förändringar beträffande förutsättningarna för fondbyråns verksamhet som därefter inträffat.

Organisationskommittén hade två huvudalternativ, nämligen

- att sammanhålla fondbyrån som en odelad enhet
- att uppdelas fondbyråns arbetsuppgifter på andra myndigheter.

I det förstnämnda alternativet avvisades möjligheten att bibehålla fondbyrån som en enhet hos statskontoret med hänvisning till statsmakternas tidigare principiella ställningstagande i denna fråga. Vidare avvisades möjligheten att organisera fondbyrån som en fristående enhet med hänvisning till att den som sådan skulle bli av alltför liten omfattning. Fondbyråutredningen delar organisationskommitténs uppfattning i dessa avseenden.

När det gällde möjligheten att behålla fondbyrån som en sammanhållen enhet men överföra den till annan myndighet diskutera-

de organisationskommittén två tänkbara vägar, nämligen att förlägga den till antingen riksgäldskontoret eller till kammarkollegiet. Med hänvisning till konstitutionella skäl avvisades tanken att föra fondbyrån till riksgäldskontoret. Vad beträffar kammarkollegiet menade organisationskommittén att dess verksamhet var av huvudsakligen juridisk karaktär och att denna myndighet därför inte var lämplig som mottagare av ett kameralt verkställighetsorgan.

Det alternativ som organisationskommittén stannade för var att förorda en uppdelning av fondbyråns arbetsuppgifter på ett flertal olika myndigheter. Man tänkte sig en fullständig sprängning av fondbyrån.

Av remissinstanserna var det egentligen fyra som tog ställning i denna huvudfråga. Två av dem, statskontoret och riksgäldskontoret, tillstyrkte organisationskommitténs förslag. De två andra, kammarkollegiet och överståthållarämbetet, förordade att fondbyrån skulle sammanhållas som en enhet i princip.

Riksrevisionsverket framhöll i sitt remissyttrande att om fondbyrån skulle bibehållas som en enhet, borde den förläggas till kammarkollegiet. Detta skulle då gälla den fondförvaltning och de av fondbyråns övriga arbetsuppgifter som påkallar en central handläggning. Även kammarkollegiet uttalande sig för en förläggning av dessa arbetsuppgifter till kollegiet. Riksrevisionsverket fram-

höll dessutom att en vidgad samförvaltning av donationsfonderna skulle innebära en rationalisering. Även en utvidgning av antalet huvudförvaltningar skulle ge en sådan effekt om därvid redovisningen mot riksstaten överfördes till dessa från fondbyrån.

Fondbyråutredningen startade sin verksamhet med att pröva det alternativ som föreföll erbjuda den mest rationella lösningen, nämligen att överföra fondbyrån till riksgäldskontoret. Det finns väsentliga likheter mellan de verksamheter som bedrivs av dessa båda organ. Riksgäldskontoret verkställer utbetalning av anslagen på kapitalbudgeten, och det borde inte vara omöjligt att tänka sig att kontoret som en rent kameral serviceåtgärd fullgjorde motsvarande uppgift beträffande en del anslag på driftbudgeten. Man bedriver redan fondförvaltning och det kunde vara naturligt att slå ihop denna med fondbyråns likartade uppgifter. De konstitutionella hinder som åberopas för en sammanslagning ter sig vid ett objektivi- tetsbedömning inte såsom oöverstigliga, eftersom det här inte rör sig om någon förändring av maktfördelningen mellan den lagstiftande och den verkställande makten. Det rör sig om en kameral servicefunktion, inte om beslutsfattande i sakfrågor. Fondbyråutredningen fann emellertid att det inte syntes vara en praktiskt framkomlig väg. Ändringsförslag som tangerar konstitutionella frågor behöver en bredare bas än en enmansutredning. Senare tillkom också andra skäl – förändringen inom redovisningsväsendets organisation på den statliga sidan – som gjorde att alternativet med ett överförande av en odelad fondbyrå till riksgäldskontoret förlo- rat i aktualitet. Fondbyråutredningen har därför avstått från att driva denna linje vidare.

Fondbyråutredningen har också prövat organisationskommitténs sprängningsalternativ. Som ovan framhållits har detta alternativ helt enkelt blivit överspelat av utvecklingen på det statliga redovisningsväsendets område.

Tillkomsten av system S, det av riksrevisionsverket introducerade ADB-systemet för den statliga redovisningen, innebar en centra-

lisering av myndigheternas redovisningsrutiner till ett antal redovisningscentraler. Varje sådan redovisningscentral utgör en serviceenhet som har hand om redovisningen och vissa andra kamerala funktioner för ett antal myndigheter. Fondbyrån utgjorde redan tidigare en sådan enhet. Det var särskilt naturligt att låta den utvecklas till en redovisningscentral genom att den hade en omfattande utbetalnings- och redovisningsverksamhet samt en betydande fondförvaltning. Genom att successivt allt fler myndigheter anslöts till fondbyråns redovisningscentral kom denna central att därigenom bli något av en kärna i det nya systemet. Av speciellt intresse är härvid att till statskontorets redovisningscentral anslöts myndigheter med vitt skilda verksamhetsområden. Redovisningscentralens ställning som ett rent serviceorgan kom då att framträda tydligt. Genom att den har servicekaraktär kan redovisningscentralen i administrativt avseende underställas vilken myndighet som helst. Det har ur dessa synpunkter ingen betydelse om den här ifrågavarande redovisningscentralen är knuten till statskontoret eller till kammar- kollegiet eller till annan myndighet.

Av stor betydelse för bedömningen av hur man skall lösa den framtida förläggningen av fondbyråns arbetsuppgifter med riksstatsanslag är att genom den nya redovisningsorganisationen alla myndigheter erhåller samma ställning i redovisningshänseende gentemot statsbudgeten. Genom anslutning till system S får varje myndighet direkt redovisning av sin medelsförbrukning m.m. Det tidigare systemet med huvudförvaltning som utbetalar och bokför underförvaltnings rekvisition av riksstatsmedel bortfaller därigenom.

Vad beträffar fondförvaltningen har fondbyråutredningen kommit till följande ståndpunkt.

Det är i och för sig möjligt att flytta ut ett antal fonder till förvaltning vid de myndigheter till vilka de har saklig anknytning. Fondbyråutredningen föreslår också detta i ett antal fall nedan.

Å andra sidan representerar fondförvaltningen en administrativ specialitet. Det finns

behov av speciell kompetens i dessa frågor inom statsförvaltningen. Flera skäl talar för att det finns en särskild organisatorisk hemvist för denna kompetens, som kan utgöra ett centrum för fondförvaltningsfrågor ur rent teknisk synpunkt. Det finns också ett stort antal fonder som inte har saklig anknytning till någon viss myndighet. Det sker vidare successivt nybildning av fonder för olika ändamål. Det vore också önskvärt om det på verkställighetsplanet bedrevs en aktiv politik för att avveckla fonder som inte längre fyller någon funktion, att verka för enhetliga förvaltningsregler m. m. i syfte att få till stånd en effektiv fondförvaltningspolitik. Utsikterna att få till stånd en sådan effektivisering skulle väsentligt minska om man slår sönder fondbyrån och sprider ut förvaltningsuppgifterna på myndigheterna.

Fondbyråutredningen har därför kommit till slutsatsen att

- det finns behov av en sammanhållen enhet för fondförvaltningen i staten, och att
- denna enhet bör vara förlagd till en myndighet till vilken man då också knyter en redovisningscentral.

Fondbyråutredningens principståndpunkt är alltså att man skall behålla ett paket av en redovisningscentral och en fondförvaltande enhet, men att det är en sekundär fråga till vilken myndighet detta knyts i administrativt avseende. Att revisionskontoret följer redovisningscentralen är en självklarhet.

Med denna principståndpunkt faller det sig naturligt för fondbyråutredningen att föreslå att statskontorets fondbyrå samt dess redovisningscentral och revisionskontor överföres till kammarkollegiet. Statskontoret befrias därmed från en löpande förvaltningsuppgift som inte ligger inom ramen för det mål verket har att fullfölja i egenskap av statsförvaltningens rationaliseringsorgan. All den utredningsmöda som hittills ägnats denna fråga har f. ö. kommit till samma följd-sats, nämligen att kammarkollegiet är den myndighet som ligger närmast till hands om fondbyrån skall behållas som en enhet. En

sådan lösning har också stöd i remissinstan-sernas yttranden över organisationskom-mitténs förslag.

Kammarkollegiet framhöll i sitt remissyttrande över organisationskommitténs förslag det nära sambandet mellan sin verksamhet och fondförvaltningen. Man pekade särskilt på kyrkofonden och lappfonden som utgör en inte oväsentlig del av fondbyråns arbetsbörda, vidare allmänna arvsfonden och andra fonder som har direkt anknytning till kammarkollegiets juridiska verksamhet. Detsamma gäller i viss utsträckning även uppgifterna för fondbyråns ombudsman. Å andra sidan anmälde kammarkollegiet tveksamhet i vad avser utbetalningsverksamheten samt den bankmässiga skötseln av fondkapital, särskilt donationsfonderna. Den förstnämnda frågan — beträffande utbetalningsverksamheten — torde efter tillkomsten av redovisningscentralen såsom en självständig serviceenhet inte längre utgöra något hinder. Även vad beträffar den andra frågan förändras förutsättningar genom de förslag fondbyråutredningen lägger fram.

Utredningen förutsätter att fondbyrån inlemmas i kammarkollegiets organisation som en integrerad del av denna (eventuellt med undantag för den placeringsstiftelse som diskuteras nedan under 11.6.2). Den provisoriska ordning som rått sedan 1961 enligt vilken fondbyråns verksamhet reglerats genom en särskild av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion skulle därmed upphöra.

11.2 Utredningens förslag i huvudfrågan

Fondbyråutredningen har därmed tagit ställning i huvudfrågan och kommit till att den nuvarande fondbyråns uppgifter inte bör restlöst fördelas ut till övriga myndigheter utan att det även fortsättningsvis bör finnas en särskild enhet för fondförvaltningsfrågor i statsförvaltningen. Utredningen föreslår att statskontorets fondförvaltning — med de modifikationer som nedan sägs — jämte de uppgifter som handhas av statskontorets redovisningscentral och revisionskontor överförs till kammarkollegiet.

11.3 Målsättning för fondförvaltningen

Med fondförvaltning brukar i allmänhet avses sådana verkställighetsåtgärder som avser genomförande av fattade beslut beträffande fondmedlens disposition, vidare åtgärder för kapitalets säkerställande, placering och redovisning. Det är åtgärder som huvudsakligen avser den kamerala hanteringen av fonderna.

När fondbyråutredningen rekommenderar att den nuvarande fondbyråns verksamhet inte skall flyttas utan sammanhållas alltför i en enhet som har ansvar för förvaltningen av en stor sektor av den statliga fondförvaltningen så är ett av skälen härtill just att utredningen velat tillämpa en något vidsträcktare målsättning för den nya fondbyrån. Uppgifterna bör inte inskränka sig till själva förvaltningen av fonderna i ovan nämnd bemärkelse, dvs. till hanteringen av de fonder som överlämnats till byrån för förvaltning. Målsättningen bör vara sådan att staten till fullo kan utnyttja den expertis som samlats inom fondbyrån. Det bör sålunda höras till byråns uppgifter att följa även den fondförvaltning som sker vid andra myndigheter samt att genom utredningar, rådgivning och initiativ till åtgärder främja den statliga fondförvaltningen i dess helhet.

Målsättningen för fondbyråns verksamhet skulle sålunda enligt utredningens mening vara

- dels att svara för en rationell ekonomisk förvaltning av de statliga kapitalfonder, placerade diversemedelsfonder och donationsfonder som överlämnas till dess förvaltning

- dels att verka för att fondförvaltningen inom staten som helhet ordnas på ett ändamålsenligt och ur ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt.

För placeringsverksamheten bör målet vara att åstadkomma en hög avkastning genom bl. a. rationell samförvaltning och lämplig placering av tillgångarna.

Kostnaderna för förvaltningen bör på lämpligt sätt täckas av fondernas avkastning.

Genom en verksamhetsberättelse med

bokslut och årsredovisning bör det ekonomiska utfallet och utvecklingen av fondförvaltningen kunna överblickas på ett klart och översiktligt sätt.

Målsättningen för fondförvaltningen kan uppnås genom en omorganiserad fondbyrå som ingår i kammarkollegiet. Ett viktigt inslag i fondförvaltningen är placeringsverksamheten. Den kan bedrivas inom fondbyråns ram, men en alternativ väg att nå god placeringsverksamhet inom staten är att anförtro denna åt en för ändamålet särskilt inrättad stiftelse, en statens placeringsstiftelse.

11.4 Fondförvaltning och placeringsverksamhet

11.4.1 Allmänna synpunkter

Utredningen vill erinra om ett uttalande av 1956 års fondutredning i dess betänkande. Fondutredningens förslag resulterade i de mera flexibla placeringsregler som berörts i nulägesbeskrivningen.

”För de donationer och gåvomedel som omhänderhaves av statsmyndigheterna har staten ett förvaltaransvar, som gör det angeläget att för medelsplaceringen uppställas och tillämpas ändamålsenliga och sunda regler, ägnade att såvitt möjligt reducera placeringsriskerna. Därvid kan uppenbarligen icke bortses från de nedslående erfarenheterna av fondförvaltning i allmänhet, som under senaste årtionden gjorts och som huvudsakligen sammanhänger med försämringen av penningvärdet. Medan tidigare den nominella förlustrisken ansetts vara den väsentligaste placeringsrisken framstår i själva verket numera värdeförsämringsrisken som det allvarligaste hotet mot fondernas fortbestånd. Iakttagandet av den för all sund kapitalförvaltning uppställda regeln om riskfördelning förutsätter under sådana förhållanden en liberalisering av tidigare placeringspraxis så att denna omfattar åtminstone i viss utsträckning placering även i s. k. realvärden.”

En fondförvaltning kräver aktiva insatser från förvaltarens sida ifråga om ny- och omplaceringar m. m.

Den fondförvaltning som för närvarande

anförtrots fondbyrån är tämligen omfattande. Statsmakternas avsikt är att den skall successivt vidgas genom att allt fler fonder överlämnas till fondbyråns förvaltning.

Å andra sidan är givetvis all fondförvaltning förenad med kostnader av olika slag. Denna kostnad torde proportionellt vara större vid en medelstor eller liten fondförvaltning än vid en stor sådan. Vidare bör enligt fondbyråutredningens mening som riktpunkt uppsättas kravet på täckning av förvaltningskostnaderna ur fondernas avkastning. Detta för i sin tur med sig ett ytterligare tryck på att fondförvaltningen drivs rationellt och ändamålsenligt och att bästa möjliga placering eftersträvas. Genom en aktiv marknadsföring av sina tjänster bör fondbyrån till den gemensamma förvaltningen samla in allt fler av de fonder som nu förvaltas ute på olika myndigheter.

För att uppnå en både rättvisande och rationell hantering av fondförvaltningen bör därför en planering och budgetering genomföras med inriktning på målet att uppnå en god förräntning av kapitalet. Samtidigt bör en kostnadsredovisning utarbetas som möjliggör en uppföljning av planeringen samtidigt som de till fondhanteringen hörande kostnaderna samlas. Härvid kan exempelvis interndebitering och tidredovisning användas som instrument för styrningen och redovisningen.

11.4.2 Bankernas remissvar

I organisationskommitténs förslag behandlades frågan om att eventuellt överlåta placeringsverksamheten på bank helt eller delvis. Riksbanken, Generalpoststyrelsen och Sveriges Kreditbank tog i sina remissvar upp frågan.

Riksbanken framhöll att en väsentlig del av de till statskontorets fonder hörande aktierna och icke inskrivna obligationerna sedan lång tid legat i depå hos riksbanken och att riksbanken beträffande dessa värdepapper svarat för alla bankmässiga åtgärder. Postbanken och Sveriges Kreditbank förklarade sig villiga att åta sig ett eventuellt

uppdrag att förvalta till bankerna överlämnade fondtillgångar. Båda bankerna förklarade dock att en förstärkning med representanter för "ägarintresset" måste till i någon form.

11.4.3 Placeringsfunktionen

Enligt fondbyråutredningens förslag skulle kammarkollegiet få ansvaret för placeringen av diversemedelsfonder av betydande storlek. Denna placeringsverksamhet bör vara samordnad med förvaltningen av de statliga donationsfonderna (se nedan under 11.6). Det gäller funktioner av likartad karaktär.

Organisationskommittén ansåg som ovan nämnts att fondförvaltningen kunde överlåtas på en bank. Ansvaret för besluten, främst beträffande disposition av kapital och avkastning, måste dock ligga på en myndighet.

Fondbyråutredningen ser det så att det får anses vara en verkställighetsfråga om den fondförvaltande myndigheten, med bibehållet myndighetsansvar, vill uppdra åt en bank att ombesörja vissa av förvaltningsuppgifterna, t. ex. notariatförvar eller placeringsfunktionen. Till grund för sådana avgöranden får ligga sedvanliga lönsamhetsbedömningar.

Fondbyråns placeringsverksamhet gäller dels donationsfonder som överlämnats till statskontorets förvaltning, dels vissa s. k. diversemedelsfonder som skall vara räntebärande placerade. Exempel på dessa senare är kyrkofonden och allmänna arvsfonden.

Fondbyråutredningen framlägger två alternativa förslag beträffande formerna för placeringsverksamheten.

Enligt det ena alternativet skall kammarkollegiet från statskontoret överta placeringsverksamheten. Som framgår av nulägesbeskrivningen finns ett placeringsråd till statskontorets förfogande vid placeringsfrågor. Rådet som består av tre personer är ej beslutande. Tillkomsten av detta råd har inneburit en väsentlig breddning av fondbyråns kunskap om aktie- och obligationsmarknaden som ökat dess möjligheter att följa tendenserna där på ett för placeringsverksamheten fruktbärande sätt. Det är enligt utredningens mening angeläget att även för

framtiden tillvarata expertis av denna art för den statliga placeringsverksamheten.

Den interna organisationen vid kammarkollegiet behandlas inte av fondbyråutredningen. Emellertid utgår utredningen från att verket kommer att ha tillgång till ett expertråd — likartat det som för närvarande står till statskontorets förfogande — om det åläggs de uppgifter i fråga om fondmedlens placering som här avses.

Utredningen diskuterar nedan som ett alternativ att inrätta en stiftelse för förvaltning av donationsfonderna. Därest detta skulle genomföras förutsätter utredningen att kammarkollegiet överväger lämpligheten av att åt denna stiftelse också uppdra placeringen av de diversemedelsfonder som verket har att förvalta.

11.5 Donationsfonder — allmänt

Sedan gammalt har ofta enskilda personer eller sammanslutningar genom testamenten eller gåvobrev donerat medel till staten för att främja särskilda ändamål. Sådana medel sammanfattas under begreppet "statens donationsfonder". En del tidigare pensionskassor och enskilda eller halvenskilda rättsobjekt har vidare överförts till statlig förvaltning, och sådana donationer ingår också i statens donationsfonder. Det ligger i sakens natur att fonderna oftast varit avsedda för ändamål som staten eljest inte tillgodoser. Donationsfonderna har överlämnats till staten för att tillgodose av donator bestämda ändamål, ofta under mycket preciserade villkor. Det är i regel en myndighet som har att fatta beslut om hur medlen skall disponeras i enlighet med donationsvillkoren. Även om donationerna ofta kan sägas främja ett allmännyttigt ändamål har staten inte något inflytande på fördelningen av medlen till olika ändamål. Funktionen att förvalta donationsfonder är sålunda inte att fullgöra någon statlig uppgift i egentlig mening. Staten kan snarare sägas utöva en servicefunktion gentemot donatorerna. Den tjänst som staten tillhandahåller är att under garanti av ett offentligt organ förvalta de

avsatta medlen och effektuera donationsvillkoren. En väsentlig del av dessa donationsfonder har överlämnats till statskontorets fondbyrå för förvaltning.

Fondbyrån omhänderhar placeringen av donationsfondernas kapital, verkställer utbetalningar till destinatärerna via redovisningscentralen samt redovisar fonderna. De myndigheter som mottagit donationerna fattar beslut om hur fondernas medel skall disponeras efter de bestämmelser som är givna i varje särskilt fall. Fondbyrån rapporterar till myndigheterna om fondens ställning i fråga om kapital och ränta samt upprättar bokslut över fonden.

Som framgått av kartläggningen ovan är det bara en fond, den Längmanska, som är av betydande storleksordning. Den omfattar ungefär hälften av hela donationskapitalet. Ytterligare några fonder är av storleksordningen över 1 milj. kr. De flesta fonderna är av obetydlig storleksordning. Penningvärdeförsämringen har gått hårt fram över fonderna till följd av deras bundna placering. Den reella avkastningen är låg, ibland negativ. Den allmänna ekonomiska utvecklingen i samhället har också medfört att donationsväsendet förlorat den betydelse det en gång kan ha haft ur social och kulturell synpunkt.

Genom tillkomsten av de nya reglerna om gemensam placeringsfond har en viss rationalisering av placeringen av en stor del av fonderna uppnåtts. Själva förvaltningsarbetet har dock därigenom inte förenklats. Fortfarande gäller att varje fond redovisas för sig i bokföringen. För varje fond som inte genom beslut av Kungl. Maj:t sammanslagits med annan upprättas vidare ett summariskt bokslut.

Kostnaderna för förvaltningen av donationsfonder bestrids vanligen helt med statsmedel. I ett par fall har Kungl. Maj:t beslutat att viss ersättning för förvaltningskostnaderna må utgå ur fondmedel. Detta gäller Längmanska fonden och Nollerothska stiftelsens fond. Vidare får 7 % av bruttoavkastningen av skogs- och lantbruksakademiens fonder användas för bestridande av kostnader för fondförvaltningen. Liknande beslut

har fattats beträffande Visingsö skolgods-fond och Huitfeldtska stipendieinrättningen i Göteborg.

De donationsfonder som staten mottagit bör förvaltas med erforderlig sakkunskap i fråga om kapitalplacering. Å andra sidan bör enligt fondbyråutredningens mening fonderna belastas med kostnaderna för denna förvaltning som sker i destinatärernas intresse. Formerna härför diskuteras nedan. Beträffande någon enstaka fond har i donationsvillkoren föreskrivits som villkor att förvaltningskostnader icke skall utgå. I den mån sådana bestämmelser föreligger bör möjligheterna att ändra villkoren undersökas. Destinatärernas primära intresse är att erhålla en effektiv fondförvaltning som i görligaste mån kan ge värdebeständighet åt donationskapitalet. Förvaltningskostnader bör ses som ett pris för att erhålla bästa möjliga reella avkastning på donationskapitalet.

De av fondbyrån förvaltade donationsfonderna har ett bokfört värde på omkring 45 milj. kr. Frågan om deras förvaltning bör emellertid ses i sammanhang med övriga till fondbyrån hörande placeringsfonder. Den totala omfattningen av placeringsfonderna, alltså utöver donationsfonderna också t. ex. allmänna arvsfonden, kyrkofonden, lappfonden, handelsflottans pensionsfond, är av storleksordningen 300 milj. kr.

Nedan diskuteras fondbyråutredningens två olika alternativ för organisationen av denna förvaltning.

11.6 Donationsfonder – alternativ

11.6.1 Alternativet placeringsenhet hos kammarkollegiet

Fondbyråns befattning med donationsfonder består av en serie arbetsuppgifter som innebär dels placeringsverksamhet, dels allmänna administrativa uppgifter.

Genom de nya reglerna för placering och genom inrättande av viss samförvaltning har förutsättningar skapats för att mera rationellt förvalta medlen. En större flexibilitet

har tillkommit som möjliggör, åtminstone på sikt, bättre avkastning.

Det administrativa arbetet hänför sig till mottagandet av medlen, bokföring m. m. samt åtgärder i samband med utdelning, dvs. kontakt med destinatärerna direkt eller de myndigheter som beslutar om utdelning ur fonder.

Enligt alternativet placeringsenhet hos kammarkollegiet skall kollegiet svara för fondbyråns nuvarande arbetsuppgifter med donationsfonder och andra fonder som placerats räntebärande.

Det speciella råd för placeringsfrågor om tre personer som nu finns knutet till statskontoret bör kvarstå i princip oförändrat. Beslut om placering fattas av kammarkollegiets chef. Placeringsrådets rekommendationer är härvid vägledande. Kammarkollegiet bör kunna delegera beslutanderätten i vissa rutinbetonade placeringsfrågor till chefen för den enhet (byrå eller motsvarande) som omhänderhar fondförvaltningen.

Som framgått av vad som nämnts om allmänna principer för fondförvaltningen anser fondbyråutredningen att förvaltningskostnaderna bör uppmärksammas. I princip bör varje fond täcka sina kostnader. Detta gäller givetvis även om fondförvaltningen skulle förläggas till den föreslagna enheten hos kammarkollegiet enligt fondbyråutredningens ena alternativ. I stiftelsealternativet blir kravet på kostnadstäckning klarare framtonat. I vart fall bör enligt fondbyråutredningens mening samtliga kostnader för fondförvaltningen klart redovisas. Budgeten för fondförvaltningen bör eftersträva målet att utöver kostnadstäckning uppnå god förräntning på kapitalet.

Med hänsyn till pågående utredningsarbete om framtida organisation för kammarkollegiet har någon detaljerad organisationsplan för en tänkt placeringsenhet hos kammarkollegiet inte uppgjorts av fondbyråutredningen. Underhandskontakt har dock hållits med utredningsmannen.

11.6.2 Alternativet placeringsstiftelse

Målsättning

En statlig stiftelse inrättas med uppgift att i enlighet med de allmänna riktlinjerna för statens fondförvaltning genomföra en rationell placeringsverksamhet för att skapa god avkastning av stiftelsens fondkapital. Fonderna skall täcka stiftelsens förvaltningskostnader.

Uppgifter

Stiftelsen mottar uppdrag att placera fondkapital. Detta gäller först och främst de donationsfonder som nu förvaltas av fondbyrån. Härutöver bör stiftelsen kunna byggas ut med andra fonder som överlämnats till fondbyrån för placering, exempelvis diversemedelsfonder såsom allmänna arvsfonden, kyrkofonden och lappfonden. Därigenom får stiftelsen ett större kapital att arbeta med, som skulle ge den ett bredare register med bättre möjligheter till rationell placeringsverksamhet.

Det torde emellertid även härutöver finnas ett stort latent behov av placeringservice inom statsförvaltningen. Genom bland annat av 1956 års fondutredning verkställda utredningar har visats att storleksordningen på av statsförvaltningen förvaltade donations- och diversemedelsfonder uppgår till ca 1 500 milj. kr.

Besluten angående nya placeringsregler samt inrättande av viss samförvaltning är att se som ett steg mot en än mera ändamålsenlig fondförvaltning.

Den nya organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten torde även innebära rationellare former för fondförvaltningen, bl. a. genom "stordriften".

Den strävan efter stordrift för donationsförvaltningen som nyssnämnda beslut om inrättande av en gemensam placeringsfond innebär, kan fullföljas genom att man till stiftelsen uppdrar att svara för placering inte bara av statskontorets nu förvaltade fonder utan även av fonder som förvaltas av andra myndigheter.

Organisation

Stiftelsens verksamhet bör regleras av ett av Kungl. Maj:t utfärdat reglemente. En av Kungl. Maj:t utsedd styrelse av tre till fem personer bör leda stiftelsen. Det synes vidare lämpligt att chefen för kammarkollegiets föreslagna enhet för fondförvaltning också är chef för stiftelsen.

Stiftelsens redovisning kan lämpligen ske genom anlåtande av den service i detta avseende som en anslutning till system S ger.

Revision bör ske genom statliga revisionsorgan, dvs. revisionskontoret och i sista hand riksrevisionsverket.

Fondbyråutredningen räknar med att personalbehovet för stiftelsen torde vara ringa och att stiftelsen bör repliera på personal från kammarkollegiet i fråga om rutinärenden. Avräkning mellan stiftelsen och kammarkollegiet får ske efter sedvanliga kostnadsredovisningsprinciper i syfte att erhålla full kostnadstäckning.

Arbetsuppgifter

Arbetsuppgifterna för placeringsstiftelsen kan sammanfattas i följande punkter:

- 1) Medlen överlämnas
- 2) Placeringar
- 3) Rapporter ränta – kapital
- 4) Utbetalningar på grund av besked
- 5) Bokslut
- 6) Revision

11.6.3 Förslag ifråga om alternativen

Skillnaden mellan alternativen är tämligen ringa. En fristående stiftelse med fondplacering som enda uppgift skulle kunna tänkas utveckla större aktivitet i sin speciella uppgift att uppnå ett ekonomiskt resultat. Dess styrelse skulle ha ett eget resultatansvar medan ett till kammarkollegiet knutet placeringsråd får en rent rådgivande funktion. Å andra sidan kan det vara osäkert om skillnaden blir tillräckligt stor för att uppväga kostnaderna för den särskilda stiftelseorganisationen.

I valet mellan alternativen är fondbyråutredningen inte beredd att klart förorda alternativet med en placeringsstiftelse utan föreslår att ansvaret för placeringsverksamheten läggs på kammarkollegiet.

Genom att föra fram tanken på en placeringsstiftelse så långt som här skett har utredningen emellertid inte enbart velat presentera ett i och för sig fullt tänkbart alternativ. Avsikten har också varit att därmed påtagligt illustrera ett principiellt synsätt på placeringsverksamheten som enligt utredningens mening bör vara vägledande för förvaltningen vilket organisationsalternativ som än väljes. Det gäller bl. a. behovet av att hos andra myndigheter marknadsföra sina placeringstjänster och vikten av att genom medveten planering och budgetering styra verksamheten mot ett gott ekonomiskt resultat.

11.7 Detaljförslag beträffande olika typer av fonder

11.7.1 Statliga kapitalfonder

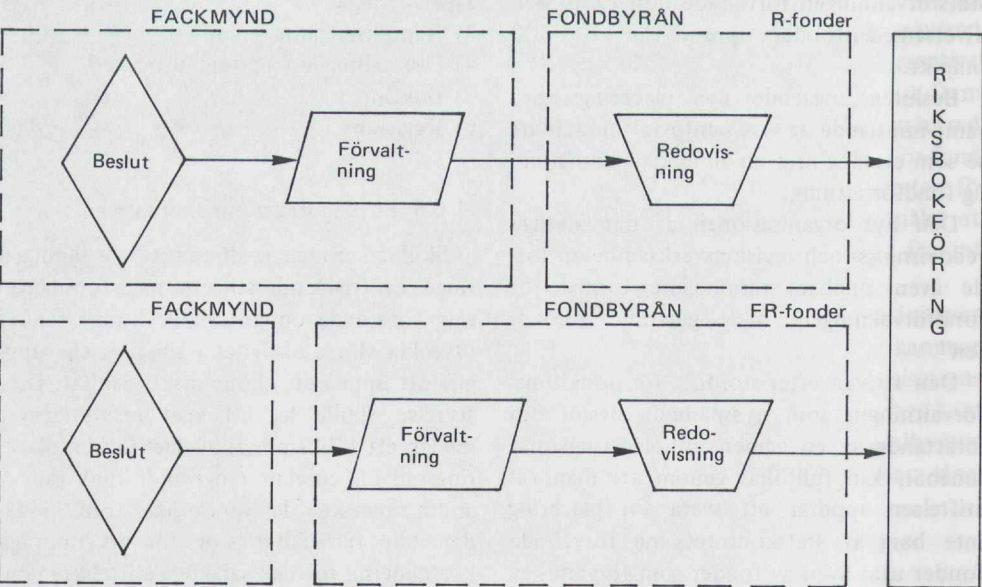
Som framgått av nulägeskartläggningen ovan ombesörjer fondbyrån kameral hantering,

redovisning mot riksstaten (riksbokföring) samt i vissa fall förvaltning (kontakt med långtagare m. fl.) beträffande ett tämligen stort antal statliga kapitalfonder.

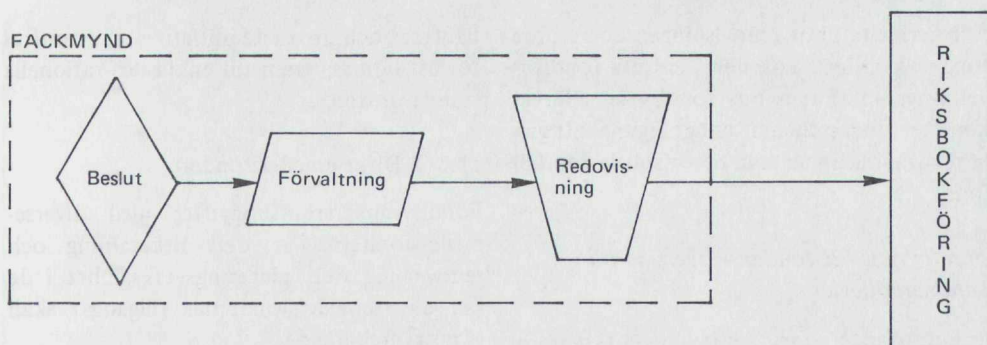
Som ovan sagts har fondbyråutredningen funnit att det föreligger behov av en centralt tillgänglig sakkunskap beträffande kapitalfondsredovisning på grund av de ofta ganska invecklade regler som gäller för sådan redovisning. Att samordna sakkunskapen på redovisningsteknik för att andra myndigheter sedan skall kunna repliera på denna överensstämmer med de intentioner som kommit till uttryck i statsmakternas ställningstaganden och beslut om genomförande av den nya redovisningsorganisationen för statsförvaltningen.

Vid genomgång av fondbyråns hantering av de statliga kapitalfonderna har framkommit att det främst rör sig om två huvudtyper av förvaltning,

- dels de fall då fondbyrån endast svarar för redovisning medan fackmyndighet i övrigt svarar för hela förvaltningen av fonden med allt vad det innebär i fråga om beslut om låntagare, kontakter med låntagare m. m.

Figur 7. Fondbyråns medverkan i förvaltningen av kapitalfonder – två huvudtyper. Nuläge

Figur 8. Förslag till förvaltning av R-fonder – fackmyndighet som själv redovisar kapitalfond.

– dels de fall då fondbyrån förutom redovisning även handhar den övriga löpande förvaltningen (sedan fackmyndighet fattat beslut om låntagare).

Den första typen kallas här för R-fonder. Den andra typen, där fondbyrån sköter både förvaltning och redovisning, betecknas FR-fonder.

Tidigare har funnits kapitalfonder där fondbyrån svarat för såväl redovisning, förvaltning som beslut. Dessa kapitalfonder är dock numera avvecklade.

Fondbyråns R-fonder – överförs i princip till fackmyndighet

Beträffande den förstnämnda typen av fonder – där fondbyrån endast redovisar fonderna, medan fackmyndighet svarar för förvaltning och beslut – föreslår fondbyråutredningen att de fackmyndigheter som redan

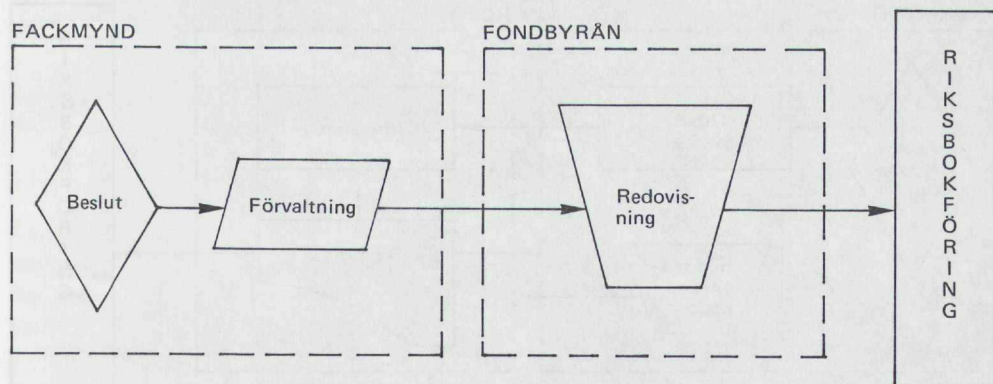
nu har hand om annan kapitalfond och svarar för dess redovisning även bör få hand om de kapitalfonder som fondbyrån redovisar åt dem.

Överförandet bör ske så snart myndigheten i fråga blivit ansluten till en redovisningscentral.

Här gäller det alltså endast att överföra redovisningsfunktionen beträffande vissa kapitalfonder. Exempel på fonder som föreslås bli överförda till andra myndigheter:

- lånefonden för allmänna samlingslokaler och lånefonden för studentkårslokaler bör föras till bostadsstyrelsen
- kronotorparnas inventariellånefond bör föras till lantbruksstyrelsen
- lånefonden för lån till utländska läkare bör föras till socialstyrelsen

Förvaltningen av den ovan nämnda typen av R-fonder kan illustreras av figur 8.

Figur 9. Förslag till förvaltning av R-fonder – fackmyndighet som ej själv redovisar kapitalfond.

I övriga fall bör redovisningen av berörda fonder kvarligga hos den centrala fondförvaltningsfunktionen hos fondbyrån. Härvid kommer flödesschemat enligt figur 9 att gälla för transaktioner som berör statlig kapitalfond.

Fondbyråns FR-fonder – överförs till kammarkollegiet

Beträffande den andra huvudtypen av kapitalfonder – fondbyrån ombesörjer redovisning och förvaltning, medan fackmyndigheten beslutar om låntagare (såsom t. ex. beträffande lånefonden för den mindre skeppsfarten) – bör de arbetsuppgifter som nu åvilar statskontorets fondbyrå överföras till kammarkollegiet. I dessa arbetsuppgifter ligger bland annat säkerhetsprövning och bevakning. Kammarkollegiets RC ombesörjer då bokföring, utbetalning m. m.

Sammanfattningsvis beträffande kapitalfonderna

Fondbyråutredningen har endast med utgångspunkt i nuläget gjort ett försök till en viss systematisering av denna fondflora och föreslagit några marginella justeringar. Det bör emellertid i fortsättningen ankomma på kammarkollegiet att – sedan ytterligare erfarenheter vunnits av fondredovisningen i redovisningscentralerna – komma fram till en mera förutsättningslös, principiell syn på hur förvaltningen av kapitalfonderna skall

hanteras och att ta de initiativ som erfordras för att komma fram till enkla och rationella standardrutiner.

11.7.2 Diversemedelsfonder

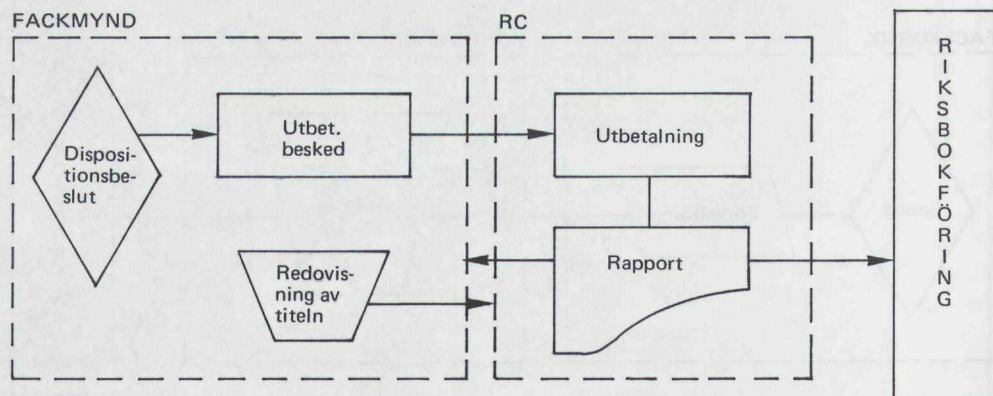
Fondbyråns arbetsuppgifter med diversemedelsfonderna är dels utbetalning och redovisning dels placeringsverksamhet i de fall diversemedelsfondernas tillgångar skall göras räntebärande.

11.7.2.1 Diversemedelstitlar

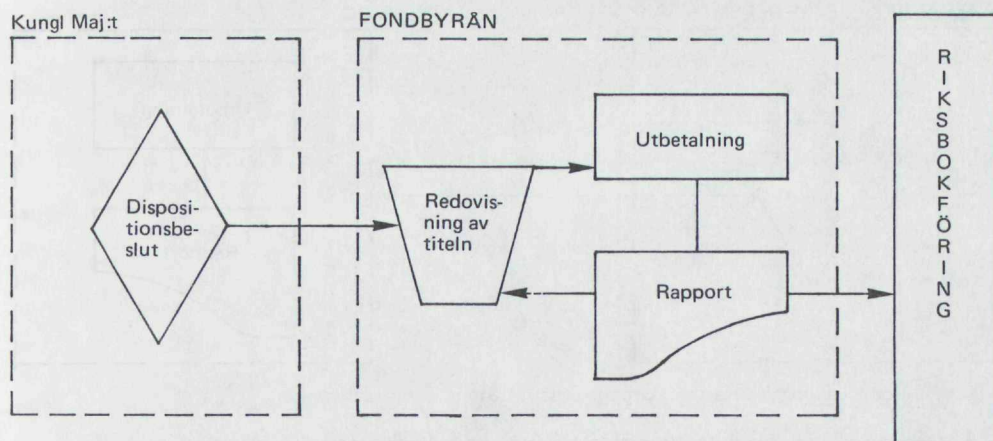
Här skall först behandlas de diversemedelsfonder som endast fungerar som redovisningstitlar. Medlen står på statsverkets checkräkning i riksbanken. Dessa fonder benämns ofta diversemedelstitlar. Beslut om medelsdisposition ur diversemedelstitlarna fattas antingen av Kungl. Maj:t eller av nämnder (motsvarande). Dessa beslutsfattande instanser beordrar fondbyrån att ur diversemedelstitel utbetala belopp för visst ändamål. Därefter sker bokföring hos fondbyrån *via* redovisningscentralen.

Fonder som överförs till beslutande myndighet

I de fall då dispositionsbeslut fattas av myndighet föreslår fondbyråutredningen att diversemedelstiteln bör ingå i myndighetens redovisning. Myndigheten beslutar och konterar handlingen, varefter redovisningscentra-

Figur 10. Redovisning av diversemedelstitlar hos beslutande myndigheter.

Figur 11. Redovisning av diversemedelstitlar hos kammarkollegiets fondbyrå.

len ombesörjer redovisning, bokföring och utbetalning. För närvarande gäller detta endast två fonder nämligen Trädgårdsnämningens bensinskattefond och Djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel. I det förra fallet beslutar lantbruksstyrelsen om bidrag ur fonden i det senare fallet disponerar byggnadsstyrelsen över fonden.

Det finns sålunda i fråga om denna typ av fonder inte något behov av att ha fondbyrån som ett redovisande mellanled.

Fonder som överförs till kammarkollegiet

I de fall där beslut om medelsdisposition ur fonden fattas av Kungl. Maj:t finns ett klart behov av ett mellanled mellan Kungl. Maj:t och redovisningscentralen. Fondbyrån har utgjort detta mellanled. Fondbyråutredningen föreslår att dessa arbetsuppgifter nu överförs till kammarkollegiet. I dessa fall kommer diversemedelstiteln att ingå i kammarkollegiets redovisning som ombesörjs av dess RC.

11.7.2.2 Placerade diversemedelsfonder

Fondbyrån förvaltar och redovisar som ovan nämnts betydande diversemedelsfonder vilkas kapital skall vara räntebärande placerat (arvsfonden, kyrkofonden m. fl.).

Fondbyråutredningen föreslår att arbetet med redovisning och förvaltning av dessa placeringsfonder bör sammanhållas och över-

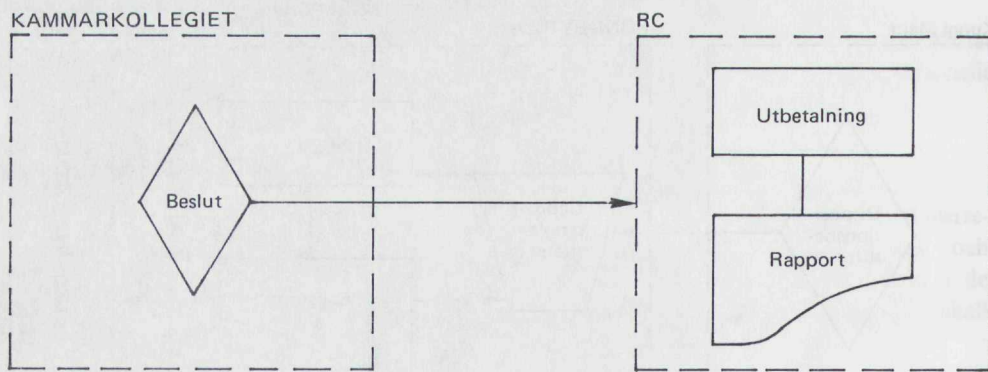
föras till kammarkollegiet.

Kyrkofondssektionens arbete med beviljande av förskott och kontakt med domkapitel och stiftsnämnd m. m. följer diversemedelsfonden, kyrkofonden till kammarkollegiet. Det kan innebära en viss rationaliseringsvinst att det arbete med kyrkofondsfrågor som nu delas mellan kammarkollegiet och fondbyrå sammanförs till en instans.

11.7.3 Slopande av vissa fonder

Fondbyråutredningen har funnit vid sin genomgång av fondbyråns fondförvaltning att det kan ifrågasättas om inte några fonder är mogna att slopas. Utredningen vill i detta sammanhang framhålla att det torde ligga inom ramen för en ändamålsenlig fondförvaltning att vid lämpliga tider ta upp till omprövning fondernas ställning med hänsyn till inträffade förändringar i de förutsättningar som ursprungligen gällde för fonderna.

Här skall endast nämnas två fonder nämligen dels Fonden för en professur i försäkringsmatematik, dels Försträckningar till rysslands-svenskar (jfr bilaga E). Den första fonden torde genom att staten övertagit ansvaret för professuren ifråga sakna den uppgift, vartill den ursprungligen var avsedd. Avkastningen tillförs årligen universitetens avlöningsanslag via särskilda uppbördsmedel. Den andra fonden är ej placerad och torde därför utan svårighet kunna slopas.

Figur 12. Handläggning av ersättningsärenden (jfr. 11.8)

Utredningen vill även erinra om att den ovan under avsnitt 5.1.3 ifrågasatt avvecklandet av vissa pensionsfonder.

11.8 Övrigt

Fondbyrån handlägger ärenden om ersättning till företagare som drabbats av kostnader och förluster på grund av paratytus. Härutöver handlägges frågor om utbetalning av statsbidrag bl. a. till vissa större sjukhus.

Ärendenas handläggning är av uteslutande juridisk natur. Dessa ärenden bör överföras till kammarkollegiet. Utbetalning av ersättning sker via RC.

Remissverksamheten följer ärendena till kammarkollegiet.

Granskningen av reseräkningar inordnas i den nya redovisningsorganisationen så att den RC som respektive myndighet tillhör kommer att svara för erforderlig granskning.

11.9 Redovisningscentral och revisionskontor

Vid statskontoret finns som tidigare nämnts sedan 1.7.1969 en redovisningscentral och ett revisionskontor som i administrativt hänseende hänförs till fondbyrån. Redovisningscentralen har övertagit en mängd arbetsuppgifter av kameral karaktär som tidigare åvilat fondbyrån, nämligen hela utbetalningsverksamheten samt redovisning och bokföring av konton enligt fastställda kontoplaner berörande drift- och kapitalbudgeten. En viss fortsatt utveckling i denna riktning är

planerad beträffande fondredovisningen.

Som även tidigare nämnts kan redovisningscentral och revisionskontor i administrativt hänseende i princip knytas till vilken myndighet som helst inom den grupp av myndigheter som betjänas av redovisningscentralen. Kammarkollegiet är liksom statskontoret anslutet till ifrågavarande redovisningscentral.

Kammarkollegiet framhöll i sitt yttrande över organisationskommitténs förslag att därest kammarkollegiet skulle ifrågakomma för delar av fondbyråns arbetsuppgifter den kamerala hanteringen inte låg inom ramen för kammarkollegiets egentliga ämbetsområde.

Fondbyråutredningen vill betona att genom inrättande av en i princip fristående redovisningscentral har den egentliga fondbyrån redan befriats från kameralt hanterande av fonder samt övrig bokförings- och utbetalningsverksamhet. Någon belastning i kameralt hänseende för kammarkollegiet kommer därför inte överförandet av fondförvaltningen att bli. Redovisningscentralen fungerar som en egen enhet och även om den i administrativt hänseende anknyts till kammarkollegiet fordrar detta inte att kollegiet besitter egen kameral erfarenhet. Å andra sidan är det givetvis en fördel att genom en sådan förläggning ha fondförvaltningen och redovisningscentralen belägna nära varandra.

Såsom ovan sagts föreslår utredningen att såväl redovisningscentralen som revisionskontoret överförs till kammarkollegiet.

11.10 Genomförande

Som lämplig tid för genomförandet av fondbyråutredningens förslag föreslås den 1 juli 1972.

En utredning pågår om kammarkollegiets arbetsuppgifter och organisation. Fondbyråutredningen har haft underhandskontakter med denna utredning och förutsätter att man vid assimileringen av fondbyrån beaktar de möjligheter till rationalisering i den interna organisationen som härigenom kan erbjuda sig.

Det ankommer på utredningen om kammarkollegiets organisation att föreslå en ny organisation för kollegiet. Med hänsyn härtill och då ett detaljutformat organisationsförslag för en fondbyrå hos kammarkollegiet knappast torde ingå i fondbyråutredningens uppdrag har fondbyråutredningen i detta avseende begränsat sig till att beskriva de arbetsuppgifter som skulle kunna komma att överföras till kammarkollegiet och att i stora drag ange vilken omfattning de har.

Särskilt yttrande

av experten Kull

Fondbyråutredningen har erinrat om den s. k. organisationskommitténs förslag 1963, i vilken bl. a. upptogs det alternativet att fondbyrån skulle sammanhållas som en odelad enhet och organiseras som en fristående myndighet. Detta alternativ avvisades av organisationsutredningen, enär en sådan enhet skulle bli av alltför liten omfattning.

Fondbyråutredningen har nu i denna fråga uttalat (s. 52), att den delar organisationskommitténs uppfattning i detta avseende. Någon närmare motivering har inte givits.

Till fondbyråutredningens förenämnda uttalande har jag funnit mig böra anknyta en del synpunkter.

Då organisationsutredningen tog ställning till organisationsfrågan hade fondbyrån fungerat inom det nya statskontoret under allena 1 1/2 år. Byrån hade en personal av omkring 25 heltidstjänstgörande. Den svarade bl. a. för utbetalning och bokföring av statskontorets anslag å driftbudgeten, medan statskontoret svarade för de personaladministrativa bestyren för byrån (löneuträkning m. m.). Arbetsuppgifterna var i stort av samma omfattning.

Under de 9 år som förrflutit sedan organisationsutredningen fullgjorde sitt uppdrag har väsentliga förändringar inträffat. Det har framstått som allt tydligare, att fondbyrån fått och kunnat i allt väsentligt fullgöra sina arbetsuppgifter som en reellt fristående en-

het. Byrån har sin egen av Kungl. Maj:t utfärdade instruktion liksom en särskild arbetsordning. Dess arbetsuppgifter är till stor del sådana som inte har någon motsvarighet inom statsförvaltningen. Fondförvaltningen representerar, såsom utredningsmannen framhåller (s. 53), en administrativ specialitet.

I den vid tidpunkten för organisationskommitténs förslag rådande ordningen har successivt skett ändringar, vilka inneburit att understrykande av byråns självständiga ställning. Till densamma har bl. a. genom Kungl. Maj:ts beslut knutits ett expertråd för medelsplaceringsfrågor. Införandet av det nya redovisnings- och revisionssystemet för statsförvaltningen medförde, att till fondbyrån knöts en redovisningscentral och ett revisionskontor. Fondbyråutredningens principståndpunkt är också, att man skall behålla "ett paket av en fondförvaltande enhet, en redovisningscentral och ett revisionskontor".

Antalet av den till byrån administrativt hörande personalen är nu ungefär dubbelt så stort som 1963 och kan förväntas öka till omkring 60 tjänstemän under de närmaste åren.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden finner jag utredningens upprepande av organisationskommitténs enda argument mot byrån som en fristående enhet föga hållbart. Det är odiskutabelt, att huvuddelen av de till

byrån hörande arbetsuppgifterna är av sådan art att de inte naturligt låter sig infogas i någon nu bestående statsmyndighet. Det bör också hållas i minnet, att S-systemets införande och användandet av ADB-teknik för uträknande och utbetalning av löner skapat bättre möjligheter än tidigare för personaladministrativ funktionsduglighet hos mindre, statliga enheter. I själva verket finns också åtskilliga sådana. Det förefaller mig inte heller konsekvent att, å ena sidan, avvisa tanken på en självständig statens fondbyrå och, å andra sidan, som ett alternativ skissera en fondstiftelse av ännu mindre storlek.

Det är otvivelaktigt, som utredningsmannen framhållit, riktigt, att fondbyråns funktioner med utbetalningsverksamheten erhållit annan karaktär och mindre tyngd än före genomförandet av system S. Därigenom ävensom genom effektuerandet av fondutredningens förslag om en gemensam placeringsfond och under senare tid åt byrån lämnade uppdrag har alltmera markerats dess ställning av finansverk. En ökad koncentration till byrån av likartade arbetsuppgifter förefaller på sikt naturlig och riktig. Genomförandet per 1.1.1972 av den beslutade ecklesiastika boställsreformen kommer sålunda att innebära vidgat kreditmarknadsmässigt ansvar ifråga om finansieringen av de ecklesiastika löneboställenas yttre och inre rationalisering. Enligt föreslagna bestämmelser får fondbyrån att pröva skäligheten betr. villkoren för erforderlig upplåning. Vidare skall prövning ske om begärt lån ur kyrkofonden är önskvärt "ur allmän synpunkt, samhälls-ekonomiskt motiverad och från företags-ekonomisk synpunkt lönsam".

Nämnas må vidare, att Kungl. Maj: 9.5.1969 och 11.9.1970 uppdragit åt statskontoret att i samråd med riksrevisionsverket se över förvaltningen av fonden för låneunderstöd ävensom organisationen ifråga om utlåningen från statens utlåningsfonder samt föreslå de åtgärder som kan föranledas av översynen. Då uppdraget grundar sig på skrivelser från riksdagens revisorer, som *dels* påtalat splittringen i förvaltningshänseende på området, *dels* uppmärksammat betydan-

variationer betr. förvaltningskostnaderna mellan olika myndigheter, ligger det nära till hands att räkna med att fondbyrån kan komma att erhålla nya förvaltningsuppgifter.

Skulle emellertid en fristående statens fondbyrå inte anses böra skapas och organisatorisk anknytning av byrån således få sökas inom statsförvaltningen, är motiven för ett inordnande i kammarkollegiet inte särskilt starka. Dessa motiv hänför sig nämligen endast till tre speciella funktioner berörande dels förvaltningen av *kyrkofonden* och *allmänna arvsfonden*, dels den på ombudsmannen ankommande *bevakningsverksamheten*.

Betr. kyrkofondsärendena förekommer *en gång om året* närmare kontakt mellan kollegiet och fondbyrån vid uppgörandet av det för verken gemensamma förslaget till Kungl. Maj:t om fastställandet av allmän kyrkoavgift. I övrigt förekommer av och till ett informellt utbyte av synpunkter på samma sätt som normalt förekommer myndigheter emellan.

I vad avser förvaltningen av allmänna arvsfonden ligger kollegiets arbetsuppgifter på ett annat plan än fondbyråns. Kollegiet bevakar kronans rätt och intressen i arvsfrågor, medan fondbyrån sköter hela den kamerala förvaltningen. Någon arbetsbesparing eller andra fördelar kan inte uppnås genom ett infogande av fondbyrån i kollegiet.

Den ombudsmannen åliggande bevakningsverksamheten upptar — såsom framgår av utredningen — allenast av obetydlig del av denne tjänstemans arbetstid. Arbetsuppgifterna ifråga har f. ö. närmare anknytning till motsvarande uppgifter hos lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen och kommerskollegium än till dem vid kammarkollegiet.

Mot bakgrunden härav finns enligt min mening anledning överväga, om annan möjlighet föreligger till ett meningsfullt organisatoriskt sammanförande som alternativ till en fristående statens fondbyrå.

I detta sammanhang finns anledning uppmärksamma det förslag, som nyligen framlagts betr. kommerskollegium. Därest de av utredningsmannen anförda synpunkterna och föreslagna åtgärderna vinner gehör, ska-

pas en myndighet, som på ett mera naturligt sätt kan ge anknytning åt fondbyråns ovan antydda arbetsuppgifter.

Med det anförda har jag som min mening velat framhålla och understryka, att jag finner en lösning av frågan om fondbyråns organisatoriska plats i statsförvaltningen i första hand böra ernås genom skapandet av en fristående enhet. Skulle hinder anses möta mot en sådan lösning, bör organisatorisk anknytning till kommerskollegium närmast övervägas.

Bilaga A Förteckning över de anslag på driftbudgeten som utbetalas av statskontorets fondbyrå 1970/71

Grupp 1. Anslag som utbetalas av fondbyrån men disponeras av annan myndighet.

Kungl. Maj:ts Hovhållning
Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Väst-
erbotten
Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland
Underhåll och vård av möbler samt andra
staten tillhöriga inventarier i de kungl.
slotten
De kungl. slotten:
Administration
De kungl. slotten:
Uppvärmning
Handelsflottans pensionsanstalt
Statens geotekniska institut:
Förvaltningskostnader
Uppdragsverksamhet
Utrustning
Statens personalbostadsdelegation
Statens personalutbildningsnämnd
Statens krigsförsäkringsnämnd
Bidrag till institutet för storhushållens ratio-
nalisering
Samdistributionsrabatt för dagstidningar
Viss utbildningsverksamhet
Lönekostnader vid viss omskolning och om-
placering
Viss förslagsverksamhet
Täckning av merkostnader för löner och
pensioner m. m.
Statens konstråd
Riksantikvarieämbetet och statens historiska
museum:

Förvaltningskostnader
Underhåll och ökande av museets samling-
ar m. m.
Vård och underhåll av fornlämningar och
kulturhistoriskt värdefulla byggnader
Uppdragsverksamhet
Bidrag till avlöningar inom landsantikvarie-
organisationen
Livrustkammaren
Skoklosters slott
Medelhavsmuseet
Bidrag till Nordiska museet
Bidrag till Tekniska museet
Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:
Förvaltningskostnader
Reparationsarbeten på domkapitelbyggnad-
er
Vissa ersättningar till kyrkofonden
Utrustningsnämnden för universitet och hög-
skolor
Socialhögskolorna
Journalisthögskolorna
Akademin för de fria konsterna med konst-
högskolan:
Utbildningskostnader
Undervisningsmateriel m. m.
Musikaliska akademien med musikhögsko-
lan:
Utbildningskostnader
Undervisningsmateriel m. m.
Vetenskapliga bibliotek:
Avlöningar
Bokinköp
Universiteten m. m.:

Gemensamma driftkostnader
 Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden
 Medicinsk forskning
 Humanistisk forskning
 Samhällsforskning
 Naturvetenskaplig forskning
 Atomforskning
 Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högstskolor m. m.
 Jordbruksforskning
 Skoglig forskning
 Bidrag till institutet för skogsförbättring
 Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet
 Stöd till idrotten:
 Organisationsstöd m. m.
 Statens institut för konsumentfrågor:
 Förvaltningskostnader
 Undersökningar och upplysningsmaterial m. m.
 Arbetsdomstolen
 Statens hyresråd
 Statens nämnd för samlingslokaler
 Byggnadsforskning
 Bidrag till förebyggande och släckande av brand

Grupp 2. Statsbidrag m. m. som utbetalas av fondbyrån till organisation eller myndighet.

Finansiellt utvecklingsbistånd
 Vissa yrkesskadeersättningar m. m.
 Ersättning för rustning och rotering
 Ersättning till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.
 Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala
 Bidrag till kommunala undervisningssjukhus
 Kostnader för visst fraktbidragsförfarande
 Konstnärsstipendier
 Förvärv av konst för statens byggnader
 Bidrag till Operan och Dramatiska teatern
 Bidrag till Svenska riksteatern
 Rikskonsertverksamhet
 Bidrag till särskilda kulturella ändamål
 Bidrag till Skansen
 Bidrag till vissa museer och arkiv
 Bidrag till Svenska ekumeniska nämnden

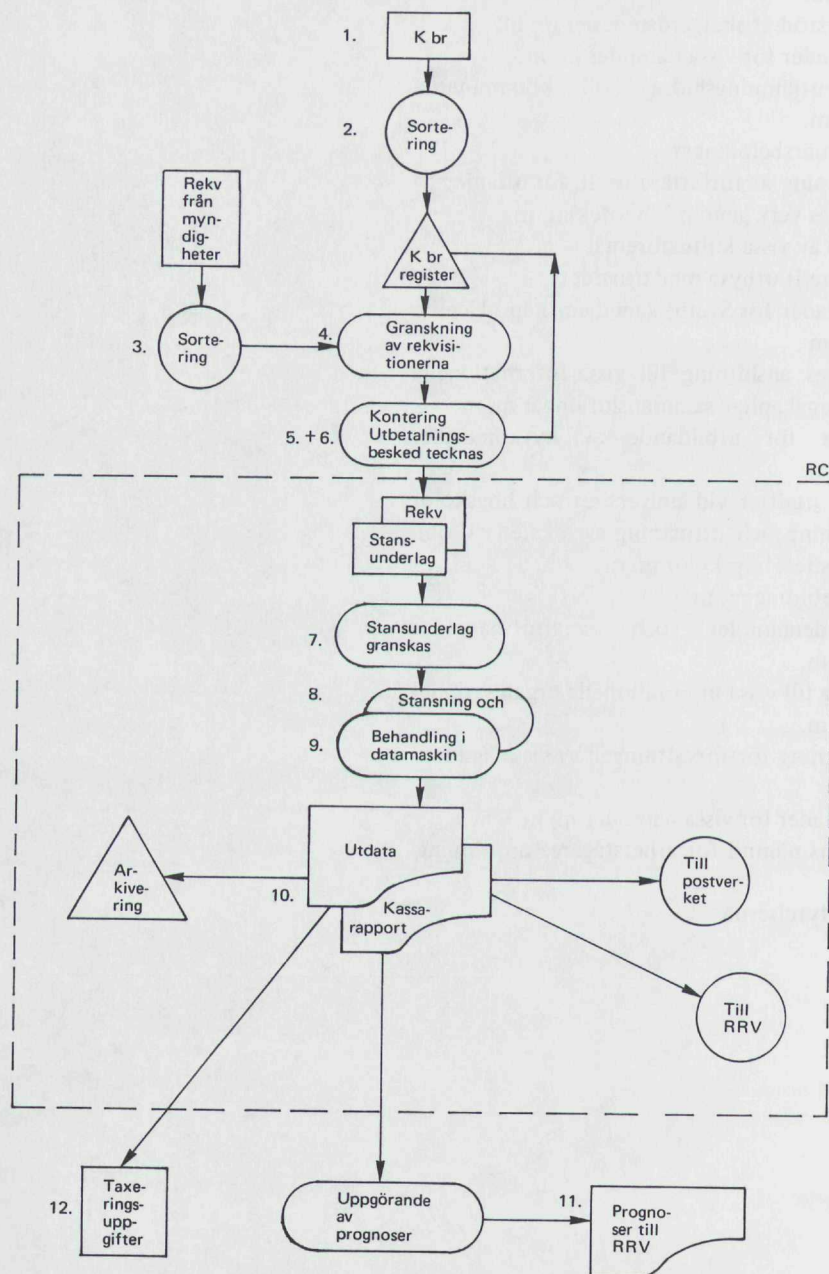
Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna
 Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader
 Viss utbildning via radio och television m. m.
 Bidrag till handelshögskolan i Stockholm
 Fortbildning av socionomer, journalister m. m.
 Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet
 Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier
 Atomforskning
 Europeiskt samarbete inom kärnforskningen
 Bidrag till Nordiska institutet för teoretisk atomfysik
 Bidrag till Institutet för internationell ekonomi
 Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut
 Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm
 Bidrag till Riksföreningen mot cancer
 Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige
 Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.
 Främjande av nordiskt kulturellt samarbete
 Nordiska kulturfonden
 Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.
 Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.
 Bidrag till Sveriges standardiseringskommission
 Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien
 Delegationen för atomenergifrågor
 Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi
 Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran
 Internationellt atomenergisamarbete
 Bidrag till varudeklarationsnämnden
 Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet
 Turistpropaganda i Amerikas förenta stater

Grupp 3. Anslag som – helt eller delvis – utbetalas och disponeras av fondbyrån.

Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet
 Ersättning åt domare, vittnen och parter

Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.
Vissa kostnader i anledning av allmänna val
Omkostnader för statens bosättningslån
Epidemiberedskap m. m.
Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.
Understöd åt skärgårdsrederier m. m.
Kostnader för vissa nämnder m. m.
Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.
Konstnärsbelöningar
Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.
Inköp av vissa kulturföremål
Kulturellt utbyte med utlandet
Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.
Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.
Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.
Extra utgifter vid universitet och högskolor
Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.
Studiebidrag m. m.
Arrendenämnder och servitutsnämnder m. m.
Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.
Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder
Kostnader för vissa nämnder m. m.
Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar
Länsstyrelserna

Bilaga B:1 Flödesplan över rutin för redovisning och utbetalning av driftbudgetanslag

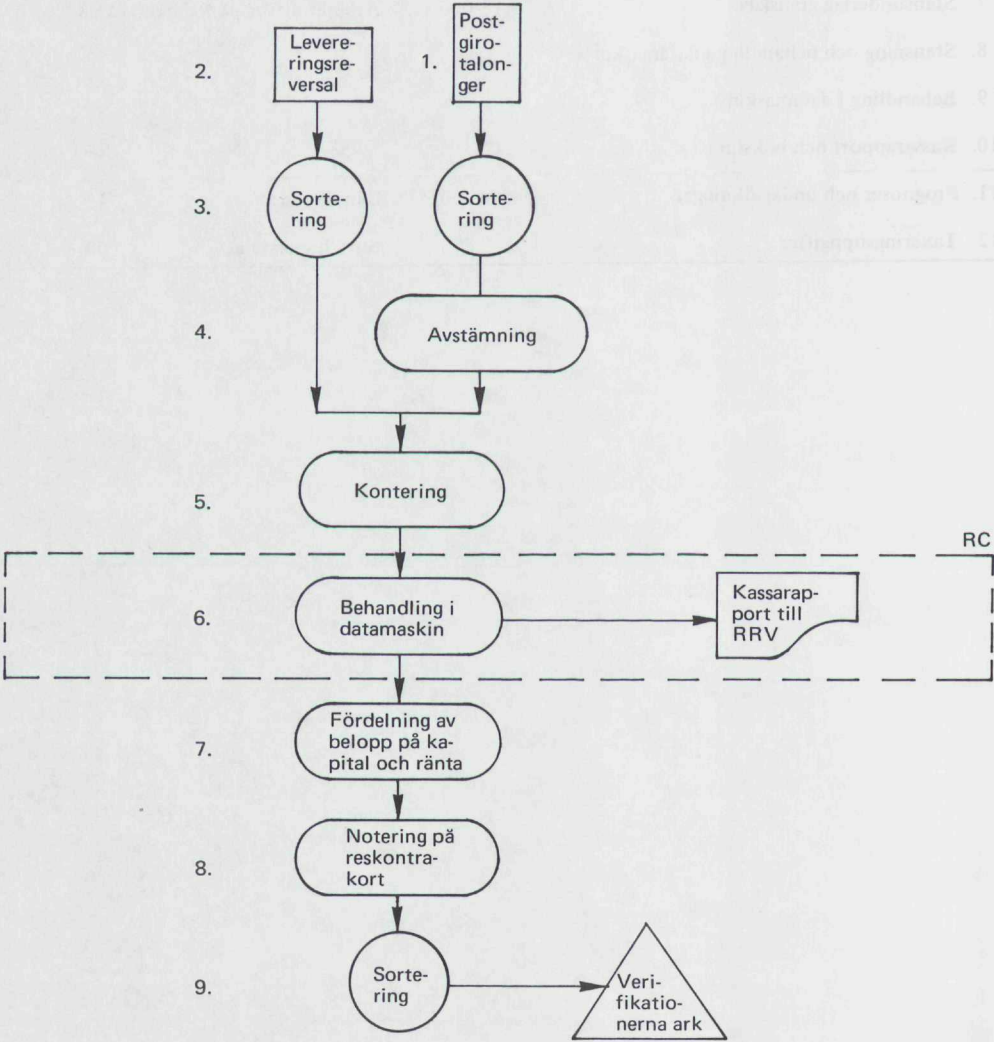
Rutin: Bokföring och utbetalning av driftbudgetanslag

Utbetalning av driftbudgetanslag

Rutinbeskrivning	Volym/år	Personal	Ungefärligt antal persondagar per år
1. Beslut av Kungl. Maj:t, dep. chef	1 350	Biträdespersonal	60
2. Registrering och sortering	1 350	Biträdespersonal	
3. Rekvisitioner registreras och sorteras	4 500	Biträdespersonal	
4. Granskning av rekvisitioner	4 500	Handläggare	130
5. Utbetalningsbesked tecknas	4 500	Biträdespersonal	60
6. Kontering	4 500	Handläggare	10
7. Stansunderlag granskas	18 000	Arbetet utförs på RC och DAFA	
8. Stansning och behandling i datamaskin			
9. Behandling i datamaskin			
10. Kassarapport och bokslut			
11. Prognoser och undersökningar	60	Handläggare	15
12. Taxeringsuppgifter	800	Biträdespersonal	60

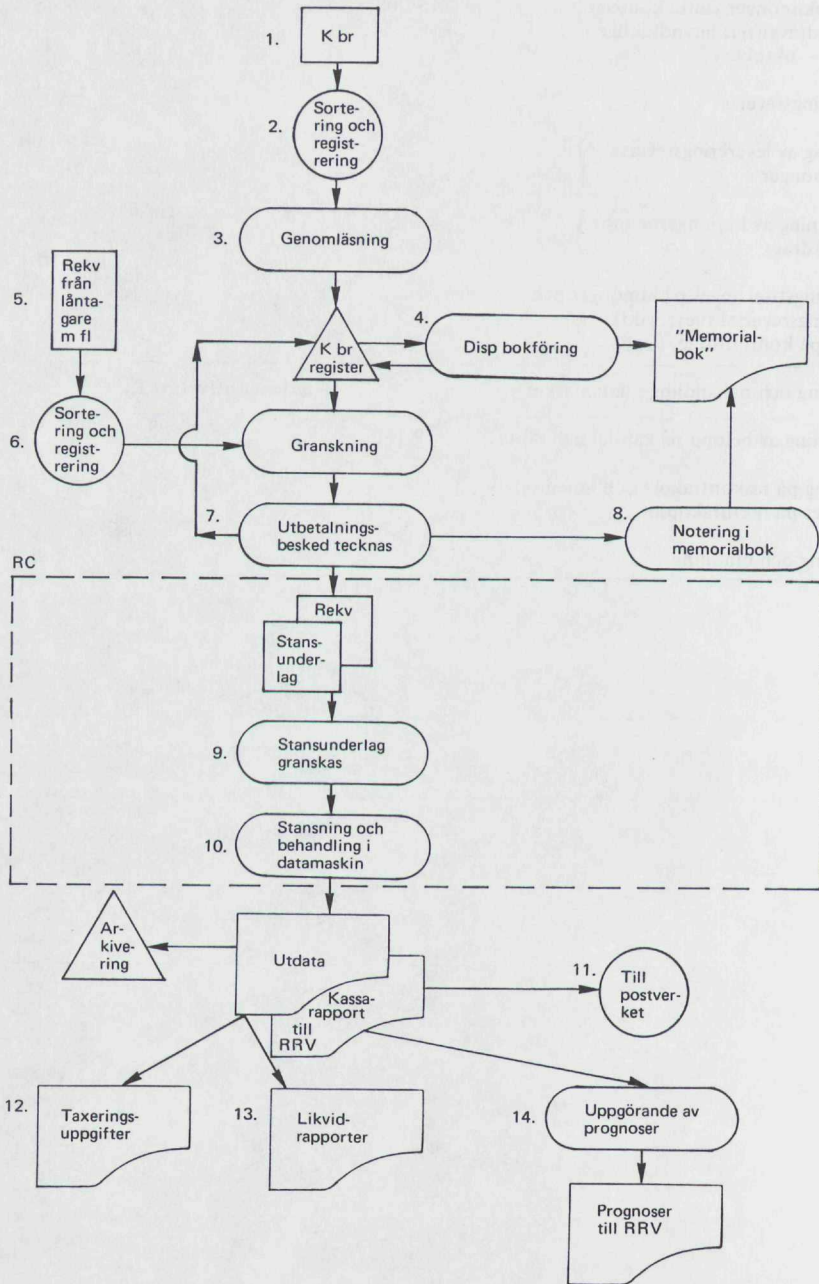
Bilaga B:2 Flödesplan över rutin för redovisning av inkomster

Bokföring av inkomster

Rutinbeskrivningar	Volym/år	Biträdespersonal	Ungefärligt antal persondagar per år
1 { Postgirokuponger jämte kontoutdrag (inbetaln. i allmänhet)	8 500		
1 { Postgirokuponger jämte kontoutdrag (jaktvårdsavgifter; huvudsakligen augusti – oktober)	275 000		
2. Levereringsreversal	650		
3. Sortering av levereringsreversal och kuponger			20
4. Avstämning av kupongerna mot kontoutdrag			
5. Bokföringstitel anges på kuponger och levereringsreversal (betr. jaktkort endast på kontoutdrag)			30
6. Stansning och behandling i datamaskin		Arbetet utförs på RC	
7. Fördelning av belopp på kapital och ränta	9 150		30
8. Notering på reskontrakort och i memorialbok eller på fakturakopior			90
9. Sortering och bindning			15

Bilaga B:3 Flödesplan över rutin för redovisning av anslag på kapitalbudgeten

Huvudrutin: Utbetalning av medel från kapitalbudgeten

Utbetalning av medel från kapitalbudgeten

Rutinbeskrivning	Volym/år	Personal	Ungefärligt antal persondagar per år
1. Beslut av Kungl. Maj:t, dep.chef	600 (+ 400 avseende lån via ombuds- mannen)	Biträdespersonal	
2. Registrering	1 000	Biträdespersonal	20
3. Genomläsning, fördelning		Biträdespersonal	10
4. Disp. bokföres		Biträdespersonal	50
5. Rekv. av medel resp. låneakter från ombudsmannen			
6. Rekv. registreras		Biträdespersonal	10
7. Utbetalningsbesked tecknas	2 000	Handläggande personal	10
8. Notering i memorialbok		Biträdespersonal	30
9. Stansunderlag granskas		Arbetet utförs på RC	
10. Stansning och behandling i datamaskin			
11. Avgående post	500		15
12. Taxeringsuppgifter	1 050		20
13. Likvidrapport	300	Biträdespersonal	40
14. Prognoser och undersökningar	120	Handläggare	10

Bilaga C Arbetsuppgifter i samband med förvaltning av detaljlån ur statliga lånefonder

Detaljlånens utlämnande och förvaltning innebär följande arbetsmoment. För varje slag av lån gäller olika lånevillkor, ibland för enskilda lån, varför reverserna och de för varje lån erforderliga åtgärderna skiljer sig åt i åtskilliga hänseenden.

1. Kungl. Maj:ts eller myndighets beslut om lån ankommer, registreras, överlämnas till ombudsmansexpeditionen.

2. Rekvisition från låntagare. I anslutning här till formuleras erforderlig skuldförbindelse, borgens- och pantsättningshandling, vilka utsändes till låntagare, tillika med uppgift om vilka andra handlingar, som skall lämnas, såsom inteckningar, gravationsbevis, behörighetshandlingar för undertecknare, registreringsbevis för fartyg, ansvarsförbindelser rörande gällande försäkringar (brandförsäkringar, civil- och krigskaskoförsäkringar med isrisklausul, Protection and Indemnity-försäkringar), intyg att försäkringarna är tillräckliga m. m. Då olika bestämmelser gäller för praktiskt taget varenda lånefond och ofta även speciella bestämmelser för visst lån, måste lånen behandlas individuellt.

3. Säkerhets- och andra erforderliga handlingar (jfr. 2) inkommer. Granskas.

Felande handlingar infordras. När samtliga förutsättningar för utbetalning (ibland även granskning av fakturor för låneändamål, tillstyrkan från olika håll m. m.) föreligger, tillstyrks sådan och akten överlämnas till kamreraren.

4. Hos kamreraren behandlas akten enligt

delrutinen: Utbetalning av medel för kapitalbudgeten: ärenden, som handlagts av ombudsmannen.

5. Låneakten återkommer till ombudsmannen. Anteckning av låntagare och säkerheter m. m. sker i låneliggare. Dessutom i kortregister, som skall innehålla alla namn på låntagare, borgensmän, intecknade fastigheter, fartyg, luftfartyg, förlagsegendom.

Detta kortregister ligger till grund för "bevakning" att konkurser, kallelser på okända borgenärer, exekutiva åtgärder m. m. beträffande vederbörande behörigen uppmärksammas. Inteckningar utskickas till inskrivningsdomare för anteckning av innehav. Utmätningsmän meddelas om innehav av förlagsinteckningar. Om inteckningar i luftfartygsdelar lämnats, ombesörjes anslag härom på plats, där delarna förvaras. Om ansvarsförbindelser från försäkringsbolag ej inkommit infordras sådana. Pantsättningar av överhypotek delgives med innehavare av hypoteket.

6. Sedan kontroll skett att alla åtgärder enl. 5) iakttagits och infordrade handlingar inkommit, överlämnas akten till byråchefen.

7. Byråchefen nedlägger den i akten befintliga "spegeln" med värdehandlingar i kassalvet, därvid densamma först införes i registret över värdehandlingar.

Anm. Arvsfondsunderstöden föranleder icke samma arbete vid utlämnandet. Sedan beslut om understöd inkommit och registrats samt ärendeakt upplagts utsändes tryckt formulär jämte P.M. Då så gott som regel-

mässigt anvisningarna i P.M. ej följts, måste emellertid sedan handlingarna inkommit normalt viss komplettering begäras. Sedan lånen utbetalats vidtar förvaltningen av desamma.

Ombudsmansexpeditionen har att bevakat och förvalta säkerheterna. Arbetet är olika vid olika lån, beroende på vederbörande låneförfattningar. Normalt kontrolleras all in-tecknad egendoms försäkringar. Beträffande fast egendom och förlagsegendom utfärdar försäkringsbolagen s. k. ansvarsförbindelser, som utbyts i princip varje gång försäkringen ändras. Beträffande fartyg utfärdas för P och I försäkringen liknande ansvarsförbindelse.

Beträffande civilkasko och krigskaskoförsäkringar tecknas dessa på 1/2 eller 1 år varför ett bevakningssystem måst uppläggas. Då f. n. innehas in-teckningar i bortåt 200 fartyg, förfaller årligen bortåt 400 försäkringar, som måste infor-dras och kontrolleras. Försäkringarna för luftfartygen ingår i bevakningssystemet för fartygsförsäkringarna.

Årligen infor-dras vederhäftighetsbevis för borgensmän å lån och, där låneföreskrifterna så föranleder, redogörelser m. m. för låntagarnas rörelse. Bevakning sker även i proklama-förteckningar, Post- och Inrikes Tidningar och Justitia i viss utsträckning rörande låntagare och borgensmän, om de skulle gå i konkurs eller kungörelse utfärdas å okända borgenärer. Bevakningen innebär även en årlig genomgång av samtliga skuld- och borgensförbindelser för utrönande av vilka som skall preskriptionsbrytas.

Arbetet med förvaltningen består där-jämte av emottagande och anteckning på betryggande sätt av delgivningar jäm-l. lagen 27.3.1936 om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man. Sådana delgivningar är ytterst vanliga, då låntagarna så gott som regelmässigt har lån även hos andra långivare och hos dem pantsatt ev. uppkommande överhypotek å in-teckningarna, belånade hos statskontoret. I samband med sådan pantsättning måste besked ofta lämnas om säkerheter och ogulden låneskuld. Sådana besked får även i stor utsträckning ofta lämnas företagens revisorer och bokförare.

Då amortering skett på lån — de flesta lånen är amorteringslån — skall eventuellt överhypotek utlämnas till låntagare eller den, som skall erhålla överhypotek. Då in-tecknade objekt säljs, vilket ofta händer, särskilt med fartyg, skall lån slutbetalas och säkerhet utlämnas eller övertagas och nya förbindelser m. m. avlämnas. Ofta ändras villkor såsom amorteringsplaner m. m., vilket föranleder arbetsmoment. Relaxärenden och andra ärenden rörande ändrad säkerhet före-kommer jämväl regelmässigt, liksom frågor om uppskov med räntor och amorteringar, där ställning ofta får tagas till vederbörandes ekonomi och förhållanden i övrigt.

Då ränta eller amortering å lån ej inbeta-lats i rätt tid eller annat krävt belopp ej erlags sker anmälan till ombudsmannen, som har att vidtaga erforderliga åtgärder, krav per brev, telefon, ev. lagsökning, exekutiva åtgärder m. m. Då lånefonderna är avsedda för att hjälpa låntagare, ej att placera medel, måste handlandet bestämmas av många skiljaktiga omständigheter. I vissa fall leder åtgärderna till konkurs eller exekutiv auktion å fast eller lös egendom och slutligen till ackord.

Som ovan angivits genomgås samtliga re-verser m. m. för utrönande av vilka som skall preskriptionsbrytas. De för vilka detta är aktuellt, upplånas ur valvet, avskrivs (fotokopia) och utsänds till lån- och bidragstagare för erkännande av vederbörande handlings fortfarande giltighet. Sedan de återkommit, ofta efter påminnelse, granskas de, kompletteringar infor-dras; erforderliga åtgärder, som övertagande av lån, byte av borgensman etc. vidtages. Godkända preskriptionsbrytningar antecknas i låneliggarna samt nedläggs däref-ter i valvet. Ombudsmannen bevakar icke endast lån utan även andra förbindelser och säkerheter, som överlämnats till statskonto-ret för bevakning och vård (exempelvis in-teckningar å 7 500 000 i Oscarshamns varv), säkerhet för kreditgaranti, alla förbindelser upptagna som särskilda förbindelser, for-dringar i anledning av inlösta kreditgarantier.

Ombudsmannen måste fortlöpande granska Svensk författningssamling för att ta del av ändringar rörande låneförfattningarna.

Dessutom sker ett stort antal förfrågningar om fonder och lån per brev och telefon av departement, låntagare och allmänhet m. fl.

Remisserna omfattar normalt låneverksamheten. Beviljandet av nya lån eller ändrade lånevillkor, där företag och säkerhet och deras ekonomi och utsikter skall bedömas. Även juridiska frågor i övrigt samt allmänna ekonomiska spørsmål, som avvecklande av rörelser, lån, m. m. förekommer, särskilt frågor där statskontorets erfarenhet från låneverksamheten kan tillgodogöras.

Genomgången av proklamaförteckningar mot registret av låntagare och borgensmän. Viss del av arbetet med preskriptionerna torde i stort sett vara det enda helt likartade arbetet. Av synnerlig vikt för att ombudsmansexpeditionen samtidigt skall kunna utföra sitt arbete är en nära anknytning till bokföringen. Bl. a. uppgifter om låneskulder, räntor, förfallobelopp och -dagar samt inbetalningar på krav erfordras dagligen, ofta flera gånger.

Bilaga D:1 Förteckning över av fondbyrån förvaltade
statliga kapitalfonder
— statliga utlåningsfonder

Fond	Detaljån hos	Konton hos stats- kontoret	Beslutande myndighet	Anmärk- ningar	Fondförvalt- ningen föreslås överförd till
Lånefonden för tjänste- mannasamhället vid Mörby	Stkt	2	—	Ej nyut- låning	Kammarkollegiet (KK)
Vattenkraftslånefonden	Stkt	14	Kungl. Maj:t		KK
Luftfartslånefonden	Stkt	24	Kungl. Maj:t	Ej nyut- låning	KK
Statens lånefond för universitetsstudier	Postbanken	1	Centrala studie- hjälpnsämnden	Ej nyut- låning	KK
Allmänna studielåne- fonden	Postbanken	1	Centrala studie- hjälpnsämnden		KK
Lånefonden för student- kårslokaler	Länsstyrel- serna	4	Kungl. Maj:t		Bostadsstyrelsen
Jordbrukets lager- husfond	Stkt	51	—	Under av- veckling	KK
Jordbrukets maskin- lånefond	Lantbruks- nämnder	25	Lantbruks- styrelsen	Under av- veckling	KK
Kraftledningslåne- fonden	Stkt	18	—	Under av- veckling	KK
Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motor- drift	Kommers- kollegium	7	—	End. osäkra fordringar	KK
Fiskerilånefonden	Stkt o. lant- bruksnämnder samt landsting	75	Fiskeri- styrelsen		KK
Fiskredskapslånefonden	Länsstyrel- serna	10	—	Under av- veckling i stkt (Nyut- låning i riks- banken)	KK
Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	Stkt	26	Kungl. Maj:t		KK

Fond	Detalj lån hos	Konton hos stats- kontoret	Beslutande myndighet	Anmärk- ningar	Fondförvalt- ningen föreslås överförd till
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	Länsstyrel- serna	25	Kungl. Maj:t		Bostadsstyrelsen
Skogsväglånefonden	Skogsvårds- styrelser o. skogsstyrel- sen	12	Skogsstyrelsen		KK
Kronotorparnas inven- tarielånefond	Lantbruks- nämnderna	2	Domänstyrelsen o. Lantbruksstyr.		Lantbruksstyrelsen
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	Stkt	93	Lånenämnden för den mindre skeppsfarten		KK
Statens skogslånefond	Skogssty- relsen	4	Skogsvårdssty- relserna och skogsstyrelsen	Under av- veckling	KK
Skogsfrölånefonden	Skogsvårds- styrelser	40	—	Under av- veckling	KK
Statens hantverks- och industrilånefond	Stkt o. före- tagarföre- ningar, Kom- merskolle- gium	21	Kungl. Maj:t Kommers- kollegium		KK

Bilaga D:2 Förteckning över av fondbyrån förvaltade statliga kapitalfonder – fonden för låneunderstöd

Titel	Detalj lån hos	Konton hos statskontoret	Beslutande myndighet	Anmärkning	Fondförvaltningen föreslås överförd till
Lån till främjande av enskild företagsamhet	Stkt	8	—	End. osäkra fordringar	Kammarkollegiet (KK)
Lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos	Stkt	3	—	Ej nyutlåning	KK
Lån till utbyggnad av oljelagringen	Överstyrelsen f. ekonomiskt försvar	1	Kungl. Maj:t		KK
Lån till vissa räkfiskare	Stkt	24	Fiskeristyr.		KK
Lån till anordnande av barnstugor	Stkt	253	Social styr.		KK
Pressens lånefond	Kreditbanken	1	Styrelsen för fonden		KK
Lån till kolonisation för estlandssvenskarna	Riksbanken	1	—	Ej nyutlåning	KK
Lån för anskaffande av skolorjordbruk vid lantbrukets yrkesskolor	Stkt	7	Kungl. Maj:t	—	KK
Lån till byggande av sjukhem	Socialstyr.	1	Socialstyr.		KK
Lån till de statsunderstödda alkoholanstalterna för sanering av deras ekonomi	Stkt	8	—	Ej nyutlåning	KK
Lån till utländska läkare för viss efterutbildning	Socialstyrelsen	1	Kungl. Maj:t		Socialstyrelsen
Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	Stkt	142	Kungl. Maj:t		KK
Lån för inrättande av alkoholfria restauranger	Kontrollstyrelsen	1	Kungl. Maj:t		KK
Lån till gymnasieingenjörer för utbildning till lärare	Skolöverstyrelsen	1	Kungl. Maj:t	Ej nyutlåning	KK
Lån till anskaffning av högertrafikbussar	Stkt	72	Statens trafik-säkerhetsverk		KK
Övriga låneunderstöd	Stkt	125	Kungl. Maj:t	Samlings-titel för diverse låneunderstöd	KK

Bilaga E:1 Statliga placeringsfonder

Övriga fonder och diverse medel som icke är statliga kapitalfonder har grupperats efter följande principer

1. Statliga placeringsfonder (Bil. E1)
2. Övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder (Bil. E2)
3. Diverse medel (Bil. E3)
4. Donationsfonder (Bil. F)

Fond	Ursprungligt beslut	Anmärkning
Allmänna arvsfonden	Lag den 8.6 1928 (ändr. 225/1969)	Understöd fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall. Restit. av arvsmedel enl. beslut av kammarkollegiet.
Allmänna arvsfondens livräntefond	Kungl. brev 11.9 1931 (2946) ^a	Kvartalslivräntor enl. särskilt Kungl. Maj:ts beslut.
Djurgårdsfonden	Kungl. brev 10.7 1884	Disponibel avkastning årligen till Riksmarskalkämbetet.
Göteborgs stifts biskopshuskassa	SFS 578/36	Avkastningen tillföres årligen kyrkofonden.
Handels- och sjöfartsfonden	Kungl. brev 15.11 1867	Bidrag enligt beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.
Biskopshuset i Härnösand	SFS 578/36	Avkastningen tillföres årligen kyrkofonden.
Pensioner ur svensk-tyska tvångsclearingen	Kungl. brev 7.6 1956 (3614)	Månatliga pensioner och livräntor i enlighet med av likvidationsnämnden fattade beslut.
Jernkontorsfonden	Kungl. brev 17.5 1923 (2121)	Disponibel avkastning årligen till Jernkontoret.
Jönköpings läroverksfond	Kungl. brev 16.4 1926 (980)	Disponibel avkastning årligen till rektor vid högre allmänna läroverket i Jönköping.
Kungl. Dramatiska teaterns reservfond	Kungl. brev 25.11 1910 (2020)	Disponibel avkastning årligen till Dramatiska teatern. Utlåning enligt beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.
Kungl. teaterns reservfond	Kungl. brev 17.6 1898 (555)	Disponibel avkastning årligen till Kungl. teatern. Utlåning enligt beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.
Kyrkofonden	Lagen om kyrkofond	
Samefonden		

^a Siffrorna inom parentes avser fondbyråns diarienummer.

Fond	Utsprungligt beslut	Anmärkning
Rysslandssvenskarnas understödsfond	Kungl. brev 30.6 1934 (2957)	Understöd fördelas av understödsnämnden för rysslandssvenskar.
Landsantikvariernas lönefonder (samlingstitel för flera överlämnade lönefonder)	Kungl. brev 18.1 1957 (477)	Disponibel avkastning tillföres budgetårsvis ansl. till bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen.
Vattenavgifter för befrämjandet av fisket inom landet (2 kap. 10 §)	Kungl. brev 2.10 1953 (5767)	Disponeras av fiskeristyrelsen.
Vattenavgifter enligt 8 kap. 34 § vattenlagen	Kungl. brev 2.10 1953 (5767)	Disponeras av fiskeristyrelsen.
Vattenavgifter för befrämjandet av särskilda fiskeriändamål	Kungl. brev 2.10 1953 (5767)	Disponeras av fiskeristyrelsen.
Särskilda medel för fiskets befrämjande	Kungl. brev 2.10 1953 (5767)	Disponeras av fiskeristyrelsen.
Lunds katedralskolefond	Kungl. brev 28.1 1949 (457)	Disponibel avkastning årligen till ansl. "Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor".
Fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet	Kungl. brev 5.6 1953 (3150)	Bidrag fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
1953 års fond för teknisk forskning	Kungl. brev 5.6 1953 (3150)	Bidrag fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Fonden för byggnadsforskning	Kungl. brev 15.1 1954 (227) med ändring i 22.4 1960 (2245) 29.4 1960 (2339)	Till statens råds och statens instituts för byggnadsforskning förfog.
Kulturfonden för Sverige i Finland	Kungl. brev 30.12 1959 (6909)	Disponibel avkastning fördelas av styrelsen för fonden. Beslut i varje särskilt fall.
Fonden för skoglig forskning	Kungl. brev 25.5 1967 (880)	Till statens råds för skogs- och jordbruksforskning förfog.
Rundvirkesfonden	Kungl. brev 30.6 1960 (3712)	Bidrag fördelas av skogsstyrelsen. Beslut i varje särskilt fall.
Provinsialläkarfonden	Kungl. brev 15.12 1961 (1312)	Disponibel avkastning fördelas av styrelsen för fonden. Beslut i varje särskilt fall.
Handelsflottans pensionsanstalts placeringsfond	Kungl. brev 29.6 1951 (3721)	Avkastningen disponeras av Handelsflottans pensionsanstalt.
Reversfordran i den svensk-tyska tvångsclearingen	Kungl. brev 20.1 1956 (450)	Inflytande medel tillföres Huvudbokskontot. Ersättning för viss från ockuperat land här rör egendom, kapital. Ink. A III 5:Räntor.
Försäljning av viss häradsjord i Kärna och Slaka socknar i Östergötlands län	Kungl. brev 28.6 1962 (925)	Enligt ursprungsbrevet skall medlen av Stkt förvaltas intill dess Kungl. Maj:t beslutar rörande användningen.
Ersättningsmedel för kraftstationer i Lule älv	Kungl. brev 28.7 1958 (4926, 4927), 14.10 1960 (5538), 16.6 1961 (458)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
D:o i Skellefte älv	Kungl. brev 17.10 1958 (6107)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Ersättningsmedel för kraftstationer i Ume älv	Kungl. brev 12.12 1958 (7085), 16.12 1960 (6570), 7.4 1961 (241)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Ersättningsmedel för reglering av Kultsjön	Kungl. brev 24.1 1958 (1700)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.

Fond	Ursprungligt beslut	Anmärkning
Ersättningsmedel för reglering av Stora Stensjön	Kungl. brev 16.6 1966 (719)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Grans, Rans, Umbyns, Vapstens och Vilhelmina n:a lappbyar (Lappfonden: Ajauremedel)	Kungl. brev 6.6 1962 (726)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sirkas, Jäkkåkaska och Serri lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 14.10 1960 (5538)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Vapstens och Umbyns lappbyar	Kungl. brev 25.9 1959 (5361)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Rans, Umbyns, Grans och Vapstens lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 16.12 1969 (6570)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Grans, Rans, Umbyns, Vapstens och Vilhelmina n:a lappbyar (Lappfonden: Överuman och Stora Umevattnet)	Kungl. brev 6.6 1962 (727)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sirkas, Sörkaitums och Mellanbyns lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 15.3 1963 (328)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sirkas och Sörkaitums lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 15.3 1963 (329)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Rautasvouma lappby (Lappfonden)	Kungl. brev 11.1 1964 (2394)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Semisjaur-Njargs, Luokta-Mavas m. fl. lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 6.11 1964 (2244)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sirkas lappby (Lappfonden)	Kungl. brev 30.12 1966 (1417)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Samernas fiske i Suorvamagasinet (Lappfonden)	Kungl. brev 30.12 1966 (1417)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Ersättning för Stensjökilen (Lappfonden)	Kungl. brev 21.4 1967 (379)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sörkaitums lappby (Lappfonden)	Kungl. brev 19.4 1968 (369)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Rennäringens främjande i Vapsten (Lappfonden)	Kungl. brev 22.3 1968 (456)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Vapstens, Vilhelmina n:a och Umbyns lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 22.3 1968 (456)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.
Sirkas, Jäkkåkaska och Tuorpons lappbyar (Lappfonden)	Kungl. brev 20.10 1968 (1411)	Fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.

Bilaga E:2 Övriga för särskilda ändamål bildade statliga fonder

Fond	Ursprungligt beslut	Anmärkning	Fonderna föreslås överförda till nedanstående myndigheter
Fonden för en professur i försäkringsmatematik m. m.	Kungl. brev 28.1 1927 (288)	Disponibel avkastning årligen till Stockholms universitet	Föreslås bli avvecklad
Manufakturförelagslånefonden	Kungl. brev 26.10 1877 (607)	Lånerörelsen slut. Bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.	Kammarkollegiet (KK)
Jaktvårdsfonden	SFS 274/1938= (Lag om rätt till jakt) SFS 279/1938= (Jaktstadga) senaste ändr. 606/1963	Inflytande medel fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.	KK
Älgskaderegleringsfonden	SFS 521/1943, 298/1951	Infl. avg. fördelas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.	KK
Författarfonden	Kungl. brev 30.6 1954 (4473)	Periodiska utbetalningar enl. beslut av styrelsen för fonden.	KK
Prisutjämningsavgifter	Kungl. brev 27.9 1945 (4930)	Bidrag beviljas av Kungl. Maj:t. Beslut i varje särskilt fall.	KK
Prisutjämningsavgifter för skogsvårdande ändamål	Kungl. brev 30.6 1947 (3968)	Enligt ursprungsbrevet skall medlen av stkt förvaltas intill dess Kungl. Maj:t beslutar rörande användningen.	KK

Bilaga E:3 Diverse medel

Fond	Urspr. beslut	Anmärkning	Fonderna föreslås överförda till nedanstående myndigheter
Trädgårdsnäringsens bensinskattfond	Kungl. brev 31.5 1957 (4472)	Bidrag fördelas av lantbruksstyrelsen. Beslut i varje särskilt fall.	Lantbruksstyrelsen
Djurgårdsnämndens markförsäljningsmedel	Kungl. brev 30.6 1947 (3864) Kungl. brev 29.6 1964 (2323)	Disponeras av byggnadsstyrelsen.	Byggnadsstyrelsen
Förskott till ersättande vid försäljning av vissa aktier	Kungl. brev	Hjälpittel för förmedling av aktiebyten mellan enskilda ägare till aktier i statlig bolag.	Kammarkollegiet (KK)
Försträckningar till rysslandssvenskar	Kungl. brev 30.6 1934 (2957)	Per 1.7.1934 av nämnden för hjälp bland rysslandssvenskar övertagna fordr. Ingen nyutlåning.	Föreslås bli avvecklad
Polenmedlen	Kungl. brev 22.6. 1951 (3600)	Inflytande medel utbetalas enl. av Kungl. Maj:t fastställd, av nämnden för fördelning av Polenmedlen upprättad fördelningslängd. Fr.o.m. 1965 utbetalning årsvis.	KK
Ersättningsmedel från Tjeckoslovakien	Kungl. brev 4.10 1957 (6134)	Beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.	KK
Ersättningsmedel från Japan, ömmande fall	Skr. fr. UD till Likvidatorn för Flyktkapitalbyrå 14.4.1958 Kungl. brev 2.5. 1958 (2822)	Beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.	KK
Reglering av vissa svenska fordr. anspråk mot Japan	Kungl. brev 2.5 1958 (2822)	Beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.	KK

Bilaga F Donationsfonder

Av statskontoret förvaltade donationsfonder den 3 juni 1968

(inklusive räntefordringar; A markerar att fonden helt eller delvis var placerad i aktier)

Fondens namn	Bildad år	Behållning 30.6.42 eller senare	Bokfört belopp 30.6.68
<i>I Pensions- och understödsfonder</i>			
Ahlgréns testamentsfond	(1965)	185 604	211 131:34
Ankarcronas understödsfond	1921	107 690	113 179:47
Arméns samförvaltningsfond	1965	—	90 353:31
Backmanska stiftelsen för blinda	(1941)	20 055	22 493:84
Beckmans minnesfond	1929	6 063	8 263:17
Bergers legat	(1943)	3 065	7 744:67
Billengrens donationsfond, (Gemensamma fonden)	—	—	69 124:35
Blomstedts donationsfond	1829	1 971	120 124:10
Blomstedts pensionsinrättning	1862	28 630	—
Blomstedts testamentsfond	1873	90 585	—
Bonnedal-Wallmarkska fonden	1900	26 143	32 169:26
Cavallis donationsfond (Armén)	1913	161 127	188 852:31
Elmlunds pensionsfond	(1943)	106 686	126 436:76
Filéenska donationsfonden	1829	247 326	256 013:11
Friis donationsfond, (Gemensamma fonden)	1825	1 128	1 027:36
Godlunds fond för blinda	(1941)	4 317	4 788:31
Gyllengranatska änkefonden	1868	51 308	51 755:39
Göta Hovrätts pensionsfond	(1937)	17 225	25 088:18
Hjernerens donationsfond	1939	753	953:72
Hornska fonden	1858	882 594	976 846:31
Isbergs pensionsfond	1856	52 347	58 235:96
Kronprinsessan Josefinas samförvaltningsfond	1823—A	(39 888)	105 667:21
Lagerbergs minne	1964	10 630	10 883:86
Ljungaskogs skolhems fonder	(1961)—A	4 400	6 690:80
Ljungbergs, Jenny och Per, understödsfond	1949	134 127	159 602:30
Ljungbergs, Knut, fond	1914	55 362	55 493:86
Matrosers m. fl:s förutvarande gratualinrättningsfond	1853	10 079	9 935:18
Nollerothska stiftelsens fond	1896—A	371 298	391 696:57
Nordenfelts minnesfond	1885	2 579	2 866:08
Odelius donationsfond	(1943)	3 013	7 505:84
Paris, Understödsfonden för behövande svenskar i	1884	68 174	78 373:69
Petrés donation	1948	35 318	57 906:47

Fondens namn	Bildad år	Behållning 30.6.42 eller senare	Bokfört belopp 30.6.68
Rosengrens testamentsfond	1882	73 763	46 945:25
Rydbergs donationsfond	1920	13 396	18 448:59
Schötts fond	1925	1 714	2 353:37
SPV:s Samförvaltningsfond	1965	—	1 254 548:83
Svenssons donationsfond	(1943)	26 688	40 268:42
Tullverkets samförvaltningsfond	1965—A	—	35 805:12
Wadsteins stiftelse	1941	7 000	18 809:35
Westzynthii testamentsfond, (Gemensamma fonden)	1891	88 813	82 499:81
Westzynthius testamentsfond	1891	13 391	16 505:52
Widéns donationsfond	1934	57 570	92 086:99
Wockatz' legat	1948	1 194	2 236:59
Wollins testamentsfond	1863	33 682	33 513:01
Åkermans hjälpfond	1961—A	52 000	68 020:47
Sjönderofficerssällskapets i Karlskrona samförvaltningsfond	1965	—	49 130:41
Sjöqvists minnesfond	(1937)	10 000	10 556:18
II Stipendie- och belöningsfonder			
Adelskölds fond	(1945)	73 245	86 433:91
Allmänna dövstumsskolfonden	1894	569 392	664 944:28
Andersson, Johan, fond	(1945)	21 706	22 977:96
Bernströms stipendiefond	(1945)	26 228	27 553:19
Bjuggrens fond	1943	10 000	11 870:52
Bobergs stipendiefond	(1945)	44 293	38 130:29
Bogeman-Stackelbergs fond	1946—A	1 416 972	3 030 897:15
Brummers donationsfond	1960—A	190 764	193 610:49
Carnegiesticiftelsens fonder	1911	1 874 508	2 254 495:21
Cronstrands stipendiefond	1945	1 569	1 567:94
von Diedrichs stipendiefond	1936	10 595	12 534:98
Eklunds fond, J L, Fabrikör	1951	15 000	15 956:98
Ericssons fond, J	(1945)	1 064	1 063:75
Ericssons minnesfond, J O	1947	2 000	3 061:22
Elenings Stipendiefond	(1966)—A	3 807	4 040:76
Fröberg-Cramers fond	(1945)—A	491 524	535 368:65
Gefeldts Stipendiefond	(1966)—A	15 721	16 031:87
Gades premiefond	1948	10 000	11 129:40
Gymnastiska centralinstitutets fondförvaltning	1935—61	112 359 25 837 5 000	228 222:30
Hallenborgs minnesfond	(1966)—A	991	1 022:42
Hoffmans fond	(1945)	20 666	20 855:60
Johnsonska donationsfonden	1888—A	395 272	783 755:76
Lagerströms Stipendiefond, AB	(1966)—A	9 448	9 730:33
Lundstedts resestipendiefond	1922	19 723	20 486:82
Militärsällskapets i Stockholm krigsskole- stipendiefond, (Gemensamma fonden)	1893	10 681	12 344:39
Murrays stipendiefond	1948	20 000	20 349:99
Noréenska testamentsfonden, (Gemensamma fonden)	1813	28 178	29 181:72
von Platens stipendiefond (Gemensamma fonden)	1877	21 930	19 027:14
Reeves & Sons Ltd stipendiefond	(1966)—A	10 632	10 753:20
Robinska fonderna	1886	23 526	80 625:65
	1891		
Rundqvists stipendiefond	(1945)	56 863	59 635:31
Sohlbergs studiefond	1933	37 847	89 503:77
Staverners stipendiefond	(1966)—A	45 370	47 172:39
Teckningslärarnas riksförbunds premium	(1966)—A	2 152	2 344:04
Tekniska skolans allmänna stipendiefond	(1945)	3 064	3 092:33

Fondens namn	Bildad år	Behållning 30.6.42 eller senare	Bokfört belopp 30.6.68
Thoréns minne	(1945)	2 228	2 921:–
Wallenbergs stipendiefond, Alice	1956	30 000	42 615:79
Westmarks belöningsfond	1911	270 678	303 278:16
Westins stipendiefond	(1945)	5 841	5 887:81
Österlindska fonden	(1945)–A	67 566	89 254:30
<i>III Forsknings- och utbildningsfonder</i>			
Abrahamsonska stiftelsens fonder	1899	383 524	419 460:72
Bååths fond	1961–A	30 000	45 131:65
Filéenska testamentsfonden, (Gemensamma fonden)	1836	51 048	55 460:25
Försäkringsrätt vid Stockholms högskola, Fonden för en professur i	1951	300 000	675 539:56
Jernkontors-fonden	1923	222 838	255 701:43
Kempeska donationen för en trädgårdsskola i Norrland (markförsäljningsmedel)	1930	39 181	158 787:30
Längmanska donationsfonden	1864–A	12 341 767	22 829 336:21
Sjömilitära föredrag, Donationsfonden för anordnande av, (Gemensamma fonden)	1884	19 049	19 073:53
Sjöstedts fond	(1945)–A	40 920	127 544:47
Vleugels donationsfond	(1957)–A	117 304	143 314:32
<i>IV Övriga fonder</i>			
Alvins fond till främjande av Sveriges naturskydd	1934–A	325 000	517 288:73
Amilons donationsfond	1908(11)	161 856	200 934:77
Bauers fond	1943	7 348	8 167:62
Beijers donationsfond till Kungl. biblioteket	1923	59 208	72 298:24
Berghmans testamentsfond	1910	164 631	223 590:33
Boethius' testamentsfond	1941	1 146 106	1 023 151:77
Carl XII:s monument, fonden för (Gemensamma fonden)	1870	5 817	65 397:83
Flottans ungdomsfond	1958	500 000	652 630:10
Gellerstedts fond	1962–A	48 000	64 000:–
Gustav Adolfskyrkan, Försäljningsmedel för von Hallwylska donationsfonden	1964–A	228 700	249 391:79
Hammarströms fiskacklimatisationsfond	1920–A	1 177 378	1 179 537:20
Höganäs- Billesholms aktiebolags donations- medel för bostadsförmån åt bergmästaren i södra bergmästardistriktet	1912	23 103	24 450:58
Kleenska fonden för uppresande av ett Sveamonument i Stockholm	1920	40 400	40 657:55
von Kraemers testamentsfond, (Gemensamma fonden)	1908	488 875	302 299:58
Lindboms fond	1904	28 728	594 335:61
Norells A, donation till Kungl. biblioteket	1925–A	31 000	31 845:97
Posses donationsfond, (Gemensamma fonden)	1949	65 145	63 947:62
	1868	60 050	70 273:29
Summa	113	28 168 231	43 950 157:54 ^a

^a Av beloppet hänför sig till nedanstående grupper i runt tal följande belopp

I Pensions- och understödsfonder (45 st)	5 020 000:–
II Stipendie- och belöningsfonder (40 st)	8 810 000:–
III Forsknings- och utbildningsfonder (10 st)	24 730 000:–
IV Övriga fonder (18 st)	5 380 000:–

Parentes kring året angiver tid för fondens överförande till statskontoret.

Årtalet 1942 har valts som jämförelseår och sammanhänger med den utredning som verkställdes av 1943 års fondutredning (jfr sid. 4 i Fondutredningen, avgiven av statskontoret den 2 juni 1943).

Statskontoret – riksgäldskontoret

Riksgäldskontoret leder sitt ursprung tillbaka till det år 1712 inrättades kontributionsränteriet. Detta hade till uppgift att, i stället för statskontoret, förvalta de extraordinära skatter som under namn av kontributionsmedlen uttagits från 1699 med anledning av pågående krig. Det avskaffades emellertid redan 1719. Vid Karl XII:s död var svenska staten belastad med en betydande skuld. I avsikt att minska denna skuld inrättade ständerna år 1719 ett s. k. riksens ständers kontor, vilket fick sig anvisat åtskilliga statsinkomster, den s. k. lön- och betalningsavgiften, den s. k. licenten, köpeskillingar för kronogods och kronans hus i städerna m. m. Kontoret skulle endast svara för betalningen av den gamla gälden. Riksens ständers kontor handhade statsskuldsförvaltningen till år 1766, då det framkom att oegentligheter ägt rum i kontorets verksamhet. Kontoret indrogs och förvaltningen av den gamla skulden uppdrogs i stället åt en avdelning i statskontoret, vilken erhöll benämningen det gamla riksgäldskontoret. Statsskulden växte emellertid såväl inom som utom landet, inte minst på grund av Gustav III:s krig, och 1789 ställdes statsskulden under ständernas styrelse och förvaltning. Sedan dess är kontoret ett riksdagens verk och styrelsen utgöres av fullmäktige.

Arbetsuppgifter

Riksgäldskontorets nuvarande arbetsuppgifter är fastställda i ett reglemente från 15.12.1966. Enligt § 1 i detta reglemente har riksgäldskontoret

a) att ombesörja likviden av svenska statens skuld, för vilken riksdagen enligt § 66 i regeringsformen ansvarar;

b) att verkställa alla de utbetalningar, som av rikets ständer eller riksdagen blivit å detta verk anvisade;

c) att mottaga, förvalta och redovisa alla härtill anslagna tillgångar och inkomster samt hålla uppkommande, till riksgäldskontoret levererade överskott och behållningar riksdagen tillhanda;

d) att, i saknad av annan tillgång för bestridande av beviljade och å riksgäldskontoret anvisade utgifter, upplåna därtill oundgängligen erforderliga medel; samt

e) att utföra alla uppdrag och åligganden, som riksgäldskontoret för övrigt av rikets ständer eller riksdagen erhållit såframt de ej utföres av riksdagens förvaltningskontor.

Riksgäldskontorets huvuduppgift är att förvalta statsskulden, som är placerad i obligationslån, premieobligationslån, sparlån, skattkammarväxlar m. fl. lån. Flera andra uppgifter av förvaltande och utbetalande natur har emellertid ålagts ämbetsverket. Riksgäldskontoret förvaltar förutom riksgälds-

fonden följande statliga kapitalfonder

- statens sekundärlånefond för jordbrukare (under avveckling)
- statens sekundärlånefond för rederinäring-
en
- fonden för låneunderstöd: riksgäldskonto-
rets delfond
- pensionsfonden för vissa riksdagens verk
- fonden för förslag till statsverket
- fonden för kreditgivning till utlandet
- fonden för oreglerade kapitalmedelsförlus-
ter

Jämlikt reglementet för riksgäldskontoret åligger det kontoret att i händelse statsver-
kets inkomster skulle visa sig otillräckliga för
bestridande av dess utgifter, tillhandahålla
riksrevisionsverket det belopp, Kungl. Maj:t
finner gott att bestämma, dock med skyldig-
het för riksrevisionsverket att, så snart stats-
verkets tillgångar det medgiver, återgälda vad
riksgäldskontoret sålunda förskjutit. Vidare
äger kontoret att, därest statsverket erhåller
större behållningar på sina räkningar i riks-
banken än som för de löpande statsutgifter-
nas bestridande anses erforderligt, av riksre-
visionsverket mottaga sådana behållningar
till förvaltning på de återbetalningsvillkor,
som av fullmäktige bestämmes.

Riksgäldskontoret utbetalar till statliga
myndigheter, som förvaltar kapitalfonder, de
lånemedel som erfordras för finansiering av
investeringsanslagen "investeringsbemyndig-
anden". Storleken av dessa bemyndiganden
uppgick under budgetåret 1970/71 till 5 080
milj. kr.

Enligt beslut av riksdagen är riksgäldskon-
toret bemyndigat att tillhandahålla krediter
för beredande av rörelsekapital åt vissa stat-
liga myndigheter m. fl. Av riksdagen med-
givna krediter uppgår f. n. sammanlagt till
omkring 1 862 milj. kr.

Det tillkommer även riksgäldskontoret att
utbetala de anslag, som anvisas på driftbud-
geten under titlarna Riksdagen och dess verk
m. m., Riksgäldsfonden och Avskrivning av
oreglerade kapitalmedelsförluster, samt såda-
na anslag under titeln Avskrivning av nya
kapitalinvesteringar, som avser av riksgälds-

kontoret förvaltade kapitalfonder, ävensom
övriga anslag på driftbudgeten, vilka enligt
särskilda beslut av riksdagen skall utgå från
riksgäldskontoret. Kontoret äger att i mån av
behov genom uttag från statsverkets check-
räkning i riksbanken lyfta sagda anslag.

Organisation

Riksgäldskontoret indelas i två byråer, näm-
ligen kanslibyrån och finansbyrån. Dessutom
finns en särskild revisionsavdelning.

Kanslibyrån indelas i tre sektioner, nämli-
gen sekretariatet, personalsektionen och
statsskuldbokssektionen.

Finansbyrån indelas även i tre sektioner,
nämligen emissionssektionen, räkenskapssek-
tionen samt vinst- och kupongsektionen.

Emissionssektionen åligger:

a) att handha förberedandet och genom-
förandet av upplåningsverksamheten med
undantag av dagslån och kontoupplåning;

b) att verkställa kreditmarknadsutred-
ningar och sammanställa för ändamålet er-
forderliga statistiska uppgifter;

c) att omhänderha för förvaring överläm-
nade skattkamarväxlar;

d) att anordna vinstutlottning i samband
med allmänna lönsparandet och ungdomens
lönsparande;

Räkenskapssektionen åligger:

a) att handha dagslåneverksamheten och
kontoupplåningen;

b) att handha riksgäldskontorets medels-
förvaltning och därvid mottaga kontorets
inkomster, verkställa dess utgifter samt be-
hörigen redovisa och bokföra inkomster och
utgifter;

c) att bereda kontoret berörande budget-
ärenden;

d) att utarbeta redogörelser för kontorets
verksamhet.

Vinst- och kupongsektionen åligger bl. a.:

att anordna utlottningar på premie- och
amorteringslån

att mottaga, granska, redovisa och förvara
inlösta obligationer och kuponger m. m., till-

hörande av riksgäldskontoret upptagna eller övertagna lån.

Revisionsavdelningen — riksgäldskontorets medelsförvaltning faller icke under riksrevisionsverkets revision — har att kontrollera och granska kontorets ekonomiska förvaltning.

Hos riksgäldskontoret finns även en ombudsman (chefen för kanslibyrån), som har arbetsuppgifter liknande dem som åvilar fondbyråns ombudsman. Det åvilar riksgäldskontorets ombudsman bl. a.:

a) att, då så erfordras, avgiva skriftliga yttranden i förekommande rättsfrågor;

b) att tillse att till riksgäldskontoret avlämnade skuldebrev och andra värdehandlingar i rätt tid förnyas och att såsom säkerhet överlämnade inteckningar hos vederbörande inskrivningsdomare uppvisas för anteckning om innehav;

c) att avgöra ärenden rörande utbetalning av preskriberade obligationer, kuponger och vinster, i den mån preskriptionsbeloppet ej överstiger 1 000 kr.

Bilaga H Kammarkollegiets organisation

Ställning och uppgifter

Kammarkollegium är ett ämbetsverk som sorterar under finansdepartementet. De ärenden som handläggs av kammarkollegium är enligt dess instruktion av "kameral natur eller angå den allmänna hushållningen eller avser kyrklig egendom" (SFS 702/1965).

Kollegiet är dessutom granskningsmyndighet i fråga om stämpelskatt, arvsskatt och gåvoskatt samt bevakningsmyndighet i fråga om vissa kronans fordringar hos civila myndigheter. En närmare beskrivning av arbetsuppgifterna ges nedan i anslutning till organisationsplanen.

Kammarkollegiets nuvarande organisationsplan

Kammarkollegiets ledamöter är generaldirektören samt fyra kammarråd. Generaldirektören är chef för kollegiet.

Hos kollegiet finns fyra byråer, ett advokatfiskalkontor som är uppdelat i fyra avdelningar, ett arkivkontor och en administrativ sektion.

Arbetsfördelningen mellan de olika enheterna sker efter typ av ärende. De olika byråerna har således *specialiserat* sig på vissa ärendekategorier och likaså gäller detta för advokatfiskalkontorets olika avdelningar. Fördelningen av ärenden sker enligt gällande arbetsordning (23.2.1959) efter nedanstående kategorier.

Första byrån skall handlägga ärenden angående:

1. bevakande av det allmännas intressen i vattenmål vid förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen;
2. lappväsendet;
3. jorrdelning, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå;
4. naturskydd;
5. fiskerätt, i den mån ärendena ej tillhör andra byrån;
6. de civila och militära indelningsverken;
7. grundskatt, landgille eller därmed jämförlig avgäld;
8. jordeboksväsendet och övriga frågor av kameral natur, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå;
9. bevakning av rätten till kyrklig jord;
10. fast egendom i övrigt, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå.

Andra byrån skall handlägga ärenden angående:

1. rikets indelning och vad därmed äger sammanhang, i den mån ärendena ej tillhör fjärde byrån;
2. regionplan;
3. kommunala lagstiftningsfrågor;
4. kommunala beskattningsfrågor;
5. kommunala förvaltningsfrågor i övrigt;
6. rätt mantalsskrivnings- och beskattningsort;

7. fastighets- och jordregistren;
8. fastighets jordnatur, såframt ärendet har samband med fråga om fastighetens upptagande i jordregistret;
9. stads donationsjord eller annan för icke ecklesiastikt ändamål donerad jord; samt
10. ersättning för mistad fiskerätt.
11. den allmänna kartläggningen och kollegiets tryckta kartor
12. permutation

Tredje byrån skall handlägga ärenden angående:

1. försäljning och byte av kyrklig jord samt upplåtelse av sådan jord under tomt rätt, i den mån ärendena ej tillhör fjärde byrån;
2. köp, byte och försäljning av fast egen- dom i övrigt, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå;
3. äborätt och skatteköp;
4. nybygge, inberäknat fråga om skatte- omföring;
5. expropriation;
6. generalplan, stadsplan, byggnadsplan och tomtindelning;
7. den allmänna hushållningen, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå.
8. ägoutbyte berörande kyrklig jord
9. nyttjanderättsupplåtelse å kronomark, dock ej å renbetesfastigheter i Jämtlands län eller ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län: samt
10. kollegiets arkiv och kammararkivet

Fjärde byrån skall handlägga ärenden angående:

1. den prästerliga organisationen;
2. stifts-, kontrakts- och pastoratsindelning samt bildande av kyrkobokföringsdistrikt, sistnämnda ärenden såvitt de äga samband med fråga om ändring av den prästerliga organisationen;
3. prästerskapets, kyrkomusikers och kyrkobetjänters avlöning;
4. anordnande av prästgård;
5. förvaltning av kyrklig jord;

6. försäljning av annan kyrklig jord, då ärendet har samband med fråga om anskaffning av ny prästgård;

7. förvärv av jord för ecklesiastikt ändamål;
8. kyrkofonden;
9. disposition av prästlönefond eller annan lokal kyrklig fond;
10. domkyrka och dess stat;
11. tillämpning av klockarboställslagen;
12. ecklesiastika frågor i övrigt, i den mån ärendena ej tillhör annan byrå; samt
13. försäljning av Uppsala universitet tillhörig fastighet.

Nordisk udredningsserie (Nu) 1971

Kronologisk förteckning

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna.
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor.
4. Nordiska transportproblem.
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer.

Statens offentliga utredningar 1971

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Post- och Inrikes Tidningar. [2]
Snatteri. [10]
Förslag till aktiebolagslag m.m. [15]
Ny domstolsadministration. [41]
Utsökningsrätt XI. [45]
Unga lagöverträdare I. [49]
Rätten till abort. [58]
Högsta domstolens kansli. [59]
Maskinell teknik vid de allmänna valen. [72]
Kriminalvård i anstalt. [74]
Offentligt biträde och kostnadsersättning i förvaltnings-
ärenden. [76]
Den mänskliga faktorn i vägtrafik. [81]

Socialdepartementet

Familjepensionsfrågor m.m. [19]
Särskilda tandvårdsanordningar för vissa patientgrupper.
[38]
Läkartjänster. [68]

Försvarsdepartementet

Utredningen om handräckningsvärnpliktiga. 1. Hand-
räckning inom försvaret. [56] 2. Utbildningen av vissa
värnpliktiga i stabstjänst. [57]

Kommunikationsdepartementet

Ny sjömanslag. [6]
Ett nytt bilregister. [11]
Utredningen angående befordran av farligt gods på väg m.m.
1. Europeisk överenskommelse om internationell transport
av farligt gods på väg. (ADR) Betänkande I. [20] 2. Euro-
peisk överenskommelse om internationell transport av farligt
gods på väg. (ADR) Bilaga A. [21] 3. Europeisk överens-
kommelse om internationell transport av farligt gods på
väg. (ADR) Bilaga B. [22] 4. Europeisk överenskommelse
om internationell transport av farligt gods på väg. (ADR)
Register m.m. [23]
Sjömanspension. [30]
Lastbil och Taxi. [34]
Vintersjöfart. [63]

Finansdepartementet

SOU 71. Handbok för det officiella utredningstrycket. [1]
1970 års långtidsutredning. 1. Svensk industri under 70-
talet med utblick mot 80-talet. Bilaga 2. [5] 2. Finansiella
tillväxtaspekter 1960-1975. Bilaga 4. [7] 3. Arbetskrafts-
resurserna 1965-1990. Bilaga 1. [8] 4. Miljövärdet i Sve-
rige under 70-talet. Bilaga 8. [12] 5. Utvecklingstendenser
inom offentlig sektor. Bilaga 6. [13] 6. Varuhandeln fram
till 1975. Bilaga 3. [14] 7. Regional utveckling och plane-
ring. Bilaga 7. [16] 8. Export och import 1971-1975.
Bilaga 5. [40] 9. Plan och prognos. 1970 års långtidsutred-
ning. Bilaga 9. [70]
Större företags offentliga redovisning. [9]
Mått och vikt. [18]
Betalningsbalansutredningen. 1. Den svenska betalnings-
balansstatistiken. [31] 2. Valutareserven och utrikeshandels
finansiella struktur. Bilaga. [32]
Teknisk översyn av kapitalbeskattningen. [46]

Testutredningen. 1. Psykologiska urvalsmetoder inom
statsförvaltningen. [47] 2. Personurval med hjälp av psyko-
logiska undersökningar. [48]
Mellanölsfrågan. [66]
Svenska folkets alkoholvanor. [77]
Jordbruksbeskattningen. [78]
Byggnadsindex för bostäder. [79]
Förvaltning av fonder i staten. [82]

Utbildningsdepartementet

Vuxenpedagogisk forskning och utbildning. [24]
Kyrkan kostar. [29]
Produktionsresurser för tv och radio i utbildningen. [36]
Utredningen rörande lärarnas arbetsförhållanden. 1. Lärar-
nas arbete. En statistisk arbetsstudie. [53] 2. Lärarnas ar-
bete. Bilaga I. Tekniska rapporter. [54] 3. Lärarnas arbete.
Bilaga II. Tabeller. [55]
1968 års utbildningsutredning 1. Universitetsstudier utan
examen. [60] 2. Val av utbildning och yrke. [61]
3. Högre utbildning och arbetsmarknad. [62]
Fonogrammen i musiklivet. [73]
Vuxna Utbildning Studiefinansiering. [80]

Jordbruksdepartementet

Veterinärdistriktsindelningen. m.m. [3]
Bokskogens bevarande. [71]

Handelsdepartementet

Fri affärstid. [33]
Konsumentpolitik - riktlinjer och organisation. [37]
Näringspolitiken - ny verksorganisation. [69]

Inrikesdepartementet

Servicekommittén. 1. Boendeservice 3. Kommunstudien.
[25] 2. Boendeservice 4. Projektstudien. [26] 3. Boende-
service 5. Totalkostnadsstudien. [27] 4. Boendeservice 6.
Strukturstudien. [28]
Den fria rörligheten för personer inom EEC. [35]
Den svenska köpkraftsfördelningen 1967. [39]
KSA-utredningen. 1. Försäkring och annat kontant stöd vid
arbetslöshet. [42] 2. Arbetskraftens struktur och dimensio-
ner. [43] 3. Bilagor till KSA-utredningens betänkande. [44]
Invandrarutredningen I. [51]
Byggandets industrialisering. [52]
Saneringsutredningen. 1. Sanering I. [64] 2. Sanering II.
Bilagor. [65]
Ränteomfördelning och vinstutdelning. [67]

Civildepartementet

Kommunala val. [4]
Räddningstjänst. [50]
Hushållning med mark och vatten. [75]

Industridepartementet

Malm - Jord - Vatten. [17]

